
ደቅርታና እርቅ

(በዓይነቱ ልዩ የሆነ መጽሐፍ)

«በቅንነት ብንነጋገርና ብንሠራ የሁላችንም ሐሳብ
በኢትዮጵያ ይጠቅማል እንጂ አይጉዳም»

ክ.ዘ.ገ.ገ. ጋደሰ
ሐምሌ/2000 ዓ.ም.

አሳታሚ እና አከፋፋይ
ይልማ ኃይሉ
☎ 091 112 32 31
ተዋሕዶ መዝሙር ቤት

የሽፋን ስዕል ብርሃነ ሕይወት

መቅደም	1
መግቢያ	2
የእርቅ ሐሳብ	4
ይቅርታ ከየት ይጀምር	25
ክራስ ጋር መታረቅ	29
ከቤተሰብ ጋር መታረቅ	41
ከሌቶች ጋር መታረቅ	59
ከሕፃናት ጋር መታረቅ	82
ከሕግ ጋር መታረቅ	101
ከሥነ ጥበብ ጋር መታረቅ	129
ከችግረኞች ጋር መታረቅ	145
ከሥራ ጋር መታረቅ	149
ከታማኝነት ጋር መታረቅ	169
ከሥነ ምግባር ጋር መታረቅ	186
ነጋዴው ከንግድ ጋር ይታረቅ	193
ከተፈጥሮ ጋር መታረቅ	196
ከውሃ ጋር መታረቅ	203
ከኃይል ጋር መታረቅ	221
ከዓላማ ጋር መታረቅ	251
ከትምህርት ጋር መታረቅ	255
ከአስተዳደር ጋር መታረቅ	274

©ይልማ ኃይሉ

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።

ALL RIGHTS RESERVED

2000 ዓ.ም.

መታሰቢያነቱ

ለእናቱ ለወይዘሮ ሸዋማግሽ ሕይወት

እና

ለአባቱ ለፂ አለቃ ኃይሉ ወ/መድኅን ይሁንልኝ።

መ ቅ ድ ም

የእዚህ መጽሐፍ ዓላማ እርቅ ነው። ከዚህ በፊት ባልታየ አቀራረብ ሰው ከሰው ጋር ይታረቅ ዘንድ ከራሱ ጀምሮ ከዕለቶቹ፣ ከሰዎቹ፣ ከወንዙ፣ ከሽንት ረራ፣ ከሕፃናት ከሌላች ጋር ሁሉ ይታረቅ ዘንድ ጻፍኩኝ።

ታላቁ ቀም ነገር በዚህ ዘመን ይቅርታ ነው። እኛ መካከል የነበረ ዛሬ ግን ያጣነው የፍቅር እና የትብብር መንፈስ የሚዳብረው ከይቅርታ በኋላ ነው።

ሰውና ሰው ብቻ ሳይሆን ተፈጥሮና ሰው እንኳን በሀገራችን የተጣሉ ይመስላሉ። ለዚህ ነው ምድር በረከቷን ሰማይ ጠሉን የነፈገን። ይህ የእግዚአብሔር ጠብ ነው ይታረቀን ዘንድ መጽሐይ ይኖርብናል።

ከእዚህ በተረፈ ግን ፀቡን በእርቅ፣ ተፈጥሮን በብልሃት መደሰስ ይቻላል። እነዚህ ሁለት ቦታዎች ካልተጠገኑ የምንሠራው ሁሉ መና እየሆነ እንዳይቀር ያስፈራል።

የትኛውም ሕዝብ ግሰሰብ እና መንግሥት ከይቅርታ ውጪ መፍትሔ የሰውም። በእንዲት አዳራሽ ተሰብስበን በሀገራችን ባሕል መታረቅ አለብን።

በእዚህ ዘመን እንኳን ፀብን አራገበውት በፍቅር የተገነባውን ቤት ሁሉ እየከፋፈተ የሚገባበት ዘመን ነው። ሰው ተጣሳታ የማይታረቅበት ክፉ ዘመን ነው። ለእዚህ ቀድሞም አስመጣላት፣ ከተጣሉም ፀሐይ ሳትጠልቅ መታረቅ ብልጥነት ነው። ከፀብ ማንም አይተርፍም።

እርግጥ ነው በመከባበርና በመደጋገፍ የመኖር ግዳታን መወጣት የሁሉ ድርሻ ሊሆን ይገባዋል። ሁሉም እርምጃውን ጠብቆ አካባቢውን በአንድነት እና በተግባር ሳይጉዳ መኖር አለበት። ይህ ድንበር ቢጣስም እንኳን ግን ወደመጠፋፋት የሚደርሰውን መንገድ ለመዝጋት ይቅርታ ወሳኝ ነው።

ይቅርታ የዘመናችን ቀበሌ መድኃኒት ስለሆነ በዚህ መጽሐፍ ላይ በሰፊው ለማብራራት ተሞክሯል። በተረፈ በእዚህ ጽሑፍ ሁሉ ሊካተት ለሰማይቶል በእስተ ዋይነቱ እና በትዕግሥቱ የሚታወቀው ሕዝባችን በእርጋታ ለሁሉ መፍትሔ እንደሚሰጥ በመተማመን የይቅርታ አምላክ ይቅርታ በሀገራችን ይሰፍን ዘንድ እንዲረዳን መጽሐይ ይገባል።

መግቢያ

ከሁሉ አስቀድሜ ለወገኔ ድንገት ቢጠቅመው በማለት የሕሊናዬን የዘወትር ሕመም በጽሑፍ ለማስፈር ዕድሜ ለሰጠኝ እግዚአብሔር መጋቢነቱና አስተዳዳሪነቱ ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ለማይጓደለው የፍጥ ረታት ፈጣሪ የላቀ ምስጋና አቀርባለሁ።

ከወገኔ ተለይቼ በምኖርበት የምዕራቡ ዓለም ለዕድገታቸው መሠረት የሆኑትን ቁልፍ ጽንሰ ሐሳቦች በማየት፣ በመስማት፣ በማንበብና በመቅለም ይህ በሀገሪ ቢደረግ ሕዝባችን እነሱ የደረሱበት ደረጃ ላይ ይደርሳል በማለት ዘወትር አሳስለው የነበረውን ለምን አልጽፈውም ብዬ ተነሳሳሁ። ከሁሉ በላይ እግዚአብሔርን አጋዥ አድርጌ የዛሬ 3 ዓመት የጀመርኩት ይህ መጽሐፍ በኅዳር ወር 1998 ዓ.ም ተጠናቀቀ።

በእዚህ ሥራ ውስጥ ከሁሉ በላይ ባለቤቴ ወ/ሮ ሒሩት ገዛኸንን ላመሰግን እፈልጋለሁ። የልጆቼን ሽክም ለባ አምስት በመቶ በመሸከም ጽሑፌን በትእዛዝ ስንድፈጽም ስለረዳችኝ፣ ልጆቼን መንከባከብ በሚገባኝ ሰዓት በጽሑፍና በንባብ በመጠመድ የአባትነት ተግባራን ባስተጓጉልኩባቸው ወቅቶች ሁሉ በሕፃንነት ሕሊናቸው እንኳን ለሥራዬ አክብሮት ስለነበራቸው እጅግ ላመሰግናቸው እወዳለሁ።

በተለይ እግዚአብሔር በጽሑፌ መሐል ተስፋ በመቀረጥ ላቋርጠው ሰወስን «አባቴ ስትጽፍ፣ ስትሰል ደስ ይለኛል፤ አታቋርጥ» ብላ በእምባ ወደ ሥራዬ የመለሰችኝ ፈጽሞ አይረሳኝም። ኢያቂምና ይኩኖ አምላክም እንደዚሁ።

ይህንን መጽሐፍ በማረም፣ በመተየብና በማላተም የረዳችሁኝን ሁሉ ክልብ አመሰግናለሁ።

ባለችኝ ውስን ዕውቀት ግለሰቦችን ላይሆን ሥራን ብቻ በምተችበት ጊዜ የግለሰቦች መንፈስ እንዳይረበሽብኝ፣ ወደ ጥላቻ እንዳይሄድብኝ አደራ እያልኩ ይህ መጽሐፍ ከሥራ እንጂ ከቡድንም ሆነ

ከግለሰብ ጋር ዝምድናም ሆነ ጸብ የለውም ስል በትሕትና አስታውቃለሁ። ግን እንደአንድ ኢትዮጵያዊ በሕይወት ዘመኔ ጥንቃቄ የሚፈልጉ ጉዳዮች ላይ ለማስጠንቀቅ፣ ያልተከናወኑትን ለመጠቀም የተሠሩትንም በቀና መንፈስ ለማመስገን ይህንን ጽሑፍ አዘጋጅቻለሁ።

በጽሑፉ ውስጥ የታሪክ እና የመልካም ሥራ ምሳሌዎች ተጠቅለዋል። ይህም የሆነው ዛሬም የእዚህ መልካም መንገድ ቀጣዮች እንድንዘምን በማሰብ ነው። የዛሬ ታሪክ ገና ስላልተፈፀመ በጉውንም ሆነ ክፉውን ለመጻፍ የሚቻል አይመስለኝም።

በእኔ ሕሊና ይህ ሐሳብ፣ በወገኔ ሕሊና ቢመላለስ እና ወደ ተግባርም ቢለወጥ ይጠቅማል እላለሁ። ይህንንም ስል ጽሑፌ እና ሐሳቤ ፍጹም ነው ለማለት አይደለም። ግን ለሀገር እና ለወገን መልካም የሚያስቡ ወርቃማ ሕሊና ያላቸው ቀና ምሁራን በየጥያቄው ለመጻፍ ይነሳሳሉ ብዬ ስለማምን ነው። የእዚህ መጽሐፍም ዓላማ ይህ ነው፤ የጻፍነውን እግዚአብሔር ያስፈጽመን።

ለጸብ ከተማ ወደላት !

ደቅርታ ለማታወቀው ለጸብ ዓይንዋን ሳጉረጠረጠች ከተማ ወደላት! ሐሰትና ቅሚያ ሞልተባታል ንጥቂያ ከእርስዋ አያልቅም። የሸለንጋ ደምል የመንኲራኩርም ደምል፣ የፈረሰም ኮቴ የፈጣን ሠረገላም ጩኸት ተሰምቷል። ፈረሰኛውም ይጋልባል፣ ሰደፍም ይንቦገቦጋል፣ ጦርም ይብሰጩጩ። ደቅርታን የማያውቅ ሕዝብ ለመጠፋፋት ይፋጠናል፣ ወደው ለማይታረቅ ቢተሰብ፣ ጉረቢት፣ መንደር፣ አገር።

ምዕራፍ አንድ

የእርቅ ሐሳብ

ስለ ይቅርታ የተለያዩ ሕዝቦች የተለያዩ ትርጉምና እሳቤ አላቸው። ይህም በሦስት የተከፈለ ነው። አንደኛው አካል በፍጹም ይቅርታ የሚያምን። አንድ ጊዜ ይቅር ከተባለ ፈጽሞ ከልብ መርሳት ያስፈልጋል ብሎ የሚያምን እና ለማድረግም የሚጣጣር አካል ሲሆን፤ ሁለተኛው ይቅር ማለት ይቻላል ግን በደልን መርሳት አይቻልም መረሳትም የለበትም ብሎ የሚያምነው ክፍል ነው። ለእዚህም ምሳሌ የምትሆንን Maja Abramovitch የተባለች እስራኤላዊት ፀሐፊ To forgive ... But not forget በተባለው መጽሐፍዋ ለይቅርታ ሌላ ትርጉም ሰጥታው እናያለን።

ሦስተኛው በደልን የማይረሳ ይቅር የማይል የበቀል ዓለም ነው። እስቲ በዝርዝር ለማየት በጥቂቱ ሦስቱንም ክፍሎች እንያቸው።

ሀ. ፍጹም የሆነ ይቅርታ

የመጀመሪያው ይቅርታ ያስፈልጋል ከልብ መርሳትም ይቻላል የሚሉ የይቅርታ ወገኖች ናቸው። እነዚህ ወገኖች በፍጹም ፍቅር እና በንጹሕ ልብ የትናንት ስህተትን ዛሬ በማረም እና አብሮ በመሥራትና በመፋቀር መርህ የሚያምኑ ናቸው። የደረሰባቸውን በደል በይቅርታ የሚደመስሱ ናቸው። ውስጣቸው ቅንነት፣ መልካም ነገር፣ አስተዋይነት የተሞላበት ነው።

በደልን አለመቁጠር የመጨረሻው የፍጹምነት ደረጃ ነው። ፈጽመው በደልን የረሱ ወይም ቂም መያዝ የማይችሉ ሁሉን በበጉ የሚተረጉሙ ልበ ንጹሐን በዚህ ምድር ታይተው አልፈዋል አሁንም ቢሆን ተደብቀው አሉ።

ቀድሞ የነበረችውን በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የተነገረችውን ወይም የተገለጠችውን ትዕዛዝ የይቅርታ ሕግ «ዓይን ስለዓይን፣ ጥርስም ስለጥርስ እንደተባለ ሰምታችኋል፤ እኔ ግን እላችኋለሁ ክፉውን አትቃወሙ ዳሩ ግን ቀኝ ጉንጭህን በጥፈ ለሚመታህ ሁሉ ሁለተኛውን ደግሞ አዙርለት እንዲከስህም እጆ ጠባብህንም እንዲወስድ ለሚወድ መጉናጸፊያህን ደግሞ ተውላት። ማንም ሰው አንድ ምዕራፍ ትሄድ ዘንድ ቢያስገድድህ ሁለተኛውን ከእርሱ ጋር ሂድ። ለሚለምንህ ስጥ ከአንተም ይበደር ዘንድ ከሚወደው ፈቀቅ አትበል። ባልንጀራህን ውደድ ጠላትህንም ጥላ እንደተባለ ሰምታችኋል። እኔ ግን እላችኋለሁ በሰማያት ላለ አባታችሁ ልጆች ትሆኑ ዘንድ ጠላታችሁን ውደዱ የሚረግሟችሁንም መርቁ ለሚጠሏችሁም መልካም አድርጉ ስለሚያሳድዷችሁም ጸልዩ። እርሱ በክፉ ዎችና በበጉዎች ላይ ፀሐይ ያወጣልና በጳድቃንና በጋጢአተኞችም ላይ ዝናቡን ያዘንባልና። የሚወዷችሁን ብትወዱ ምን ዋጋ አላችሁ ቀራጮችስ ያንኑ ያደርጉ የለምን? ወንድሞቻችሁንም ብቻ እጅ ብትነሱ ምን ብልጫ ታደርጋላችሁ አሕዛብስ ያንኑ ያደርጉ የለምን? እንግዲህ የሰማዩ አባታችሁ ፍጹም እንደሆነ እናንተም ፍጹማን ሁኑ» ይለናል።*

የቀደመችይቱ ሕግ ዓይን ላጠፋ ቅጣቱ ዓይን ማጥፋት ነበር። ሁለተኛይቱ ግን ቀድሞ የነበረችይቱ ሕግ በይቅርታ ሕግ አደሰችው። የቀድሞ ደጋግ አባቶች በእዚህች ደገኛ ሕግ ተመሩ ኑሯቸውን፤ ዓላማቸውን ሰላማዊ አደረጓት። ብፁአን የሆኑ ይቅር ባይ አባቶች እግዚአብሔርን አዩት። ይህንን ለማረጋገጥ እሩቅ መንገዝ አያስፈልገንም። ከመጽሐፍ ቅዱስ ላይ እስጢፋኖስ በፈረሳውያን ድንጋይ ሲወገር «እነዚህ ሰማያት ተከፍተው የሰው ልጅም በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አያለሁ» በማለት ተናግሯል። ለመሆኑ እስጢፋኖስን ለዚህ ማዕረግ ያደረሰው ምን ነበር።

* ማቴ. 5-38-48

«ጌታ ኢየሱስ ሆይ ነፍሴን ተቀበል» ካለ በኋላ «ጌታ ሆይ ይህን ጋጢአት አትቁጠርባቸው» ብሎ በታላቅ ድምፅ በመጮሁ እውነትም የይቅርታ ልብ ያላቸው እንደ አስጢፋኖስ እግዚአብሔርን ማየት ተሰጥቷቸዋል እንላለን።*

የሚያስታርቁስ እነዚህንም ብፁዓን ብሏቸዋል መጽሐፍ ቅዱስ እንደውም የእግዚአብሔር ልጆች ብሎ እጅግ ያከብራቸዋል።* ግሩም ነው በዝምታ ውስጥ በፍቅር ውስጥ ሆነው ሰውን በይቅርታ ዓይን ብቻ የሚያዩ የይቅርታ ሰዎች አልፎ አልፎ መታየታቸው፤ እውነትም እግዚአብሔር ይህን ዓለም በይቅርታው ዘወትር እንደሚገብኘው የሚያሳይ ምልክት ነው።

ለ. መቻቻል

«በደልን መርሳት አይቻልም ወይም ፈጽሞም ይቅርታን ማውረድ ይከብዳል፤ ግን ለበለጠው የዓለም ጥቅም ሲባል ነገሮችን ማቻቻል ይቻላል» Maja Abramovich (fixing the world) ብላለች።

ይህ ዓይነቱ መቻቻል እውነትም በእዚህች ምድር የተዘወተረ እና እንደ ትክክለኛ መንገድም የተቆጠረ ይመስላል። የሆድን በሆድ ይዞ ነገሮችን በደደር አቆይቶ በይስሙላ ፈገግታ ታራቂ መምሰል ይህንን ዓለም የመሸገገያ ብልሃት ተደርጎ ተወስዷል።

የሚገርመው አገሮች ከአገሮች ጋር ከሚያደርጉት የለበጣ የዲፕሎማሲ መከታተል ጀርባ ያደባ ፀብ የተሸመቀ እና የተጉነጉነ ደባ ቢኖርም ለጊዜያዊ ጥቅም ሲባል መርዘኛውን ቂም ቀብሮ የባሕል፤ የሳይንስ እና የንግድ ስምምነቶችን መፈራረም የተሰመደ ነው።

* የሐ.ሥራ 7:54-60

* ማ.ክ. 5:9

በግለሰቦችም መካከል ይህ ጠባይ በሰፊው ይታያል። የማይወዱትን የጠሉትን ሰው በጥርስ ብቻ መሸንገል ቀዝቃዛ ጦርነት ቀዝቃዛ በቀል የብልህነት፤ የጀግንነት እና የአዋቂነት ምልክቶች ከሆኑ ቆይተዋል።

ከልብ ይቅር ማለት የተሳናቸው ግለሰቦችም ሆኑ አገራት ለምን ፈጽሞ በደልን መርሳት ተሳናችሁ ተብለው ሲጠየቁ የሚሰጡት ምክንያት እንዴት መርሳት ይቻላል? ለምሳሌ የናዚ የጦር ወንጀለኞች 6 ሚሊዮን አይሁዶችን አስቅቀው በጭካኔ መጨፍጨፋቸውን እንዴት መርሳት ይቻላል ይላሉ። ነገር ግን ነገሮችን ማቻቻል ይቻላል። ይኸውም ልክ ዛሬ ጀርመን እና አስራኤል የሚያደርጉትን የንግድ፤ የሳይንስና የባሕል ግንኙነት የመሳሰሉትን ትብብር ማየቱ ብቻ በቂ ነው።

ይህ ዓለም አሁን የደረሰበት ደረጃ በምጣኔ ሀብት በኩል ያለውን መቀራረብ ለማስተናገድ ይቻላል። ዘንድ ወራሪዎችን ብሎም በግፍ ሥራ የታወቁትን ሁሉ በቸልታ እያለፈ የሆዱን በሆድ ይዞ አብሮ መኖርን አየለመደው መጥቷል።

በቂም በቀል የነደደን ልብ ይዞ እና ሽሽጎ በገጽታ ፍቅር ታራቂ እና ይቅር ባይ መስሎ መታየት እውነተኛ ይቅርታን አያመጣም። ከራስ ጀምሮ ለጉረቤት ለቀየው ለአገር ለዓለም ይቅርታ ማድረግ ይገባል።

ስለዚህ ታራቂ የሚመስሉ ግን የቂም ልብ ያላቸው ወገኖች አሉ ወደሚለው ማጠቃለያ እንደርሳለን።

ከዚህ በላይ ነገሮችን ማቻቻል እንጂ ፈጽሞ መርሳት አይቻልም በሚለው ርዕስ ተነጋግረናል፤ ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ በሦስተኛው ርዕስ ላይ እንነጋገራለን።

ሐ. በቀልን የማይረሳው ይቅርታን የማያውቀው ዓለም

ይህ ዓይነቱ አስተሳሰብ የሚመነጨው ለማንኛውም ጭካኔ የነፍስ ግድያ ቅጣት ወይም አፀፋ ካልተመለሰ እኩይ ባሕርይ ያላቸው ነፍሰ ገዳዮች ይሰለጥኑብናል። ስለዚህ ነፍሰ ገዳዮች መገደል፤ መቀጣት አለባቸው ከሚል እጅግ አሻሚ ጽንሰ ሐሳብ በመነሳት ነው።

ለምሳሌ ቪክቶር ፍራንክሊንን የመሳሰሉ ፈላስፎች «በእኛ ላይ በሚደርስብን በደል አይደረግብን፤ አትግደሉን ልንል መብት ከሌለን የሚደርስብንን በአጻፋው ለመከላከል እኛም መብት አለን» ብሏል።

ይህ እካል ይቅርታ ፈጽሞ የማያውቀው የበቀል ዓለም ነው። በቀል ይህችን ዓለም ከታች እሳት ከላይ እሳት ሆኖ እያጋያት ይገኛል። ከአዳም የበኩር ልጅ ቃየን ጀምሮ ወንድሙን ለመበቀል የማይገመጽ ፈጽሞ አይገኝም። እንዴት? እስቲ በዝርዝር እንመልከተው።

አዳም ሁለት ወንዶችና ሁለት ሴቶች ልጆች ወለደ።* አንደኛዋ የቃየን መንትያ ስትሆን ሁለተኛዋ ደግሞ የአቤል መንትያ ነበረች። የአቤል መንትያ መልካ ውብ ቢሆንም እንደ የቃየን መንትያ አልነበረችም። ስለዚህ ታላቅየው ቃየን ከእራሱ ጋር የተወለደችውን ማግባት ይፈልግ ነበር።

አባታቸው አዳም ግን ዘር ለማራቅ ሲል ከአቤል ጋር የተወለደችውን ለቃየን፤ ከቃየን ጋር የተወለደችውን ደግሞ ለአቤል አለዋውጦ አጋባቸው። በእዚህም ቃየን እጅግ ተናደደ፤ ቂም በወንድሙ ላይ ያዘ። በእዚህ ሳይበቃ እግዚአብሔር መሥዋዕት ያቀርቡ ዘንድ ሁለቱንም አዘዛቸው። ከሁሉ በፊት ወንድሙን የጠላው ቃየን መሥዋዕት ስማቅረቡ በፊት ከወንድሙ ጋር መታረቅ ሲገባው ከነቂሙ ከሰንደው ምርት አሰሉን ገሰሱን እንክርዳዱን ሳይለይ «እግዚአብሔር አይበላው» በሚል የቸልተኝነትና የንቀት ፈሊጥ መስዋዕት አቀረበ።

አቤል ግን ከበጎቹ መካከል በእርጋታ ለአምላኩ የሚሆን ነጭ ቀንዱ ያልከረከረ፤ ጸጉሩ ያልከረከረ፤ ጥፍሩ ያላረረ ንጹሕ በግ ከንጹሕ ሕሊና ጋር ለአምላኩ አቀረበ። እግዚአብሔርም ወደ አቤልና ወደመሥዋዕት ተመለከተ፤ ወደ ቃየንና ወደ መሥዋዕቱ ግን አልተመለከተም ይለናል መጽሐፍ ቅዱስ።

* ኦሪት ዘፍ. 4

ለመሆኑ የአቤልን ምኑን ነው የተመለከተው? የሰውን የውስጠኛውን ክፍል የሚመረምረው እግዚአብሔር የአቤልን ልብ ነበር የተመለከተው። አቤል ከቂም በቀል የነጻ ትሑት ደግ የዋሕ ልብ ነበረው። አቤል ቃየንን ወንድሙን ከልቡ የሚወድ ንጹሕ ጠባይ ነበረው። አቤል የአምላኩን ዓይኖች በትሕትናው ሳባቸው፤ ከዚህ በኋላ ነው እግዚአብሔር ወደ አቤል መሥዋዕት የተመለከተው።

በአቤል ልብ ውስጥ እግዚአብሔር ምን የሚያስደስት ነገር አየ? የአቤል ልብ የይቅርታ ልብ ነበር። ይህ ነው እግዚአብሔርን የሳበው። መሥዋዕቱንም እንዲያሸት ያደረገው፤ ከሰማይ የወረደች እሳት የተዋሃደችው ይህንን የይቅርታ መሥዋዕት ነው።

ታዲያ አቤል እና ይቅርታው በድንጋይ ከተገደሉ በኋላ ጌታ እስከተወለደ ጊዜ ድረስ ይህች የይቅርታ መሥዋዕት ተስተጓጉላ ነበር። ከባድ ናት፤ ይቅርታ ከልብ ውስጥ በደልን አጥቦ በንጹሕ ሕሊና መሆን፤ በደልን ዞር ብሎ አለማሰብ እና መርሳት በጣም ከባድ ነገር ነው። ለዚህም ይመስላል ዓለም በተለባበሰ ይቅርታ እያዘገመ ያለው።

ቃየን የይቅርታ ሰው አልነበረም። እግዚአብሔር ቃየንን «ለምን ተናደድህ ለምን ፊትህ ጠቆረ? መልካም ብታደርግ ፊትህ የሚያበራ አይደለምን? መልካም ባታደርግ ግን ኃጢአት በደጅህ ታደባለች ፈቃድዋም ወደ እንተ ነው» ብሎ ነው እግዚአብሔር የመከረው። ቃየን ግን በበቀል መንፈሱ ሐሳቡ ጸና። ወንድሙ አቤልንም በድንጋይ ጨፍጭፎ ገደለው። ከዚህ በኋላ እግዚአብሔር ቃየንን «ወንድምህ አቤል ወዴት ነው?» አለው።

ልብ በሉ ቃየን ፊቱ ሲጠቁር ሲናደድ ከእራሱ ጋር ተጣልቷል። ወንድሙን በመገደሉ ከወንድሙ ጋር ተጣልቷል። ከዚህ በኋላ እግዚአብሔር ስለወንድሙ ስለአቤል ሲጠይቀው በድፍረት «አላውቅም የወንድሜ ጠባቂ እኔ ነኝ ወይ?» ብሎ ከእግዚአብሔር ጋር ተጣለ።

«ምን አደረገህ? የወንድምህ የደሙ ድምፅ ከምድር ወደ ሰማይ ይጮኻል። አሁንም የወንድምህን ደም ከአጅህ ለመቀበል አፍዋን በከፈተች በምድር ላይ እንተ የተረገምህ ነህ። ምድርንም ባረሰህ ጊዜ እንግዲህ ምድር ኃይልዋን አትሰጥህም በምድርም ላይ ኩብላይና ተቅበዝባኸ ትሆናለህ» ብሎ እግዚአብሔር ረገመው።

ከሁሉ የሚያሳዝነው ቃየን ስለአራሱ የተናገረው ነው። «ኃጢያቲ ልሽከማት የማልችላት ታላቅ ናት። እነሆ ዛሬ ከምድር ፊት አሳደድኸን ከፊትህም እስወራለሁ በምድርም ላይ ኩብላይና ተቅበዝባኸ እሆናለሁ የሚያገኘኝም ሁሉ ይገድለኛል።»*

ቃየን ፈጽሞ ይቅርታ የሌላቸው ሰዎች አባት ነው ዘወትር ለበቀል ዓይነት የፈጠጠ፤ ለጥላቻ ጥርሱ የገጠጠ ሰው ነው። በግልጽ የእግዚአብሔርን ድምፅ እየሰማ እንኳን ወደኋላ ሊመለስ ተሳነው።

በእዚህ ዓይነት የተገደሉ አቤሎች የደም ድምፅ ከምድር ወደ ሰማይ እየጮኹ ይገኛል። የበቀል ሰዎች ግን እራሳቸውን ሲጠቅሙ ፈጽሞ ታይተው ተሰምተውም አይታወቁም። ኩብላይ ተቅበዝባኸ መሆን ነው ትርፋቸው።

ለእነዚህ ሰዎች ምድር እንኳን አትታዘዛቸውም ኃይልዋን አትሰጣቸውም። በቀልን የሚወዱ ይቅርታን የሚጠሉ ሰዎች መጨረሻቸው ውድቀት መሆኑን የእዚህችን ዓለም ታሪክ መመልከት ብቻ ይበቃል።

የይቅርታ ሐሳብን የሚያከብሩ በየዋህነት የሚጓዙ ቅን ሰዎች ስለጠፉ መዘመራረፍው ቅዱስ ዳዊት «ደግ ሰው አለቀ» ብሎ በምሬት ተናግሯል።

* ዘፍ. 4፡1-ፍጻሜ

የበቀል ሰዎች ስለበዙ ደግሞ «ሰነፍ በልቡ (እግዚአብሔር) አምላክ የለም» ይላል ካለ በኋላ «በሥራቸው ረከሱ ጉሰቶሉም በጉ ነገርን የሚሠራ የለም የሚያስተውል እግዚአብሔርን የሚፈልግ እንዳለ ያይ ዘንድ እግዚአብሔር ከሰማይ የሰው ልጆችን ተመለከተ ሁሉ አመጽ በእንድነትም ረከሱ። በጉ ነገርን የሚሠራ እንድስ እንኳ የለም። ጉሮሮአቸው የተከፈተ መቃብር ነው። በምላሳቸውም ሸነገሉ። ከከንፈራቸው በታች የእባብ መርዝ አለ። አፋቸው መርገምንና መራራ ተሞልቷል። ደምን ለማፍሰስ እግራቸው ፈጣን ነው። ጥፋትና ጉስቁልና በመንገዳቸው አለ። የሰላምን መንገድ አላወቁትምና። እግዚአብሔርን መፍራት በፊታቸው የለም። ሕዝቡን እንደ እንጀራ የሚበሉ» እያለ የሰላምን መንገድ ስለማያውቁ ስለበቀል ሰዎች ጥፋት አምርሮ ይናገራል።*

ከዚህ ዓለም ፈላስፎች መካከልም የጸብን እና የበቀልን መንገድ የሚደግፉ አሉ። ለምሳሌ ያህል Nietzsche የተባለው ፈላስፋ የክርስትናን፣ የፍቅርን፣ የእርቅን፣ የይቅርታን መንገድ እንደ ወኔ ቢሰነት ይቆጥራል። የሞራል ሕግን ሳይቀር ይነቅፋል፤ ትህትና፣ ይቅርታና መቻቻ ወደ ስቃይና እንግልት የሚወስድ ደካማነት ነው ብሎ ያስተምራል።

ይህ አቀራረብ ታላላቆቹን የይቅርታ ሰዎችን ሳይቀር ሳይፈትን አልቀረም። የሕዝቦችን ስቃይ ለመታደግ አመጽ ጥሩ አማራጭ ይሆን ብለው እንዲጠራጠሩ ገፋፍቷቸዋል።

እስከዚህ ድረስ ስለጨካኙ የበቀል ዓለም ካወሳን ከዚህ ቀጥለን ደግሞ ስለይቅርታ በጥቂቱ እንዳስሳለን ።

* መዝ. 10፡1-ፍጻሜ

የዘመናችን ይቅርታ

በእዚህ ዘመን ይቅርታ በጥላቻ እና በበቀል ተጠቅታ ትገኛለች። ብዙዎቻችን ለይቅርታ ጆሮ መስጠት ተስኖናል ዓለም በበቀል ተራ ቅቃለች። ከጥላቻዋም የተነሣ በአንድ ጊዜ የሰውን ልጅ የሚያዳፍን አዳፍኔ ፈልሰፋለች።

ሂሮሽማና ናጋሳኪ የተባሉ የጃፓን ግዛቶች ላይ አውቶሚክ ቦምብ ጥላ ፍጹም ጥላቻዋን ገልጣለች። ኃይልን በኃይል ማሸነፍን እንደ ትክክለኛ መንገድ ቆጥራዋለች።

ጥላቻ እና በቀል በኢራቅ ከተሞች አጥፍቶ ማጥፋትን አውጃለች። አውሮፕላን ተሽከማ በኒውዮርክ ሕንፃዎች ላይ እንደሚሳኤል ፈንድታለች። በአፍሪካውያን ሰማይ ምድሩን በፈንጂ አተራምሳዋለች። በቀል በእዚህ ዘመን እጅግ ሰልጥና ትገኛለች። የእስራኤል እና የፍልስጤም ጦርነት ይኸው ዓለምን አስጨንቆ ይገኛል።

በሁለተኛው የዓለም ጦርነት 6 ሚሊዮን አይሁዳውያንን የጨረሰችው ቂም በቀል ነች። ክፉና ደጉን የማይለይ ሕፃንን በግፍ ያስገደለችው ጨካኝዋ በቀል ነች። ለእዚህም ነው የዓለማችን ትልልቅ ሰዎች የበቀልን ሐሳብ ሲዋጉ እራሳቸውን አሳልፈው ለሞት የሰጡት። በነገራችን ላይ በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ያለቀው ሕዝብ ብዛት 36 ሚሊዮን ይባል እንጂ ከዚያ በኋላ በጦርነቱ ምክንያት የጠፋው ሕይወት ቤት ይቆጠረው።

ማርቲን ሉተር ኪንግ ጄኔሮ የተባሉት የሰብአዊ መብት ተሟጋች «እንደወንድም እና እህት አብረን መኖር ካልተማርን እንደቂል አብረን እናልቃለን» ብለው እንደተናገሩት ብልሆች ከሆንን ከይቅርታ ጉራ መሰለፍ ይኖርብናል። አለበለዚያማ ባለፈው ቂም ላይ ቆመን ካለይቅርታ ከኖርን እኛም ሆንን አካባቢያችን እንዴት ሰላም ሊያገኝ ይችላል?

ኢትዮጵያ ሀገራችን የሁለተኛው የዓለም ጦርነት የመጀመሪያዋ ተጠቂ ነበረች። በዚህም ሰበብ በጊዜው የኢትዮጵያ መሪ የነበሩት

ግርማዊ ቀዳማዊ ዓፄ ኃ/ሥላሴ በቢቢሲ ሬዲዮ ጣቢያ ለመላው ዓለም የጌታችን የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስን የልደት በዓል ምክንያት በማድረግ ንግግር አድርገው ነበር። ጊዜውም ታኅሣሥ 1930 ዓ.ም. እ.ኤ.አ ነበር።

«ደገነት፣ ትህትና መሥዋዕትነት የሞላበትን የዓለም መድኃኒት ሕይወት ልብ አድርገን ለናስብ የሰጠንንም ሕገጋት ለንመሰክት የክርስቲያን ሕዝብ እየተባፈነ እርሱን ባለመከተላችን እንዲት የሚያሳፍረን ነው። ለእዚህ ሰም የተገባን ብንሆን ሰላም በምድር ሁሉ ላይ ይነገሥ ነበር። ሰው በዘለዓለማዊ ስምሳክ ፊት ሰብሐት አይሉ ሳይቋርጡ ከሚዘምሩት ሕያዋን መሳክት ይስተካከሰ ነበር» ብለው ተናገረዋል።

እኚህ ኢትዮጵያዊ ንጉሥ በሥራቸው የዓለም አክብሮት እንደማግተማ ጋንዲ እና ማርቲን ሉተር ኪንግ የተጉናጸፉ ቢሆንም የገዛ ሕዝባቸውና ወገናቸው ግን በምቀኝነትና በበቀል መንፈስ ተነሳስቶ ታላቅነታቸውን ሊሸፍን ሲጣጣር በማየታችን ልባችን እጅግ ያዝናል።

ጆን ፖል የተባሉት የሮም ሊቀ ጳጳስ በቅርቡ የቀብር ሥነ ሥርዓታቸው ሲፈጸም ከመላው ዓለም የአክብሮት የፍቅር ገፀ በረከት ተላግሷቸው ነበር። ታዲያ እኚህ ሰው ከግርማዊ ቀዳማዊ ኃ/ሥላሴ የበለጠ እንዴት አክብሮት ሊቀዳጁ ቻሉ ብለን ስንጠይቅ? ጆን ፖል የሚያክብር ሕዝብ ነበራቸው። የእኛው ኃ/ሥላሴ ግን ገድለው አርቀው በሚቀብሩ ታሪክን በሚሸፍኑ፣ በበቀልና በከፋት አውራጆች ተከበው ነበር ከማለት በስተቀር ሌላ ልንለው የምንችለው ነገር የለንም።

ወደቀደመ ነገራችን እንመለስና ንጉሡ የይቅርታ ሐሳብን እንዴት እንደገለጹት ማስተዋል ይገባል።

ክርስቲያኖች የክርስቶስን ይቅርታ የወረሱ፣ በሰላም ፋና ቀረውን ዓለም የሚያበሩ የይቅርታ መቅረቦች ናቸው። ይህም በእንደኛው ክፍለ ዘመን በሚገባ ታይቷል። ከእዚያ ወዲህም በእግዚአብሔር ምርጥ ቅዱሳን ሲገለጥ ይገኛል። ግን እኛ የአዳም ልጆች ለይቅርታ ሐሳብ ሕይወታችን የተገዛ ቢሆን ይህንን የጨለማ ዓለም መለወጥ በቻልን ነበር።

አሁንም ግርማዊ ቀዳማዊ ዓፄ ኃ/ሥላሴ ከተናገሩት መካከል እንዲህ የሚል ቃል ይገኛል። «ማንኛውም ጥቅም ወይም ማንኛውም ምክንያት ጦርነትን ማጽደቅ የለበትም» ይሉና በታላቅ ጸጸት «መቼት ምን ይደረግ? ምንም እንኳን የጠቢባንን ድካም ዋጋ የማያስከብርም ቢሆን የክፋ መንፈስ ጥላ በዓለም ላይ እንደተንሰራፋ መኖሪያ እውነት ነው። ትዕቢተኛች በፈተናው እየወደቁ ሕዝባቸውን ወደ ወንጀልና ወደ ጥፋት ሲመሩ ይገኛሉ» ብለዋል።

ቴምንና ጥላቻን በአጭሩ መቅጨት ይቻላል። እንደ አሳት ከተ ቀጣጠለ ሥር ከሰደደ በኋላ ግን የሚጠይቀው ዋጋ ከ... እስከ አይባልም። ለትልቁም፣ ለትንሹም ጥቅም ሲባል የሚፈሰው የሰው ደም ዋጋ ከፍተኛ በመሆኑ ይቅርታ በየትኛውም ዋጋ ሊተመን አይችልም።

የይቅርታ ሐሳብ ከየት ተገኘ?

የይቅርታ ሐሳብ ምድራዊ ሳይሆን ሰማያዊ ነው። እግዚአብሔር ወልድን ከመንበሩ የሰበው ይቅርታ ነው። በሰዎችና በሰዎች መካከል፤ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል፤ በገዛ በሰው ውስጥ በሕዋሳቱ መካከል ያለውን ጡብ ለማስወገድ ነው ጌታችን ወደዚህ ዓለም የመጣው። እስከመሰቀል የታዘዘው የሞተው፣ የተቀበረው፣ ከሙታን ተለይቶ የተነሣው ለእዚህ ለታላቅ ቁም ነገር ይቅርታ ሲል ነው።

ቅዱስ ኤፍሬም የተባለ ሊቅ «በኢይትአወቅ ተከሥተ ወዘኢይት ረእይ ተርእየ ያልታወቀ ታወቀ የማይታየው ታየ» ሲል ጠፍቶ የነበረው እንደ አዲስ የተከሠተው አምላካዊ ይቅርታ ታየ፤ ተገለጠ ማለቱ ነው። ነገር ግን እኛ ክርስቲያኖች ይህንን ክርስቲያናዊ ይቅርታ በተግባር ለመተርጉም ተስኖናል።

በኢሳይያስ መጽሐፍ ላይ እስራኤላውያን እግዚአብሔርን ጥያቄ ይጠይቁታል። አንተን ካላወቅንህ እንዴት እንጸማለን? እንጠወልጋለን፤ እንከሳለን፤ እንሰግዳለን ከቤተ መቅደስህ እንጸልያለን አንተ ግን በምሕረት

የረቡዕ ውዳሴ ማርያም ም.6

አልጉበኙኸንም ለምን ተውከን? ብለው ሲማረሩ ሰምቶ ኢሳይያስን ጮከ ብለህ ንገራቸው ይለዋል በኃይል ጩህ! ለሕዝቤም መተላለፋቸውን ንገራቸው።

«እነሆ በጸማችሁ ቀን ፈቃዳችሁን ታደርጋላችሁ ሠራተኞቻችሁንም ሁሉ ታስጨንቃላችሁ። እነሆ ለጥልና ለክርክር ትጸማላችሁ በግፍ ጡጫም ትማታላችሁ» ይላቸውና። እኔ የመረጥኩት ጸም ይህ ነውን? ብሎ ይጠይቃቸዋል። አመድ ነስንሰን ብንጸም ብንዘልና ብንጉሰቁል ዋናው የጸም መሠረታዊ ቁም ነገር ካልተፈጸመ ጸሙ ከንቱ ነው ይለናል።

እግዚአብሔር እንዴት እንድንሆን ነው የሚፈልገው? በእግዚአብሔር ዘንድ የተወደደ የጸም ቀን ምን ዓይነቱ ነው። ከመጸማችን እና ከመጸለያችን በፊት «የበደልን እሥራት ትፈቱ ዘንድ፤ የተገፋትንስ አርነት ትሰድዱ ዘንድ፤ ቀንበሩን ሁሉ ትሰብሩ ዘንድ አይደለምን? እንጀራችሁንስ ለተራብ ትቆርስ ዘንድ፤ ስደተኞቹን ድሆች ወደ ቤትህ ታስገባ ዘንድ» ብሎ በአምልኮ ውስጥ ያሉ ሁሉ ከበደል ከግፍ ከበቀል የነጹ ሆነው ገጹሕ ነፍስ ይዘው ይቀርቡ ዘንድ በአጽንዖት ያሳስባል። እንዲህ በናደርግ የይቅርታ ሰዎች ብንሆን ምን እናገኛለን?

«የዚያን ጊዜ ብርሃንህ እንደ ንጋት ይበራል፤ ፈውስህም ፈጥኖ ይበቅላል ጽድቅህም በፊትህ ይሄዳል፤ የእግዚአብሔርም ክብር በኋላህ ሆኖ ይጠብቅሃል፤ የእዚህን ጊዜ ትጠራለህ፤ እግዚአብሔርም ይሰማሃል፤ ትጮሃለህ፤ እርሱም እነሆኝ ይልሃል» እግዚአብሔር እንዲህ እያለ የይቅርታ ሰዎች እንሆን ዘንድ ይመክረናል።

«ከመካከልህ ቀንበርን ብታርቅ፤ ጣትህንም መጥቀስ ብትተው፤ (በሰው ላይ ባትጠቁም ባትከስ) ባታንጉራጉርም፤ ነፍስህንም ለተራብ ብታፈስ፤ የተጨነቀውንም ነፍስ ብታጠግብ ብርሃንህ በጨለማ ይወጣል። ጨለማውም እንደ ቀትር ይሆናል። እግዚአብሔር ሁልጊዜ ያበራልሃል። ነፍስህንም በመልካም ነገር ያጠግባታል አጥንትህንም ይጠግናል። አንተም እንደሚጠጣ ገነት፤ ውሃውም እንደማያቋርጥ ምንጭ ትሆናለህ። ከድር

ዘመን ጀምሮ የፈረሱት ሥፍራዎች ይሠራሉ፤ የብዙ ትውልድም መሠረት ይታነጻል። እንተም ሰባራውን ጠጋች፤ የመኖሪያ መንገድንም አዳሽ ትባላለህ» ይለናል።*

ለእዚህ ሁሉ ክብር ለመብቃት ግን ከሁሉ በፊት የእርቅ የሰላም ሰው መሆን ያስፈልጋል። የይቅርታ ሰው ቢጸልይ ጸሎቱ ከጸባዖት ጆሮ ይደርሳል፤ ይሰማል። የይቅርታ ሰው ቢጸም ጸሙ ዋጋ አላት። ቂም ይዞ ጸሎት ሳል ይዞ ሥርቆት ትርጉም የለውም። ነፍስ ገዳይ አንድ መቶ ሃምሳውን መዝሙረ ዳዊት በቃሉ ቢያነበንብ፤ ቢጸም፤ ቢጸልይ ከነፍስ ገዳይነቱ ካልተመለሰ፤ ካልተጸጸተ ሊድንና ስዕሉ ሊሰማ አይችልም። አንድ ሰው በሽፍትነት ይኖር ነበር ይባላል። ግን በልማድ ክርስቲያን ነው፤ ለእዚህም በልምድ ጠዋት መዝሙረ ዳዊት ሳይደግም መዋል አይችልም ነበር። ይህ የሽፍቶች አለቃ አንድ ጊዜ ጭፍሮቹን ለቅሚያ አሠማርቶ እርሱ ጸሎት ይዟል።

ጭፍሮቹ የሚዘረፉ ሰዎች ያገኙና ገንዘብ አምጡ ይላሉ ተዘራፊዎቹ እንቢ በመንግሥት አገር እያሉ ሲጨቃጨቁ የሽፍቶቹ አለቃ ይሰማል። ዳዊቱን እየደገመ እረዷቸው በሚል የምልክት ቋንቋ አንገቱን ያሳያቸው ጀመረ። እጁን አሰይፎ እረዷቸው እረዷቸው እያለ ተመልሶ ግን ዳዊቱን ያነባል። ታዲያ የዚህ ሽፍታ ጸሎት እውን ከጸባዖት ጆሮ ትደርሳለች? ይልቅ የሚያሳርዳቸው የሚያስገድላቸው መንገደኞች ደም ወደ ጸባዖት መጮሁ ነው እውነቱ። ስለዚህ የበቀልና የግፍ ሰዎች ፈጽሞ የእግዚአብሔር ወዳጆች ሊሆኑ አይችሉም።

በጸብ መንገድ የተሞከሩ አንድነቶች ውጤት

የግብጽ ነገሥታት ፈርዖኖች፤ የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር፤ ታላላቆቹ ነገሥታት እነ አርጤክስስ እና ብልጣሶር፤ የሮማ ነገሥታት ቂሳሮች በዘመናቸው እውሮፓን፤ እስያን፤ ከፊል አፍሪካን በግዛታቸው ጠቅልለው በኃይል አንድ ለማድረግ ሞክረዋል። በመካከለኛው ዘመንም የኦቶማን ቱርክ፤ ከዚያም ቀጥሎ አዳዲሶቹ የቅኝ ገዢዎች እነ ናፖሊዮን፤

* ሊሊ. 58፡1-ፍጸ

የራሽያ ዛርች፤ የቻይና ጥንታውያን ነገሥታት፤ የዐረብ ዓለም ሠልጣኖች በተቻላቸው ግዛታቸውን በኃይል ለማስፋፋት ተጣጥረዋል። የቅርቧ እንግሊዝ «በግዛቱ ዐሐይ አይጠልቅም» ብላ ትፎክር የነበረበት ዘመን እፋቅ አይደለም። የጃፓን ወታደራዊ ጥንካሬ የፋቅ ምሥራቅ ሰዎችን ብቻ ሳይሆን አዲሲት/ዋን ዓለም አሜሪካንም በሁለተኛው ዓለም ጦርነት አስደንገጦ ነበር። ግን ይህ ሁሉ በኃይል የተነሣ ጦረኛ በየተራ በሌላው ኃይለኛ እየተሸነፈ፤ እየተኮማሸሸ፤ እየተሰበሰበ እርቦ የምታክል ምድር ውስጥ ሲታሠር እናየዋለን።

ናፖሊዮን እውሮፓን አንድ ለማድረግ ቢጥርም ኃይልነቱ በሌላ ኃይል ተገትቷል። ዘንድሮም ይኸው የኃይል ግፊት ትንንሽ አገራትን እስኪጨፈልቅ ድረስ ዓለም ሲተረማመስ እናየዋለን። ግን በዚህ ሁሉ የኃይል፤ የሁከት፤ የማደናገር አካሄድ ዓለማችን ወደ አንድነት ልትመጣ ፈጽሞ አልቻለችም። የቅርቦቹ የቅኝ ገዢዎች በግፍ ያስጨነቋቸው ሕዝቦች በታላቅ መሥዋዕትነት ሠንሠለቶቻቸውን ከእጃቸው ላይ አውልቀውታል።

ታላቁ ሰላማዊ ሰው ማኅተመ ጋንዲ ህንድ በእንግሊዞች ቅኝ በተ ያዘች ጊዜ የተወለደ በባርነት እና በጥቃት ውስጥ ያደገ ሰው ነው። የሚገርመው የበቀል ሰው መሆን ሲገባው ካለ አመጽ ሕዝቡን የሚታደግ ነጻ የሚያወጣ ሰው ለመሆን ታድሏል።

አንድ ጊዜ ይህ ሰው «ባንቤ» የተባለው የባሕር ዳር እካባቢ ምስኪኖች ህንዳውያን የጨው ምርት የሚያመርቱበትንና ለዕለት ምግባቸው የሚሆን ገቢ የሚያገኙበትን እካባቢ እንግሊዞቹ ወስደው ጦማቸውን ሲያሳድሯቸው ማኅተመ ጋንዲ ከስምንት ሰዎች ጋር ሆኖ የ228ማይል ጉዞውን ጀመረ። ይህ ቁጥር ግን ቀስ በቀስ እየጨመረ በሚሊዮን የሚቆጠር ሆነ። ጋንዲ ወደ ወንዙ ዳርቻ ሄዶ በግሉ ጥቂት ጨው ቀረጥ ሳይከፍል ወሰደ። ይህም እንግሊዞች የሚፈጽሙትን ሕገወጥ ጭካኔ ለመቃወም ነበር። በዚህ ጊዜ የእንግሊዝ ወታደሮች በድብደባ እና በጥይት ሕዝቡን ለማገድ እንቅስቃሴ ጀመሩ። ማኅተመ ጋንዲ ለሕዝቡ የሰጠው መመሪያ ቀጭን ነበር።

«ቢመቷችሁ መልሳችሁ አትምቷቸው! ሌላው ቀርቶ ቢመሁባችሁ መልሳችሁ አትጨህባቸው። ነገር ግን ጉዟችሁን አታቁሙ ምናልባት ከግባችን ከመድረሳችን በፊት ከመካከላችን የሚሞቱ ሊኖሩ ይችላሉ። ምናልባት ከአኛ መካከል ጥቂቶች ወደ እሥር ቤት ልንወረወር እንችል ይሆናል ካሰብንበት ከመድረሳችን በፊት። ነገር ግን ወደፊት መጓዛችንን ማቆም የለብንም» ብሏል። ስለዚህም በድረስቱ ማኅተመ ጋንዲ በሰላም መንፈስ ክርስቲያኑን ማርቲን ሉተር ኪንግን ማርኮት ነው። «ሰላም ወዳድ ሕዝቦች ገና በዚህች ዓለም የሚፈልጉት ግብ ላይ አልደረሱም» ያለው። በየትኛውም የአስተሳሰብና የሃይማኖት ጥላ ውስጥ ያሉ ሰላማውያን ሁሉ አንድ ቋንቋ እንዳላቸው ያሳያል። ስለዚህ ነው እነናፖሊዮን ያልቻሉትን፣ እነሒትለር የተሳናቸውን ዓለምን የመጨበጥ ሕልም የሰላም ሰዎች በአንድ መዳፍ ተቀዳጅተውት የምናየው።

ኔታችን መድጋኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በእምላክነቱ በጋይሉ ይህችን ዓለም እንደ ብረት አቅልጦ ሊያስተዳድራት ሊችል በሰላምና በእርቅ መንገድ ብቻ በመጓዙ በበቀል የነደደችው ዓለም ሳትራራ ሰቀለችው።

ከዚያ ወዲህ የተነሱ ሐዋርያትም ለእርቅ ሐሳብ በሮም አደባባይ ቁልቁል ተሰቀሉ። ቆዳቸው እንደ ሌጣ ከሰውነታቸው ተገፎ ጩው እየተነሳበት የገዛ ቆዳቸው አሸዋ የተሞላ ስልቻ ሆኖ መከራን ተቀበሉ። በዚህ ሁሉ ግፍ ውስጥ ግን የሰደቧቸውን መልሰው አልተሳደቡም። የገረፏቸውን መልሰው አልገረፉም። ይልቁንም ለሚገሏቸው ሲጻልዩ ታዩ እንጂ ስለማንም በክፉ ፈንታ ክፉ አልመለሱም።

ማኅተመ ጋንዲ በእዚህ የፍቅር መርህ ተመርቶ ይመስላል ካለ አመጽ ሕዝቦቹን ከባርነት ያወጣው። ለብዙ ሕዝብም ምሳሌ የሚሆን ሥራ የሠራው። ማርቲን ሉተር ኪንግ ለእዚህ ይመስላል ከሰብአዊ ፍጡር በታች ይቆጠሩ የነበሩ ጥቁር አሜሪካውያንን ካለ ጥይት ባለመብት ያደረጋቸው።

የሚያስደንቀው ግን ሁሉም የሰላምና የእርቅ ሰዎች በግፍ ተገድለዋል። ማርቲን ሉተር ኪንግ ከማኅተመ ጋንዲ በቀዳው መርህ መሠረት አንድ ጊዜ ወደ ነፃነት መጓዝ ከጀመርን መጓዝ ብቻ ነው። በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሕዝቦችም በአንድነት ይቆማሉ። ይህ ታላቅ ሰው በሚሊዮን የሚቆጠርን ሕዝብ በአንድ ዓላማ በማሰባሰብ በዓለማችን ታሪክ ተወዳዳሪ የለውም። ፍቅርን እና መልካም ነገሮችን ብቻ በማድረግ። ከሁሉ የበለጠ ከክፉ አስተሳሰብ እና ክፉ አድራጊዎች ጋር ባለመተባበር የእርቅ የሰላም ሐሳብን ብቻ በመከተል በዓለማችን የተደነቀ ሰው ሆኗል።

እነዚህ ሰዎች ናቸው በእያንዳንዱ ሕዝብ ሕሊና ተቀብረው ሁሉን አንድ ያደረጉና ያስማሙ። እነሒትለር ያለያዩአትን ዓለም የሰላም ሰዎች አንድ አደረጓት። በዚህ ባለንበት ዘመንም እግዚአብሔር ዓለምን ካለእርቅ አልተዋትም። በዘመናችን ትልቅ እክብሮት የተሰጠው ኔልሰን ማንዴላ 27 ዓመት በእሥር ቤት በከፍተኛ ሥቃይ ካሳለፈ በኋላ ከእሥር ቤት ሲለቀቅ ሁሉ የገመተው ይህ ሰው በምን ዓይነት ጥላቻ ተወጦ ይሆን? የሚል ግምት ነበር።

ይህ ግሩም ሰው ግን የእርቅና የሰላም እጁን ለገረፉት ላሰቃዩት ቀድሞ በመዘርጋት ፀበኛውን፣ ክፉውን፣ የበቀልና የጥላቻ ጎራ አስደነገጠ።

«ኔልሰን ማንዴላ ከእሥር ቤት ሲወጣ የጥላቻንና የበቀልን ቃላት ከአንደበቱ አላወጣም። በይቅርታ እና በእርቅ በተሞላው ክቡር ታላቅ ሰውነቱ አስደነቀን እንጂ» ብለው ዴዝሞን ቱቱ ተናግረዋል።

ከብዙ ዓመታት እንግልት በኋላ ስለፍቅር እና ስለእርቅ ይናገራል ብሎ የጠበቀም የለም። ከመታሠሩ በፊት ለብዙ ጊዜ በሰድብ፣ በእሽመር፣ በድብደባ ተንገላቷል። ቢናገር ኖሮ ማንም ሰው ይህንን አልክ ብሎ ሊከሰው የሚችል አልነበረም። ቤተሰቡን በአግባቡ መምራት አልቻለም ነበር። እንደ ፈረንጆቹ አቆጣጠር የካቲት 4 ቀን 1990 ዓ.ም. ከእሥር ቤት ሲለቀቅ ማንም ሰለሥቃይ ይህ ሰው እያውቅም አልተሰቃየም ማለት አይችልም። እጅግ ታዋቂ የሆነው ፎቶግራፍ እንደሚያሳየው

ሚስተር ሱሱሉ ከተባለው ዓደኛው ጋር ታስሮ ሳለ ከብዙ አስረኞች መሀል ቋጥኝን ወደ ትንንሽ ፍርክስካሽ ድንጋዮች ሲለውጣቸው ሲሰባብራቸው የሚያሳየውን በመመልከት ብቻ የዚህን ሰው የግፍና የሥቃይ ዘመን መመልከት ይቻላል። በእስር ቤት ውስጥ የሚደረገው ግፍ ሁሉ የእዚህን ክቡር ሰው መንፈስ ለመስበር፣ በጥላቻም እንዲሞላ ለማድረግ ነበር። ከዚህ ሁሉ የሥቃይ፣ የጥላቻ፣ የግርፋት ግፊት በኋላ ግን ኔልሰን ማንዴላ በይቅርታና በቅንነት የተሞላ ሆኖ በመገኘቱ እግዚአብሔርን እናመሰግናለን ብለዋል ዴዝሞን ቱቱ።

በአዲሲቱ ደቡብ አፍሪካ አዳዲሶቹ የፍቅር የሰላም አውራጆች ምን ዓይነት አመራር ፈጠሩ። እንደሚታወቀው በደቡብ አፍሪካ አብዛኛው ጥቁር በጥቂቶቹ ነጮች በከፍተኛ ሥቃይ ብዙ ዘመናትን አሳልፏል። የበቀል መንፈስ፣ የፍራቻ እና የንዴት መንፈስ በሕዝቡ ውስጥ ታምቆ ቆይቷል። የአንግሎ ጦርነት ተብሎ በሚታወቀው ወቅት ሁለት መቶ ሺህ ሕዝቦች በአስቃቂ የማጉሪያ ካምፕ ውስጥ አልቀዋል። ልክ በአይሁድ ማገበረሰብ ላይ ሒትለር እንዳደረገው የግፍ ጭፍጭፋ ዓይነት። ለመቶ ዓመታት እነዚህ ሕዝቦች ከሰው በታች ተቆጥረው ሲማቅቁ ዓለማችን በፓስፖርቷ ላይ ደቡብ አፍሪካ መግባት አይቻልም ከሚለው ማገተም በስተቀር እነዚህን ተጠቂዎች ነጻ ለማውጣት እምብዛም አልተጨነቀችም። ኢትዮጵያን ከመሳሰሉት ጥቂት አገሮች በስተቀር ብዙም ከጉኗ የቆመ አገር አልነበረም።

መጋቢት 14 ቀን 1953 ዓ.ም. ሰላማዊ ሰልፍ ባደረጉ ሕዝቦች ላይ ፖሊሶች መተኮስ ጀምረው አብዛኞቹ ሲሸሹ ከኋላቸው በጥይት ተደብደቧል ያለቁበት ሁኔታ የቅርብ ጊዜ ትዝታችን ነው። በነገራችን ላይ እነዚህ ሰዎች የተቃወሙት በትምህርት ላይ አዲስ የመጣ የግፍ ሕግን ነበር። በዚህ ጭፍጨፋ 62 ሰዎች ሕይወታቸውን በቅጽበት አጥተዋል።

የስዊድኖው እንቅስቃሴ በተባለው ግንቦት 8 ቀን 1969 ዓ.ም. የትምህርት ቤት ሕፃናት የተገደሉበትም ዘግኝ ነበር።

«ደቡብ አፍሪካ በፖሊስ ጣቢያ ማጉሪያ ሚስጢራዊ በሆነ ሁኔታ ያለቁትን ሕዝቦች ዘወትር ታስታውሳለች።»

የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ (ስቲቭ) የተባለው ደቡብ አፍሪካዊ 1500 ኪሎ ሜትር እርቃነትን በፖሊስ መኪና መጉተቱን እስከዚህ ዘመን አይረሳውም። ይህንን ሁሉ ጥቃት የያዘ ሕዝብ ነጻነቱን ሲቀዳጅ ምን ማድረግ ነበረበት። እንደዓለማችን ትርጉም የዚህ ሁሉ መልስ በቀል መሆን ነበረበት።

በሁለቱም የዘር ወገኖች ሕይወታቸውንና የፖለቲካ የሥራ መስካቸውን አደጋ ላይ ለመጣል ዝግጁ ሆነው ሰላምን፣ ይቅርታን፣ ዕርቅን ለማምጣት የወሰኑ መሪዎች በማግኘታችን ዕድለኞች ነን። የደቡብ አፍሪካ ሕዝቦች ለዚህ ሁሉ የሰላም መንፈስ በር የከፈተው ግን ከእሥር ቤት ውስጥ የተገኘው ኔልሰን ማንዴላ ነበር።

የእውነት አፈላላጊና አጣሪ አካል የተባለ ዴዝሞን ቱቱ በተባሉ የሃይማኖት ሰው ወይም ጳጳስ የሚመራ ቡድን ተቋቋመ። በዚህ ኮሚሽን ውስጥ የተመደቡት የበሰሉና በሰላማዊ እንቅስቃሴ የሚታወቁ ንጹሐን ሰዎች ነበሩ።

ከቂም በቀል ከቅጣትና ከፍርድ ይልቅ ሌላ ዓይነት የሕግ የፍትህ መንገድ እንዳለ ተረዳን። ይኸውም ባሕላዊው የደቡብ አፍሪካውያን የእርቅ ባሕል ነው። ዋናው ሐሳብ በቀል ወይም ቅጣት ሳይሆን Ubuntu በተባለው ቃል መንፈስ ቁስልን ማዳንና መጠገን ነው። ስህተቶችን ማረም፣ ሚዛኑንም ማስተካከል፣ የተሰበረውን ግንኙነት መጠገን ታላቁ ፍላጎታችን ሲሆን፣ ተጉጂውንም ሆነ ጉጂውን ማቋቋም፣ በሠራው ሥራ ተጸጽቶ የተጉዳው ወደ ኅብረተሰቡ በሰላም እንዲመለስ ማድረግ ነበር።

ይህ ዓይነቱ የእርቅ መንገድ በብዙ ሕዝብና መንግሥታዊ ተቋማት ያልተሞከረና ውጤታማነቱም መሰናክል የበዛበት መሆኑ አያጠያይቅም። የብዙዎቻችን እምነት ማንኛውም ወንጀለኛ ቅጣት መቀበል አለበት የሚል ነው። ሐሳቡ እውነትም አሻሚም ሊሆን ይችላል።

ለመቶ ዓመት የጥቁርና ዓለም ያስቀቀውን አፓርታይድን ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የተገለገሉት የደቡብ አፍሪካ ሰዎች በነጻነታቸው ማግሥት የተለያዩ ችግሮች ከፊታቸው ተደቅነው ነበር።

አንደኛ የነጩ ማኅበረሰብ ብዛት በሚሊዮን የሚቆጠር በመሆኑ እና የደቡብ አፍሪካ ዜግነት ያላቸው በምርጫ ውስጥም መሳተፍ የነበረባቸው ሲሆን ከመካከላቸው የአፓርታይድ የፀጥታ ክፍል ሠራተኞች፣ በማወቅም ባለማወቅም ወንጀል የሠራው ክፍል ቀላል ቁጥር አልነበረውም። እነዚህ ሰዎች የጦር መሣሪያ በእጃቸው አሉ። አስተዳደሩ ገና ከእጃቸው አልወጣም፤ የንግድ ቀልፍ የሆኑ ተቋማትን ከመምራት ጀምሮ ብዙዎቹ ባለሀብቶች ነጮቹ ነበሩ።

ስለዚህ ደቡብ አፍሪካ ነፃ ብትወጣ አደገኛው ነገር በሕዝብ መካከል የሚነሳው የእርስ በእርስ ጦርነት ነው። በእዚህ ረገድ ደግሞ አሸናፊውና ተሸናፊው ሊለይ አይችልም። እንዲህ ከሆነ ደግሞ ደቡብ አፍሪካውያን ከድጡ ወደማጡ ሂደት ሊጓዙ ነው።

ስለዚህ ነው እነኚልሰን ማንደላ፤ እነደዝሞን ቱቱ እና የመሳሰሉት በሳል አመራር ያስፈለገው። በዚህ ጊዜ ነው ሁለቱም ወገን የቀለም እና የሰግብግብነትን ባሕርይ ሳያሳዩ ሆደ ሰፊ ሆነው ቁጭ ብለው መምከር የጀመሩት። የሚገርመው ኔልሰን ማንደላ ለአሠሯቸው እና ላለቃዩያቸው ባለሥልጣናት ያሳዩት የነበረው ርህራሄና ገርነት በመካከላቸው መተማመንና መደማመጥን ፈጠረ።

የመገናኛ ብዙኃን ፊዲዮው ቴሌቪዥኑ እና ጋዜጣው በሰፊው የሰላም የእርቅ መልእክት እንዲያስተላልፉ ሆነው ተቀረጹ። የአገር ሽማግሌዎችና ምሁራን የሃይማኖት መሪዎች ስለእርቅና ስምምነት ማስተማርን ተያያዙት።

«ሁለት አማራጭ መስመሮች በፊታችን ተደቅነው ነበር» ይላሉ የእውነት አፈላላጊ ኮሚሽን አባላት «በእውነት ባለፈው ስለተሠራው ወንጀል እያጋለጥን እያሠርን እየቀጣን እንሂድ ወይስ ያለፈውን በትምህርትነቱ በታሪክነቱ ወደጋላ ትተን ወደፊት ለሚሆነው እንጨነቅ?»

ለምሳሌ ወንጀለኞቹን አጣርቶ በፍርድ ሂደት ማጋለጥ ተመጣጣኝ ቅጣት መስጠት የሚለውን እንኳን ብንደግፍ። የሰብአዊ መብት ወንጀል ፈጻሚዎች አብረውን እጉናችን የሚናፋ የእኛው ዜጎች ናቸው። እናም ኃይል ያላቸው አደገኛም ሊሆኑ ይችላሉ። የጦር ሠራዊቱም ሆነ የፖሊስ ኃይሉ የወንጀል ወይም የሥቃይ መሣሪያ ሆኖ ከቆየ በአንድ ጀንበር ወደ በጉ ሥራ ምሳሌነት ወይም ወደ ሰብአዊ መብት አከባሪነት ሊለወጥ አይችልም። የቁጥራቸው መብዛትና የገዳይ መሣሪያ አጠቃቀማቸው ዕውቀታቸውም ከፍተኛ ግንዛቤ ሊሰጠው የሚገባ እውነት ነው።

አዲሲቷን ደቡብ አፍሪካ ለመገንባት ያለፈውን ትቶ በአዲስ መንፈስ ማደግ አማራጭ የሌለው ተግባር ነበር። ሌላው በዓለም አቀፍ ፍርድ ቤት ቢታይ መልካም ነው የሚለውን አስተሳሰብም ውድቅ በማድረግ ችግራችንን በአፍሪካ ባሕላዊ የችግሮች መፍቻ መንገድ ለመፍታት በሐሳባችን ጸናን።

በሕሊና አሥር ቤት ውስጥ ከእኛ ይልቅ ያላችሁት እናንተ ናችሁና በእርቅ መንፈስ ሁላችንም የባርነት ሠንሠለታችንን እንስበረው። በተከበረው ባሕላዊ እርቅ ሁሉን እንፍታ ብለን ቆርጠን ተነሳን።

Ubuntu

Ubuntu is very difficult to render into western language. It speaks of the very essence of being human. When we want to give high praise to someone we say "Yu u nobuntu," "Hey, so-and-so has Ubuntu" Then you are generous, you are hospitable, you are friendly and caring and compassionate. You share what you have. It is to say, "my humanity is caught up, is inextricably bound up, in yours." We belong in a bundle of life.

አቦንቱ የሚባለውን የደቡብ አፍሪካውያን ቃል ለመተርጉም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም ቃሉ ሰፊ ሐሳብን የሚያካትት በመሆኑ። ለከፍተኛ ሰብአዊ ስሜት የሚጠቀሙበት ቃል ነው። ለምሳሌ ለአንድ ሰው ትልቅ አክብሮት መስጠት ሲያስፈልግ ይህንን ቃል እንጠቀማለን። ትርጉሙም «አንተ እጅግ በጣም የምትመች ቀና ሰው ነህ። ከሁሉ ተግባሩ ነህ ስለሰው ትጨነቃለህ ይቅርታ እድራጊ ነህ ወይም በይቅርታ ታምናለህ፤ ያለህን ታካፍላለህ፤ ነፍሴ ከነፍሱ ጋር ተጣምራለች። የውስጠኛው ሕሊናዬ ከሕሊናህ ጋር ተጣምሯል እንለዋለን» ይህንን ሁሉ ሐሳብ የሚተካው ግን Ubuntu አቦንቱ የተባለው ቃል ነው።

ታዲያ ብልጦቹ የደቡብ አፍሪካ ሰዎች ብሔራዊ ችግራቸውን ለመፍታት ይህን ቃል መሪ አደረጉ። ችግሮችንም ቀስ በቀስ መንቀስ ጀመሩ። ዛሬ የእነዚህን ሕዝቦች ምሳሌ ለምን ሩዋንዳውያን ወይም እስራኤላውያን እና ፍልስጤሞች አይጠቀሙበትም የሚል የዓለም አስተያየት በሰፊው ይደመጣል።

ለምን ሩዋንዳውያን ይህንን የአቦንቱ የእርቅ መንገድ አልተጠቀሙበትም በእዚያ ዘግናኝ የዘር ማጥፋት ዘመቻ እርስ በእርስ ከሚጨራረሱ ለምን ይህን አልመረጡም ለምን እጅግ ውብ አገራቸውን አጠፏት?

ለምን ኢትዮጵያውያን ለ30 ዓመታት የብዙዎችን ሕይወት ያጠፋውን ጦርነት በአቦንቱ የእርቅ መንገድ አልፈቱትም። ለምን አሁንስ በመካከላቸው ያለውን ቀላል ችግር በብሔራዊ እርቅ አያስወግዱትም? ለመሆኑ ኢትዮጵያውያን በዚህ ሁሉ የታሪክ ዘመናቸው ችግሮችን የሚያስታርቁበት ቃል የላቸውም ይሆን? ከሌላቸው ለምን ከደቡብ አፍሪካውያን አይዋሉም? ብዙ የአመጽ ቃላት ወርሰን አልነበረ ከእነዚህ ሁሉ የፀብ ቃላቶች ጋር ታይልቅ አቦንቱ የተባለውን የእርቅ ሰላም ሐሳብ ብንወርስ ምንኛ በጠቀመን። ግን እኛ ኢትዮጵያዊያን መታረቅንና ማስታረቅን በሚገባ እናውቃለን «ይቅር ለእግዚአብሔር» የተባለ የመታረቂያ ቋንቋም አለን፤ ታዲያ ለምን እንጠቀምበትም ለምንስ ብሔራዊ እርቅ አያደርግም?

በዚህ የእርቅ ሐሳብ ውስጥ በሰዎች መካከል እርቅን ስናሰፍን መረሳት የሌለባቸው ደግሞ ዕፅዋቱ፤ እንስሳቱ የተፈጥሮው ኃይል እና ውጋው ሁሉ እርቅ ይፈልጋል ።

ምን ይህ ብቻ ከፍትህ፤ ከሥነ ጥበብ፤ ከሥራ፤ ከዓላማ፤ ከትምህርት፤ ከአስተዳደር ጋር ሁሉ መታረቅ አለብን።

በሁሉም መስክ የታረቀና የተስማማ አካሄድ ካለን ልማቱም ሆነ ዕድገቱ ትርጉም ሊኖረው ይችላል። ነገር ግን ከላይ የጠቀስናቸው ጉድለቶች ካሉና ካልታረቁ ዘወትር በሽንፈት ውስጥ ይጥሉናል። እርቅ በሁሉም መስክ።

ምዕራፍ ሁለት

ይቅርታ ከየት ይጀመር?

ከውስጠኛው ሕሊና ስለይቅርታ ካላሰቡ በስተቀር ወይም በእውነት ካልተለወጡ ይቅር ባይ መሆን አይቻልም። በቅራጥነት ሰውን ሁሉ በምሕረት ዓይን መመልከት የይቅርታ ሰው ያደርጋል። በእውነት ከፍቅር ሰው የበለጠ የታደለ በእዚህ ምድር ማን ይኖራል። የይቅርታ ሰው መሆን ሕፃናትን መሆን ማለት ነው። ሰውነቱ ቆሽሾ ሰላም የሚሰማው ማን ነው? የሕሊና ቆሻሻ ቂመኝነት ነው።

«በሰዎችና በመላእክት ልሳን ብናገር ፍቅር ግን ከሌለኝ እንደሚመሰሰ ናስ ወይም እንደሚገሸሸ ጸናጽል ሆኛለሁ። ትንቢትም ቢኖረኝ ምሥጢርንም ሁሉ ባውቅ፤ እውቀት ሁሉ ቢኖረኝ፤ ተራሮችንም እስካፈልስ ድረስ እምነት ቢኖረኝ ፍቅር ግን ከሌለኝ ከንቱ ነኝ። ድሆችንም ብመግብ፤ ያለኝን ሁሉ ባካፍል፤ ሥጋዬንም ለእሳት አሳልፌ ብሰጥ ፍቅር ግን ከሌለኝ ምንም አይጠቅመኝም። «ፍቅር ያስታግላል፤ ፍቅር ያስተዛዝናል፤ ፍቅር አይቀናም፤ ፍቅር አያስመካም ፍቅር አያስታብይም ብቻ ዬን ይድላኝ አያስብልም አያበላጭም ክፉ ነገርን አያሳስብም ከእውነት ጋር ደስ ይለዋል እንጂ ስለ አመጽ ደስ አይለውም፤ ሁሉን ይታገሣል፤ ሁሉን ያምናል፤ ሁሉን ተስፋ ያደርጋል፤ በሁሉ ይጸናል። ፍቅር ለዘወትር

አይወድቅም ትንቢት ቢሆን ግን ይሻራል ልሳኖች ቢሆኑ ይቀራሉ። ሰውቀትም ቢሆን ይሻራል።»* ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ውስጣዊውን የሰው ልጆች የእውነት ምሥጢር የሚያገለግል ነው። የፍቅር ስጦታ ያለው ሰው በመላእክት ልሳን ከሚናገረው አንሳላሁ ወይም ተራራዎች በሃይማኖት ከሚያፈልሰው ያነሰ ስጦታ ተሰጠኝ ብሎ አራሱን በትህትና ዝቅ ያድርግ እንጂ ከሁሉ የበለጠው እንደተሰጠው የታወቀ ነገር ነው።

ለምትበልጠዋ ጸጋ ሰው መትጋት ይኖርበታል ያችም ፍቅር ነች፤ ርህራሄ ነች። ይቅር ባይነት የምትመነጩ ከፍቅር ሕሊና ነው። አባ ሲድራስ የተባለ ጸድቅ አባት «ወንድሙን የማይወድ የእግዚአብሔር ፍቅር በእርሱ የለም» አያለ አዘውትሮ ይናገር ነበር።

ፍቅርም በሁለት ትክፈላለች። ሰውን ማፍቀርና እግዚአብሔርን ማፍቀር። እግዚአብሔርን ማፍቀር የምትገኘው ሰውን ከማፍቀር ነው ወይም እግዚአብሔርን ማፍቀር የምትገለጠው ወንድምን በመውደድ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ «ማንም እግዚአብሔርን እወዳለሁ አያለ ወንድሙን ቢጠላ ሐሰተኛ ነው። ያየውን ወንድሙን የማይወድ ያለየውን እግዚአብሔርን ሊወደው እንዴት ይችላል? እግዚአብሔርንም የሚወድ ወንድሙንም ደግሞ እንዲወድ ይህች ትዕዛዝ በእርሱ አለች።»* ይለናል።

ጋጢአትም በሁለት ይመደባል እግዚአብሔርን በመጠራጠር እና ወንድምን በመበደል። ምክንያቱም ስለእግዚአብሔር ስንል ለወንድሞቻችን ይቅርታ ብናደርግ በጽድቅ ሕይወት እንኖራለን።

ንጹሕ ልቡና ውድ እንቁ ነች። ይህችም ወንድምን ከመውደድ የምትገኝ ነች። ወንድሙን የሚወድ ልቡናው ከቅናት፣ ከስስት፣ ከምቀንነት፣ ከቁጣ፣ ከአድመኝነት ይነጸለታል። ስለዚህም የበቀል ሰው ለሰው ሁሉ ፍቅር ሊኖረው ፈጽሞ አይችልም። ከእዚህ ዓይነቱ ሕሊና ሽሽ ይላል የእርቅ፣ የሰላም፣ የፍቅር ዓለም።

* 1ኛ ቀሮ. 13-1-ፍጻሜ
* 1ኛ ዮሐ. 4-20-21

ሊያል ወዴት አለ? ጥርጥር የለውም ከበቀለኛ ሰው ሕሊና ውስጥ ብቻ ነው። የዲያቢሲስ ሌላኛው ስሙ ሰይጣን ይባላል። ትርጉሙም ባለጋራ፣ ጠላት፣ ወደረኛ አሳጭ፣ ይቅርታ የማይወድ በቀለኛ ማለት ነው።

የበቀል አገሯ ወዴት ነው? ባሕረ ጽልመት፣ የበቀል መኖሪያዋ ጽልመት ጥልቅ ነው ይኸውም የክፉ ሰው ልቡና። ፍቅር አልባ ልቡና እንዴት አስፈሪ ነው? የበቀል ሰው ከሁሉ በፊት የገዛ አራሱ ጠላት ነው ሁሉን ይጠራጠራል፤ ሁሉም ጠላቱ ነው። በዚህ ምድር ብቸኛ የነገር የክፋት ዶሴ የታጨቀበት ልብ መልካም ነገሮችን ሊያስገባ ፈጽሞ አይችልም።

ከበቀል ሕሊናን ቶሎ ቶሎ ማጠብ ያስፈልጋል። አንድ ቤት ጠዋትና ማታ እንደሚታጠብ እንደሚጸዳ ሁሉ። የሰላም ሰው ልቡናውን ከክፉ ሐሳብ ዘወትር ማጠብ ይኖርበታል። ዘወትር ነጻ ያልወጣ፣ አርነት ያልዳሰሰው ልቡና በቂም ሠንሠለት ታስሮ በበቀል ጽልመት ጉድጓድ ውስጥ ይወድቃል። ይህንን የተጉዳ ለቂም ባርያ የሆነ ሰው ሁሉም በእውነት ሊያዝንለት ይገባል፤ ሊታደገውም ይገባል።

ለቂመኛ ሰው እዘነለት። ከሁሉ በፊት የተጉዳው እርሱ ነውና። በሕሊና የተቀበረችን የበቀል እሳት በአንድ ትንፋሽ ማጥፋት ይቻላል። ያም ወደ እግዚአብሔር በመጸለይ ነው።

በዙዎቻችን እስከዚህ ዘመን ሌሎችን ይቅር ማለት ተስኖናል። ሌላው ቀርቶ ለገዛ ራሳችን እንኳን ይቅርታ የለንም። ወንድሞቻችንን ጠልተናል፤ አካባቢያችንን ጠልተናል፤ ማንበረሰቡን ጠልተናል፤ ከዚህ በኋላ ራሳችንን ጠልተናል። ወዴት እየሄድን ነው? የበቀል ድንበሯ አጥሯ ታላቅ ጥፋት ነው።

ከመጻሕፍት ሁሉ የላቀው መጽሐፍ ቅዱስ «ፍቅር ከእግዚአብሔር ስለሆነ የሚወደውም ሁሉ ከእግዚአብሔር ስለተወለደ እግዚአብሔርንም ስለሚያውቅ እርስ በእርሳችን እንዋደድ ፍቅር የሌለው እግዚአብሔርን አያውቅም እግዚአብሔር ፍቅር ነውና»* ይለናል። ዓመጽን ሁሉ

* 1ኛ ዮሐ. 4-7

የምትሰባብረው የእርቅ ዓለም ነች። ስለዚህ ወንድምን በመውደድ ከሁሉ በፊት ይቅርታ ይጀምራል።

የይቅርታ ሰው ሰላማዊ ነው፤ ስግብግብ አይደለም ለእኔ ይድላኝ ብሎ ለገዛ እራሱ ብቻ አይኖርም። የእርቅ ሰው ቀና ነው። አብረውት ቢኖሩ ቢሠሩ አይቆረቁረውም። በሰው ሁሉ ዘንድ የተወደደ የተደነቀ ነው።

የይቅርታ ሐሳብም መጀመር ያለበት ከእዚህ ነው የእዚህ ግዙፍ ሐሳብ ዓላማ ምንድነው። ዓላማችንን ማስታረቅ፤ ሰውን ከገዛ እራሱ፤ ሰውን ከቤተሰቡ፤ ከሕፃናቱ፤ ከሚስቱ፤ ከቀዬው፤ ከእገሩ ጋር ሁሉ ማስታረቅ ነው። ታዲያ ለእዚህ ታላቅ ሐሳብ እራሳችንን የሰጠን፤ በሐሳቡ ተስ ማምተን የሰላምና የእርቅ ማግበር አባል ለመሆን የወሰንን ስንቶቻችን ነን።

ብዙዎቻችን በእዚህ በክፉ የበቀል ዓለም ተመርረን ይሆናል። ማን ያውቃል? በበቀል ጥይት አባቶቻችንን ወንድሞቻችንን የምንወዳቸውን ሁሉ አጥተን ይሆናል። ምን እናድርግ «ለጥርስ ጥርስ፤ ለዓይን ዓይን» እንደተባለው ይህችን ዓለም እኛም በበቀል እናቃጥላት?

አይደለም! ማጎተማ ጋንዲን ተከታዮቹ የሕንድን ሕዝብ የሚገድሉትን መግደል አለብን «ዓይን ስለዓይን» ተብሏል ብለው ቢጠይቁት። «ዓይንህን ሲያጠፋህ ዓይኑን ካጠፋኸውማ ዓለማችን በሙሉ ዓይነ ስውራን ትሆናለች» ብሎ መልሶ ነበር።

ይልቅ የኒታችን የመድኃኒታችን አምላካዊ ቃል ነው የሚያዋጣው «ግራህን ሲመቱህ ቀኝህን ስጥ» የሚለው።

ይልቅ ከእነሱ ተከትለው ባርነትን የተዋጉ የነፃነት ልጆች መንገድ ነው የሚያዋጣን፤ ሰላም የሚሰጠን፤ የሚያስማማን የእርቅ መንገድ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ሦስት

ከራስ ጋር መታረቅ

«ብዙ ሰዎች እራሳቸውንም ሌሎችንም ሰዎች ይቅር ለማለት ፈጽሞ ተስኟቸዋል። በእዚህ ፈንታ እራሳቸውን በማታለል በመሸንገል መኖርን መርጠዋል።» እራሳችንን ጥያቄ ብንጠይቀው እንዲህ የሚል «ለስንት ጊዜ ከእራሱ ጋር ተጣልተህ ታውቃለህ?» ውስጠኛው አካላችን የሚመልስልን እኔ ከእኔ ጋር መቼ ተስማምቼ አውቃለሁ? የሚል ነው። እንዲህ ከሆነ እርቅ መጀመር ያለበት ከገዛ እኛነታችን ነው ማለት ነው።

በመሠረቱ በአንድ ሰው ውስጥ ሁለት ከተሞች አሉ። መንፈሳዊ ከተማ እና ሥጋዊ ከተማ። የመንፈሳዊ ከተማ ጠባይ የታወቀ ነው። ለነፍስ ያደላ ከምድራዊ ሐሳብ ይልቅ ወደ ዕውቀትና ጥበብ ልግስና እና ሰላም ያዘነበለ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ሥጋና መንፈስ ይጣላሉ እንዳለው። አንዱ የአንዱ የበላይ ለመሆን የመሸቀዳደማቸውን ነገር ስናስብ በውስጣችን ፋክክር እንዳለ እንረዳለን።

የታወቀ የሥጋ ጠባይ ሥራ ተገልጿል። ይህንን ሐሳብ ለማብራራት ያህል «ጥል፤ ክርክር፤ ቅንነት፤ ምቀኝነት፤ መግደል፤ ስካር» እነዚህ ላይ ማተኮር ነው። ከእራሱ ጋር የተጣላ ሰው ከላይ የዘረዘርናቸው ጠባያት በውስጡ ይሞላሉ።

በተጻጻፈው እራሱን ከራሱ ጋር ያስታረቀ ደግሞ የመንፈስ ፍሬ በውስጡ ይሞላል። ይኸውም «ፍቅር፤ ደስታ፤ ትዕግሥት፤ ቸርነት፤ በጉነት፤ እምነት፤ የዋሃትና ራስን መግዛት ናቸው»* እነዚህ ናቸው የውስጥን ሰላም የሚያረጋግጡት። ከእራሱ ጋር የተጣላ ግን መንፈሱ የተረበሸ የተሰበረ ነው።

ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ በአንደኛው መልዕክቱ «ሕይወትን ሊወድ መልካሞችንም ቀኖች ሊያይ የሚፈልግ ሰው ምላሱን ከክፉ

* ገላ. 5-16-26

ከንፈሩንም ተንክል ከመናገር ይከልክል፤ ከክፉ ፈቀቅ ይበል፤ መልካምንም ያድርግ፤ ሰላምንም ይሻ ይከተላትም። የጌታ ዓይኖች ወደ ጸድቃን ናቸውና ጀርቃቸውን ለጸሎታቸው ተከፍተዋል፤ የጌታ ፊት ግን ክፉ ነዘርን በሚያደርጉ ላይ ነው።* ይል የሰ።

የውስጠኛው ሰውነታችን ማዕበል ነፋስና ንውጽውጽታ ከሌለው ሁሉን በእርጋታ ማከናወን እንችላለን። የብዙዎቻችን ሕይወት ሲፈተሽ ቁጣ፤ አድመኝነት፤ እልህና ተንክል ተሞልቶ ይገኛል። ይህ ጠባይ ደግሞ ለቤተሰባችን ለማንበረሰብ ለአገርም ታላቅ ሕመም ሆኗል። ረጋ ብለን ወደ ውስጠኛው እካላችን ስንመለከት ብሩህ ሕሊናችን የሚይረብ ቆሻሻ ባሕርያት አውድማ ሆኗል። እንክርጻድ የሚወቃበት ከምርቱ ይልቅ ግርጹ የሚታፈስበት ሕሊና በዝታል።

ዞር ዞር ክፉ ጠባይ የሚጉዳው እኛን እራሳችንን በመሆኑ የምንጉዳው ሰው ሁሉተኛ ተጠቂ ሊሆን ይችላል። ከእራሳችን ጋር መታረቅ ከሁሉ በፊት አስፈላጊ ነው።

የእዚህ እራስን የመጥላት መንስኤ የተለያየ ነው። ከሁሉ በላይ ከፍተኛውን ቁጥር የያዘው ግን ከልጅነት ጀምሮ የሚቀበሉት ፈተናና ሥቃይ ጥርቅም ነው። ሕሊናን የሚያሳውር ለሰው ከክፉ በስተቀር ደግ የማያሳስብ የበቀል መንፈስ በክራል የሚመጣው ተደጋጋሚ በሆነ ጥቃት ሥቃይ እና ጭካኔ በተጠቁ ሰዎች ነው። ከሕሊና ሊወጣ የማይችል ትውስታ ስለሚረብሻቸው በእዚህ ሰዎች ዘንድ ይቅርታ የማይታሰብ ነገር የሚሆንበት አጋጣሚ አለ። የዚህ በሽታ ምልክቶችና ውጤቶች ከዚህ በታች በዝርዝር የተመለከቱት ይሆናሉ።

ከፍተኛ ራስ ወዳድነት ፤

ኃላፊነት አለመስማት ፤

በወረት ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ያለው ፤

* 1ኛ ጴጥ. 3፡10-12

እራስን ከሚገባው በላይ ትልቅ አድርጎ ማየት ፤

ውስጡ በውሽት የተሞላ መሆን ፤

ፍፁም የመፀወት ወይም የማዘን ስሜት ማጣት ፤

ጨካኝነት ፤

ባሕርይን መቆጣጠር መሳን ፤

በድንገት ያልተጠበቀ ክፉ ድርጊት መፈጸም ፤

በጥፋቱ ተጠያቂነትን አለመቀበል ፤

እስካልተያዘ ድረስ ወንጀል ከመፈፀም አለመቆጠብ ... ወዘተ የመሳሰሉት ናቸው።

ይህ በሽታ የሚመጣው ከላይ እንደተጠቀሰው ሌላው ሰው የማያውቀውም ሆነ የሚያውቀው ጥቃት በለጋ ዕድሜያቸው ይደርስባቸውና ሲያድጉ በውስጣቸው እየተመላለሰ ለሰው ሁሉ ቀና እንዳያስቡ፤ እንዲቆጡ፤ ከፍ ሊልም እስከ ነፍስ ማጥፋት አስቃቂ ወንጀል እንዲፈጽሙ ያደርጋቸዋል። የጉዳቸውን ዓለም ስለማያምኑ ዘወትር በጥርጥር እና አፀፋዊ የበቀል እርምጃ ለመውሰድ በመዘጋጀት ይኖራሉ።

እንዲህ ዓይነት ሰዎች ለእራሳቸውም ሆነ ለሌሎች ፈጽሞ ይቅርታ የላቸውም። ምክንያቱም ያጠፋቸው ሰዎች ይቅርታ የማያውቁ ጸፈዋል። በእዚህ ዓይነት የበቀል ሕይወት የሚታወቁት በአጋጣሚ በትረ መንግሥትና ገንዘብ ክልክ በላይ በሆነ መንገድ በእጃቸው የገባ ጨካኝ መሪዎች ይህንን ዓለም አስቅቀውት አልፈዋል።

ነገሩ ለፍርድ ይቸግራል። ከሰው ጋር መኖር ልክ በጫካ ከክፉ አውራ ጋር እንደመኖር ሆኖ የሚታየውን ሰው በምን ቋንቋ ስለፍቅርና ርህራሄ ሊያስረዱት ይቻላል?

ሌሎቻችን ግን የበደልን መንገድ በመምረጥ እንደ ቃየል የገዛ ወንድሙን እንደገደለው የሠራው ክፉ ሥራ እራሳችንን የሚገርፈን የበቀል ሰዎች ነን። የሚያዋጣ መስሎን የበደልን መንገድ መርጠን ብዙ ግፍ ከሠራን በኋላ የባነንን ምሕረት ከእግዚአብሔር ለመለመን እና

ሕሊናችንን ከበቀል ከተንኮል ለመጠበቅ የተሳነን ሰዎች ነን እራሳችንን ለመጥላት የደረሰነው።

እኛ በእግዚአብሔር ስንፈጠር ንጹሕ ባሕርይ ተቀዳጅተን እንጂ ያደፈ የቆሸሸ ማንነት አልተፈጠረብንም። ቢሆንም ቅሉ የሥጋችን ባሕርይ ልክ ጢስና አቧራ እንደሚያሳድፈው እንደ ነጭ ልብስ በመሆኑ ኃጢአት በእጅጉ ይስማማዋል።

«ርትዕና ጽነት ለሰው ቢወድ የሚሠራቸው ቢጠላ የሚተዋቸው ለባሕርይው ተስማሚ ግብሮች ናቸው» ጽነት የተባለው በደል በዚህ ዓለም አያየሰ በመምጣቱ ሰውም ለእነዚህ ተጋልጦ ይገኛል። ከበደል ዓይነቶች ዋነኛው ደግሞ ይቅር አለማለት ነው። ይህ ይቅርታ የተባለ የሕሊና ሀብት ከውስጣችን መጥፋቱ በምን ያስታውቃል? «ንዴትና ጥላቻ በውስጣችን እያደገ ሲመጣ ሌሎቹ መልካም ጠባዮች ተገፍተው ከሕሊናችን ይወጣሉ። ከሁሉ በላይ ግን ይቅርታ ሙልጭ ብሎ ከሕሊናችን ይታጠባል። ጥላቻና ፍቅር፤ በተልና እርቅ በአንድ ሰው ሕሊና አብረው ሊቀመጡ አይችሉም።»

ሰዎችን ይቅር ማለት ሲያትተን ወደገዛ ሕሊናችን ዘወር ብለን የበደሉ የቂሙ እና የችግሩ ምንጭ እኔ እሆንን? ብለን ልንጠይቅ ይገባል። ፈጥንን ሕሊናዬን ለማን አላልፈኩ አሰጣለሁ? ብለን ልንደነግጥ ወደ ይቅርታም ልንመለስ ይገባል። ምክንያቱም ሕሊናችንና አካላችንን እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕይወት ቅዱስም መሥዋዕት አድርጋችሁ አቅርቦት ተብለን ታዘናልና። ያለ ይቅርታ ደግሞ እግዚአብሔርን ማስደሰት ሰውነታችንንም ቤተ መቅደስ ማድረግ አይቻልም። በሕሊናችን ንፃሕ ማነው ያለው? ወደ በቀል የሚሰበው እርኩስ መንፈስ ነው ወይስ ለይቅርታ የሚጣራ መንፈስ ቅዱስ?

አንዲት ሴት ልጅ ለመውለድ ትመኝ ነበር ይባላል። ታዲያ ዘወትር እግዚአብሔርን በጸሎት ስትጠይቅ ቆየች። ጸሎትዋ

* ሮሜ 12-1-3

በበደሏ ተሸፍኖ በቂም በጥላቻ ታጅሎ አየቀረበ ከእግዚአብሔር ጆሮ ሊደርስ አልቻለም። ብዙ ሞከረች በንጽሕና በይቅርታ እንደምንም በቀረበች ጊዜ ተሰማላት ግን በፈለገችው ፍጥነት ልጅ አልተሰጣትም። እግዚአብሔር ግን የለመነትን አይነሳም የነገሩትን አይረሳም እና እርሱ ባቀደው ሰዓት ይሰጣት ዘንድ ፈቀደ። ሴቲቱ አልታገለችም አይ እግዚአብሔር ካልሰማኝ ወደ ሰይጣን ልሂድ በዕለትም ልሳል አለች አደረገችውም። ዛሬም ብዙ ሰዎች ወደ በዕድ አምልኮ እንደሚሔዱት ማለት ነው። ስዕለትዋም ልጅ ከሰጠኝኝ ሰይጣን ሆይ ጋቢ ፈትዬ አለብሰሃለሁ የሚል ነበር።

የእግዚአብሔር ጊዜ ደርሶ ኖሮ በአምላካዊው ዕቅድ መሠረት ልጅ ተሰጣት። እርሷ ግን ምንም የሌለው ደኅውና ንፋት ክፋውና ጫካች ስዕለት የተሳለችለት ሰይጣን ልጅ የሰጣት መሰላት። ልጁ ተወለደ ሴቲ ቲም በስዕለቷ መሠረት ነጩን ጋቢ ይዞ ሰይጣንን ጋቢ ልታሰብስ ፍለጋ ጀመረች። ብዙዎችን ሰይጣንን አሳዩኝ ስትላቸው ይደነግጣሉ። ልጇን ያዘለች እናት ጋቢውን ተሽክማ ሰይጣንን ስትፈልግ ሁለት ሰዎች ተጣልተው ቄሱና ሽማግሌዎች መሀል ተቀምጠው የሚሸመግሉበት ቦታ ትደርሳለች። ጠጋ ብላ መምሩን ሰይጣንን አይተውት ያውቃሉ ትላቸዋለች፤ እክህደክ ሰይጣን ብለው ያማትቡና እንኳን ላየው እንዲቀርቡንም አልፈልግ ይሏትና ግን ለምን ፈለገሽው ቢሏት «ልጅ የሰጠኝኝ እንደሆነ ጋቢ አለብሰሃለሁ ብዬ ተሳልኩ ስዕለቲን ሞላልኝ ይኸው ጋቢውን ሳለብሰው አየፈለኩት ነው» ትላቸዋለች።

የተሰበሰበው ሕዝብ በመደነቅ ያያታል፤ መምሩ ግን ፈገግ ብለው «ሰይጣን ሙልጭ ያለ ድን ነው እንኳን ልጅን የሚያክል ስጦታ ሊሰጥ አባታችን አዳምን እስከ ልጅ ልጆቹ በእግረ አጋንንት ሲያስቀጠቅጥ በመንፀፈ ደይን ሲጥል ሌላው ቀርቶ አሁን እንኳን ስንሞት ነፍሳችንን ሊቀማ ሊያደባ ነው ኑሮው። ግን ሰይጣንን ጋቢ ለማልበስ ከፈለግሽ እነዚህ ጥጉ ጋ ተቀመጧ እና አሳይሻለሁ» ይሏትና ወደ ማስታረቃቸው ይመለሳሉ። ታዲያ ሁለቱን ተግላጋዮች ለማስታረቅ እና ሰላም ለማውረድ ሽማግሌዎች እና ቄሱ ሲሞክሩ አንደኛው ወደረኛ ወይም ጸበኛ አልታረቅም ብሎ ይሟገት ጀመረ። «ፈጽሞ! ሰይፍ በአንገቱ ቢዞር እንኳን

ባለጋራዬን ይቅር አልልም» እያለ ከታውን ጠባቂ እርግፍ እያደረገ ሲሆን ሲገዛት ቆይቶ ሽማግሌዎቹን ከቀሱ ጋር ትቶ ሲወጣ ካሁኑ ያችን ሴት በፍጥነት ይጠሩና «በይ ተከተይና ጋቢውን አልብሽው ሰይጣን ማለት እርቅ የማይወድ እልሽኛል ብሎ ያለው ከራሱም ከሰውም ጋር የተጣላ ችኮ ነው» ይሏታል። ሴቲቱም ሮጣ ጋቢውን ትከሻው ላይ ትጥልበታለች። ሰውየው ምንድነው ይኼ ጋቢ ይላታል? ሴቲቱ ስትመልስ «ሰይጣን ማለት አንተ ነህ። እርቅን እንቢ የምትል በቀለኛ ወደረኛ» ተብሎ ነው ጋቢውን ስዕሉን የምሰጥህ ትለዋለች። በዚህ ጊዜ ይህ ሰው ተጸጸተ ወደ አስታራቂዎቹ ተመልሶ በፍጹም ንሰሐ ታረቀ።

ይህን ስናነብ እኛነታችንን ከእዚህ ምሳሌ ውጪ አድርገን ማየት የለብንም። ይቅርታ የማይወድ ልብ ካለን የዲያቢሎስ ልጅ ለመሆን መርጠናል ማለት ነው። ይህ ደግሞ ክፉ የክፉ ክፉ ነው።

በተለይ ክርስቲያኖች ከሆንን የሃይማኖታችን መሠረት ይቅርታ ነው። ይኸውም እስከ መስቀል ድረስ የእግዚአብሔር አብ አንድያ ልጁን ለሞት ያውም ለመስቀል ሞት ይታዘዝ ዘንድ ያደረገው ይቅርታን ሊያስተምረን ነው።

መሠረታዊው ጽንሰ ሐሳብ ይህ ሆኖ ሳለ ክርስቲያን ነኝ ግን የበቀል ሰውም ነኝ ማለት ፈጽሞ አይቻልም ከሁለት አንዱን መምረጥ የግድ ነው። ቀደም ብለን እንደገለጽነው ከልጅነት ጀምሮ በተጠራቀመ የመጠቃት፣ የመገለል፣ የመሰቃየት ቁስል በቀል አርግዘው ለሚኖሩ ሰዎች ጌታችን መድኃኒታችንን ሊያሰሩ ክርስቶስ ከጥልቅ ሐዘናቸው ውስጥ ከእንባቸው ውስጥ የርህራሄውን ዘይት ሊያንቀረቁር አብሯቸው መኖሩን ሊረዱት ይገባል።

ቀስ እያለ የሚፈስ ውኃ የሚገበለበለውን እሳት እንደሚያጠፋው ሁሉ፣ ያዘኑ ሰዎች እንግም በውስጣቸው ያለውን የበቀል እሳት ያወድመው ዘንድ ከእግዚአብሔር ጋር በጸሎት በእንባ መነጋገር ይገባቸዋል።

ቀላል አይደለም በዚህች ጨካኝ ዓለም ሕፃናት ሰው ሳያውቅላቸው

በጨካኞች ሲገረፉ ቆይተዋል፤ አሁንም የሚገረፉ አሉ። ከአቅማቸው በላይ ሌሊትና ቀን የጉልበት ሥራ እየሠሩ የሚያድጉ፣ የተናቁና የተራቡ በተለይ በተለይ በዋልጌዎች የተደፈሩ ሕፃናት የክፉ የልጅነት ቀን አሻራ በእእምሯቸው ታትሞ በመኖሩ የበቀል ሰዎች ቢሆኑ እምብዛም ሊያስደንቅ አይችልም።

ግን እንዴት ከእዚህ ክፉ ሐሳብ ይፈወሱ ያለፈን መርሳት እንጂ ማስታወስ እራስን የሚያስጠቃ ስለሆነ የሕሊናን ወቀላ ፀጥ ለማድረግ የበቀልን የጭካኔን የቂምን አባት ሰይጣንን ደጋግሞ መካድ መንቀፍ እና መገሰጽ ያለፈን በደል ወደ መርሳት ያደርሳል። በእዚህም ከእራስ ጋር መታረቅ ይቻላል።

በቸልተኝነት ወይም ፈልጎ ጋጢያትን በመሥራት ሰውን በመበደል ከእራስ ጋር መጣላትም አለ። ይህ ጠባይ ነው ሊተኮርበት ሊታረም የሚገባው። ሳይቸግር ጤፍ ብድር እንደሚባለው ቀና ሕሊናን በመጥፎ ጠባይ ለማበላሸት ክፋትን መምረጥ ሲበዛም ውስጥ እያመረፈ ንግግርን እያጉመዘዘ ከሁሉ ጋር እሳትና ጭድ ስለሚያደርግ በእዚህ ሳቢያም የሚመጣው መገለል መስደብ የሚያመጣብንን ጥላቻ ለመቋቋም የምናደርገው ማጥቃት ከሰው እያራራረቀን እያቀያየመን ይመጣና መልካም የነበረው ጠባያችን ተለውጦ ቂመኛ፤ በቀለኛ፤ ቁጡና እልሽኛ ያደርገናል። ከእዚህ ሕሊና ነው መጠበቅ የሚኖርብን።

ከኅብረተሰብ መገለል መናቅ ወደ ጥፋት ይወስደናል፤ ሥጋውያን ያደርገናል። ሁሉን በሥጋ አቅም ልንቋቋም ልንመክት ስንጣጣር በውስጣችን ጥል ይበቅላል። ተከራካሪነት ባሕሪያችን ይሆናል። ቅንኦት ይከተላል። ቁጣ ባሕሪያችን ይሆናል። በአድማ ችግራችን የሚፈታ ይመስለናል፤ መለያየትን የሚሰበኩ መራር ሰዎች ተንኮለኞች ናቸው። እነዚህ ሁሉ ባሕሪያት ወደ ምቀኝነት ይዘውን ይሄዳሉ። እናም በውስጣችን ያለው እልሽኝነት ሲያይል ለመግደል እንኳን አንመለስም።

ይህንን ሁሉ ዲያቢሎስ በውስጣችን ካስቀመጠ በኋላ ፈጽሞ ተስፋ እንድንቆርጥ ያደርገናል። እራሳችንን እንድንጠላ በእዚህች ምድር

የምንኖርበት ዘመን እንድታጥር እንመኛለን። ምክንያቱም ማጎበራቂ ሕይወታችን ተቃውሷል፤ ደግነታችን ተለውጦ የከፋት ምንጭ ሆኗል።

ብዙ ተስፋ የቆረጡ ሰዎች እራሳቸውን መርሳት ይፈልጋሉ፤ ስለእውነት የሚወቅሳቸውን የውስጥ ሕሊናቸውን ለማደንዘዝ መጠጥን እንደ መልካም አማራጭ አድርገው ይወስዱታል። ከዚህ በኋላ ለካራ-መ-የሚል ቅጽል ስም ይወጣላቸዋል።

በእነዚህ ዙሪያ ኣንድ ምሳሌ ሲሆን የሚችል አባወራ አለ። ስሙ አይታወቅም ግን በቅጽል ስም «አቶ ምን ዋጋ አለው» ተብሎ ነው የሚጠራው። ይህ ሰው በሥራ ቦታው ትጉህ፤ በጊዜ የሚደርስ ፈጣን እና ብቁ ችሎታ ያለው ሲሆን ግን በኅብረተሰቡ ዘንድ በቅጽል ስም ነው የሚጠራው። ጠዋት የሥራ ልብሱን ለብሶ ጸሙን ተላጭቶ ፈጠን ፈጠን እያለ እቢሮው ሲገባ ላየው ይህ ሰው ምን ይጉለዋል እና ነው «አቶ ምን ዋጋ አለው» ተብሎ የሚጠራው ያሰኛል።

ችግሩ በግልጽ የሚታየው ግን አመሻሽ ላይ ነው። ልክ ከሥራ እንደወጣ የሚሄደው ወደ መጠጥ ቤት ነው። «አቶ ምን ዋጋ አለው» እንደ መለኪያ አፋ ላይ ከደረሰች በኋላ ዝምተኛነቱ ወደ ተሳዳሲነት፤ ጨዋነቱ ወደ ዋልጊነት ይለወጣል፤ ከሁሉም የሚጣላ፤ የሚያስቸግር ይሆናል፤ ራሱም ይቸገራል።

ሆኖ ያባውን ብቅል ያወጣዋል እንደሚባለው ለቅሶውና ቁጭቱ ያን ጊዜ ነው የሚወጡት። በየመሀሉ ታዲያ «ምን ዋጋ አለው» የምትለዋ ቋንቋ ተደጋግማ ትሰማለች ከሚኸጉደጉደው ስድብ መካከል «ምን ዋጋ አለው» የተስፋ መቁረጥ ዘዩ ስትሰማ ይህች ቃል ሥር አላት ብሎ አድማጭ ሊጠራጠር ይገባው ነበር።

«ምን ዋጋ አለው» ከመጠጥ ቤት እግሩ ተጠላልፎ አንደበቱ ተበላሽቶ ከየግድግዳው ከየስልክ እንጨቱ እየተላጋ ወደ ቤቱ ሲመጣ እራሱን ለራሱ «ምን ዋጋ አለው» ይላል።

በየመንደሩ ድምፁ ሲሰማ ሁሉም በሩን እየከፈተ እብደቱን ያጅበዋል «አቶ ምን ዋጋ አለው» እያሉ። ሴቶች ሳይቀሩ በመስኮት አንገታቸውን ብቅ አድርገው «አቶ ምን ዋጋ አለው» ይሉታል። የስድብ መዓት ያስታቅፋቸውና «ምን ዋጋ አለው» ይላል ለገዛ እራሱ።

እቤቱ ሲገባ የተጉሳቆለውን የተሸማቀቀውን ቤተሰብ ተመልክቶ በስካር መንፈስም ቢሆን የባሰ ልቡ ያለቅሳል። ለዚህ ምክንያቱ እኔ ነኝ ይላል። እራሱን ደግሞ ደጋግሞ ይከሳል። ሚስት እንደፈረደባት የሰካራም ባሏን ሱሪ፤ ጫማ ማውለቅ ይኖርባታል። በእነዚህ መሀል ግን እንባዋ እላዩ ላይ ጠባ ሲል ይሰማዋል። ሚስት ገንዘብ ለማግኘት እኪሱ ትገባለች ከድቃቂ ፍራንክ በስተቀር የምታገኘው የለም። አቶ ምንዋጋ አለው ገንዘቡን ረጭቶታል ወይም በክፉ ሰዎች ተበርብሯል። ወሩ እንዴት ሊገፋ ነው በብድር? ይህ ሁሉ ተጠራቅሞ በነጋታው አቶ ምንዋጋ አለውን የሚያሳብድ ችግር ይሆናል።

በላይ በላይ የተወለዱት አምስት ሕፃናት በሆድ ወስጥ ያለው ስድስተኛ ልጅ የወደፊት ሕይወት ምን ይመስላል ይህ ሁሉ «ለአቶ ምን ዋጋ አለው» የራስ ምታት ነው። ሕፃናቱን ማነው ማታ የቤት ሥራ የሚያሠራቸው? ማን ልብሳቸውን ያጥባል? ማን ቁርሳቸውንና ምሳቸውን ያዘጋጃል? ምንስ ይዘጋጃል? የተራቡትን ሕፃናት ለቅሷቸውን መስማት እራሱ ያሳብዳል። ሆኖቸው በበሽታ የተቆዘረ ልብስ አልባ ሕፃናት አላፊ አግዳሚው የሚያስቅስሳቸው የአቶ ምን ዋጋ አለው ልጆች ታላቅ አደጋ ላይ መሆናቸው ጥርጥር የለውም።

ይህ ሰው የተጣላው ከሚስቱ፤ ከልጆቹ፤ ከኅብረተሰቡ ጋር ብቻ አይደለም። ከቤቱ ዕቃ፤ ከአጥር ግቢው ሁሉ ነው። የተሁባበሩት ወንበሮች ሰው በተቀመጠባቸው ቁጥር « ሲጢጢጢ » እያሉ ያለቅሳሉ፤ ከሞዲኖው በሮቹን አጥቶ ጥርስ አልባ ከመሠለ ቆይቷል፤ ጠረጴዛው ሁለቱን እግሮቹን አጥቶ በግድግዳው ድጋፍ ነው የቆመው።

የግቢው አጥር ለማገዶ አንድ አንድ እየተመዘዘ አልቋል። የቀረውም ቢሆን ተጋድሟል እንጂ አልቆመም፤ ግቢው ሙጃ እና አረም

ሞልቶታል። ስለዚህ «አቶ ምን ዋጋ አለው» የተጣለው ከቁሳቁሱ ጋር ሁሉ ነው። እንደውም አንደበት አውጥተው መጃውና አረመ የወደቀው አጥርና የተሰባበሩት ወንበሮች «አቶ ምን ዋጋ አለው» እያሉ የሚያላግጡበት ይመስለዋል።

ይህ እንግዲህ ሀገር ተስፋ የጣለችበት አባወራ የነገሩን ኢትዮጵያ በአምሳሉ የሚቀርጽ። ይህ ነው አገሪቱን ያቀናል ተብሎ ተስፋ የተጣለበት ቤተሰቡን እንኳን በአግባቡ መምራት ያልቻለ። ሚስቱን በሻማ ጨርቅ ከዓመት እስከ ዓመት የሚያስቃይ ልጆቹን የማያስጠና ተስፋ የቆረጠ የመጠጥ ሱሰኛ ሲጋራውን በላይ በላይ የሚያጤሰው ጤንነቱ የተቃወሰ ሞራሉ የደቀቀ በመጨረሱ ብሩህ ዘመን ለዕድገት! ለሥልጣኔ ስንት የሌለው እና ኃላፊነቱን መወጣት የማይችል የቤተሰብ አስተዳዳሪ ነው።

የከተማውን አልን እንጂ ገጠሬው የዓመት ምርቱን ሽጦ ልጆቹን ጥብቆ ሳያላብስ በየአረቄ ቤቱ ገንዘቡን የሚያጠፋ አባወራ መኖሩን መዘንጋት አይኖርብንም። በአገር ላይ የበቀለውን ይህንን ተስፋ መቀረጥ! ወደ መጠጥ ማዘንበል! ግዴላሽነት! ቁልቁል ማደግ ልብ ብለን ስንመለከት ሥረ መሠረቱ ከእራስ ጋር መጣላት ሆኖ እናገኘዋለን። ስለዚህ ከእራስ ጋር መታረቅ የጊዜው አንገብጋቢ ጉዳይ ነው።

«ትዕግሥት የንዴት ጠላት ነው» ይላል አባ ዮሐንስ የተባለ መንፈሳዊ አባት ሕይወት በቀስታ የሚንጠባጠብ ውኃን ትመስላለች! እርካታ የሚገኘው በብዙ ትዕግሥት ያጠራቀምናትን ጠብታ በመጉንጨት ነው። ስለዚህ ነው ንዴትን ለማስቀረት በእርጋታ መራመድ የሚያስፈልገው።

ወደ ቤተሰባችን መመለስ ከጥቃቅኗ ነገር ጀምሮ ሁሉን ማስተካከል! ማሰናዳት! የጨዋታን! የዕረፍትንና የመዝናናትን ጊዜ ከቤተሰብ ጋር ማድረግ ከሕሊና ሕመም ያድናል። ለልጆቻችን ጊዜያችንን መስጠት ይጠበቅብናል። በሕይወታችን ስንፍና እንዳይገባ ጥቃት እንዳይለማን ሁሉን በጊዜውና በአግባቡ ለማከናወን ውድ የሆነውን ጊዜ ማባከን አግባብ አይደለም።

ከገዛ እራሳችን ጋር እንታረቅ ስንል! አለአግባብ ለመጠጥ አሳልፈን ከሰጠነው ሰውነታችን ጋር እንስማማ ማለታችን ነው። የተቀደሰከው የተከበርከው አካሌ ሆይ ይቅርታ አድርግልኝ ካለዕውቀት ለመጠጥ እና ለዝመት አሳልፌ ሰጥቼህ ነበር ልንለው ይገባል።

ይልቁንም በስፖርት እና በሥራ አካላችንን ብናጉለብተው እረጅም ዕድሜ ጤንነት እንጉናጸፋለን። ሕሊናዬ ሆይ ክቡር ስትሆን መጠጥ ቤት ይገባህ ሄጄ ያዋረድኩህ ያሰደብኩህ ይቅርታ አድርግልኝ ልንለው ይገባል። ሕሊና በማንበብ በመመራመር ሊዳብር ሊዋብ ይገባዋልና።

ፈላስፋው «በልህ ለሆነ ሰው አዋቂ ይሆን ዘንድ ከልባምችና ከአዋቂዎች ጋር መኖር መወዳጀትና ጥበባቸውን መከታተል እንዲሁም ምክራቸውን መስማት ይገባዋል» ይላል። ጥበብ ደግሞ ከመጻሕፍት የሚገበይ እንጂ መጠጥ ቤት በአምባጓር መካከል የሚሸመት አይደለም። ሊሆንም አይችልም።

እርግጥ ነው ታላላቅ የዕውቀት ሰዎች ሳይቀሩ ሰው ከሚያውካበት የመጠጥ ቤት ብዕርና ወረቀት ይዘው የሐሳብ ተልጭታ እንደሚቃርሙ ይታወቃል። ግን ሕይወትን ወደ አገል ልምድ የሚከትን ልማድ ላለመውረስ ከእዚህ ክፉ ቦታ ሕሊናንና ሰውነትን ማራቅ ግን በእጅጉ ያስፈልጋል።

የሥነ ጥበብ ሰዎች አንድን ኪነ ጥበብ ሲፈጥሩ ከሁሉ በፊት በዛፈጠራ ውስጥ እራሳቸውን ፈልገው ነው የሚያገኙት።

ለምሳሌ ሰዓሊው በደስታ መንፈስ ውስጥ ከሆነ ቀለሞቹ በደስታ የሰከሩ፤ የሚፈነጥዙ ሆነው ሊታዩ ይችላሉ ወይም በሐዘን ውስጥ ያለ የፈጠራ ሰው ከውስጡኛው ስሜቱ ውጭ ቀለሞቹን ሊያስቃቸው፤ ሊያስቦርቃቸው ፈጽሞ ይሳነዋል። ይህ የውስጥ ስሜት ነው ዘመናትን አልፎ ድንቅ የአስተሳሰብ ለውጥ ያመጣው።

ልክ እንደዚሁ የነፍስ የውስጡኛው መዝሙር እርጋታ እና ደስታ፤ የፍቅር እና የጸጥታ ኃይል ከተሞላ ለአካባቢውም ይህንኑ የነፍስ መዝሙር ነው የሚያቀነቅነው።

ከእራስ ጋር የታረቀ ሕሊና ለአካባቢው ሰላም፣ ደስታ እና ፍቅር ምንጭ ይሆናል። ከእራሱ የተረፈው ፍሥሐ ቤተሰቡን ያጠግባል።

የምናሰበው መልካም ከሆነ የምንሠራውም መልካም ይሆናል፤ በውስጣችን የሌለውን በተግባር ልንፈጽመው ከቶ እንችልም።

የጥበብ ሰው ሥራውን ከመጀመሩ በፊት እራሱን ፈልጎ ያገኘ በመሆኑ ኪነ ጥበቡ ብዙዎችን ያስተምራል። አንዳንዴም ደራሲው ወይም ሰዓሊው የተዘበራረቀ ሕይወት ሲመራ በሥራው ላይ ይህ ሁሉ የውስጥ ስሜት ይንጸባረቃል።

ከእራስ ጋር መታረቅ የሥራ ሁሉ መጀመሪያ ሊሆን ይገባዋል። የሰከነ ሕሊና ያለው ንብረተሰብ ለመፍጠር ከእራሱ ጋር የታረቀ ግለሰብ በቅድሚያ ማፍራትን ይጠይቃል። አካባቢውን የሚረዳ፣ የሚለውጥ ግለሰብ ተጠራቅሞ ነው ትልቅና እራሱን በእግባቡ የሚመራ ንብረተሰብ መፍጠር የሚቻለው።

ልቦ ብርሃኖች፣ እራሳቸውን ፈልገው ያገኙ መሪዎች፣ ተመራማሪዎች፣ የፈጠሩ፣ የሳይንስና የተለያዩ ሙያ ባለቤት የሆነ ንብረተሰብ ለመፍጠር ከሁሉ በፊት ሁሉም እራሱን መፈለግ ከእራሱ ጋር መታረቅ ይኖርበታል።

ታላቁ ይቅርታ ከእራስ ነው የሚጀምረው፤ እኛ ከእኛነታችን ጋር ከተስማማን ሁሉም በደረጃው ይታረቃል። ከእኛነታችን ጋር መታረቅ ያበረልንናል «ጠላትን ከማሸነፍ ይልቅ የራስን ክፉ ፈቃድ ማሸነፍ ይከብዳል» ብሎ ፈላስፋው እስክንድር እንደተናገረው ድካማችንን ወደ ጽናት እድፋችንን ወደ ገጽሕና በመመለስ ሰይጣናዊ ሕሊናን ከእኛ አርቀን የሞት ጨለማ እንዳይውጠን ቀኑ ብርሃኑን እንዲያበራልን ከእራሳችን ጋር በእውነት ልንታረቅ ይገባናል። በእዚህች ምድር እራሳቸውን አሸንፈው ለሌሎች የተረፉት ከእራሳቸው ጋር የታረቁ ብቻ ናቸው። ከራስ ጋር መታረቅ ወደ ቀጣዩ መንገድ ይዞን ይሄዳል ከቤተሰብ ጋር መታረቅ።

ምዕራፍ አራት

ከቤተሰብ ጋር መታረቅ

ቤተሰብ ማለት ከጋብቻ በፊት እናት አባት እህት ወንድም አሳዳጊን ሁሉ የሚያካትት ቃል ሲሆን፤ ከጋብቻ በኋላ ደግሞ የትዳር ጓደኛ ን፤ ልጆችን፤ የማደጉ ልጆችን የሚያካትት የሚረዳና የሚረዳ አካላችን ማለት ነው።

ከባሕርይ ባሕርይን አካፍሎ የሚያሳድግ የእኛንም ባሕርይ የሚወርስ የዕድገታችን መሠረት ነው። የደስታችን፣ የሐዘናችን፣ የጥንካሬያችን እና የድካማችን ተጠያቂ በአብዛኛው ቤተሰብ ነው።

«አንተ ከማንም የበለጥክ ታላቅ ነህ» ትሰኝ ነበር ይላል ማርቲን ሉተር ኪንግ የተባለው የሰብአዊ መብት ተሟጋች ስለአባቱ ሲናገር። «የመጀመሪያዎቹ ሃያ አምስት ዓመታት እስኪያልፉ በወጣትነት ዘመኔ ሁሉ ነገር ተመቻችልኩ እናር ነበር። ችግር ሲኖርብኝ ወደ አባቴ እደውላለሁ። ሁሉ ነገር ይመቻችልኛል፤ ሕይወት እንደ ሰጠታ በእጄ ተመቻችቶ የተሰጠኝ ሰው ነበርኩ። ይህን ስል ግን በቤተ መንግሥት የተወለድኩ የተቀማጠልኩ ነበርኩ ማለቴ አይደለም፤ ግን ሁሉን አባቴ ያሟላልኝ ነበር» ብሏል።

ይህ የሚያሳየን ማንኛውም ሰው ከቤተሰቡ የሚወርሰው ጥንካሬ ለወደፊት ሕይወቱ ጠቃሚ መሆኑን ሲሆን፤ ይኸው ሰው ስለሚሰቱ የሚናገረውን በማስከተል ቤተሰብ ምን ማለት እንደሆነ ለማሳየት እንሞክራለን።

«ባለቤቴ በእስኞጋሪ ጊዜ ሁሉ ካለማቋረጥ ምክር በጥልቀት የምትለግለኝ በከፍተኛ የትግል ጉዞዬ ወቅት ሳትረበሽ ወይም ሳትደነቅ የምታበረታታኝ ጥንካሬዬ ነበረች» ብሏል።

ልጆችም ብዙ ጊዜ የወላጆቻቸው ጥንካሬ ሲሆኑ ይታያሉ፤ ጆን ፓርክንስ የተባለ ፀሐፊ ሚስጥራዊ መጽሐፉን በሚጽፍበት ጊዜ ከፍተኛ

አደጋ የሚያስከትል መሆኑን የተረዳችው ልጁ «አባቴ ሆይ አትጨነቅ ይህንን መጽሐፍ ስትጽፍ ክፉ ሰዎች ቢገሉህ እንኳን እኔ ከቆምክበት አቀጥለዋለሁ። ይህ ሥራህ ግን ለልጅ ልጅ የሚጠቅም ስለሆነ መቆም የለበትም» ብላ አበረታችታዋለች። ስለዚህ ቤተሰብ የጥንካሬ ምንጭ የፍቅር ምንጭ ሆኖ እናገኘዋለን።

ከቅዱሳት መጻሕፍት ቤተሰብን በሚመለከት ብዙ ቁም ነገር ይገኛል። አብርሃም የሚወደውን አንድ ልጁን ይሰሐቅን ይሰዋ ዘንድ ሲታዘዝ በሞሪያም ምድር ልጁን ይሰሐቅን አሥሮ በመሰደድ ላይ ሊያርደው ሲያኖረው። ይሰሐቅ የታዘዘ ልጅ መሆኑ ከአባቴ የወረሰው ታዛዥነት መሆኑን እንረዳለን።

አብርሃም እግዚአብሔር አባቱን ካለማንገራገር የሚታዘዝ በመሆኑ ከዚህ የተማረው ይሰሐቅ እስከሞት ድረስ ሲታዘዝ እናየዋለን።*

ሙሴ ሕዝብ እስራኤልን ከግብጽ ያወጣ የሕዝብ አረኛ፤ በግብጻዊትዋ ልዕልት እጅ በቤተመንግሥት ሲያድግ እናቱ ሞግዚት ሆኖ ታላድገው ስለነበር የዕብራዊያንን ታሪክ እንግልትና ግፍ አስተምራው ስላሳደገችው ለእስራኤል አብነት ሲሆን እናየዋለን።*

ቤተሰብ የመጀመሪያ ትምህርት ቤታችን ነው። የእናቶች የወተት ት/ቤት ብዙ የማይረሱ ትዝታዎችን ያስታውሰናል። በኢትዮጵያውያን ልማድ እንጉቻ እና ወተቱ ዳቦውና እርጉውን መመገብ የተለማመደው በእናቶችን እጅ ነው።

የሥራ ዓይነቶችን የምንለምደው የምንማረው ደግሞ ወንዶች ልጆች ከአባቶቻችን ሲሆን፤ ሴቶች ልጆች ደግሞ ፈትሉን ስፌቱንና የምግቡን አሠራር ከእናቶቻቸው ተምረው ያድጋሉ። ትጉህ ቤተሰብ ያለው ልጆቹ ሥራ የሚችሉ ዕውቀት የገበዩ ሆነው ስለሚያድጉ ለወደፊት ሕይወታቸው ሳንካ አይገጥማቸውም። ይህ ከላይ የተመለከተው አጠቃላይ የቤተሰቡን ክፍል ሲሆን፤ ከርዕሳችን እንደተመለከተው

* ዘፍ. 22-1-19

ከቤተሰብ መታረቅ በሚለው ዐብይ ርዕስ ሥር ከዚህ ግዙፍ የሕይወታችን ምዕራፍ ጋር እንዴት እንታረቅ? ወደሚለው ርዕስ እናመራለን።

«እግዚአብሔር መሥዋዕታችሁን የማይቀበለው የቃል ኪዳን ጓደኞቻችሁ ለሆኑት ለወጣትነት ሚስቶቻችሁ ታማኝነታችሁን ስላፈረሳችሁ ነው። በእናንተም መካከል እግዚአብሔር ምሥክር ነበር። ታዲያ እግዚአብሔር እናንተን ሚስቶቻችሁን አንድ አካልና አንድ መንፈስ እንዲኖራችሁ አድርጎ አልነበረም? በዚህ የእርሱ ዓላማ ምን ነበረ? ዋና ዓላማው የእግዚአብሔር ሕዝቦች የሆኑ ልጆችን እንድትወልዱ በመፈለግ ነበር። ስለዚህ ከእናንተ አያንዳንዱ ለሚስቱ የገባውን ቃል ኪዳን ቢያፈርስ እኔ የባልና የሚስትን መፋታት እጠላለሁ» ይላል እግዚአብሔር።*

አዳምና ሔዋን ሲፈጠሩ የሕይወት መሠረት ተጣለ ማለት ነው። ይህ ግዙፍ ዓለም የሁለት ባልና ሚስት ውጤት ነው። አዳም አጥንትሽ ከአጥንቱ ነው ሥጋሽም ከሥጋዬ ነው ሲል ሔዋን ምን ያህል አካሉ መሆንዋን ማሳየቱ ነው።*

ከላይ በተጠቀሰው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል መሠረት እግዚአብሔር በቤተሰብ ሕይወት ውስጥ ያለውን ቀጥተኛ ፍላጎት ገልጿል። መልካም ሕፃናት ይወለዱ ዘንድ መልካም ቤተሰብ አስፈላጊ ነው።

በእኛ ኅብረተሰብ ውስጥ የቤተሰብ ትርጉም ለፊ ሲሆን፤ ከአጎትና ከእኩስት ከአያትና ከአዝማድ አጥንት እየቆጠረ የሚሳሳብ ኅብረተሰብ ውስጥ ነን ያለነው።

እንደአብዛኛው ዓለም በጋብቻ መኖር እውነተኛ መንገድ የሆነበት በተለይ በ1953 ዓ.ም. ሁለት ተጋቢዎች በሕግ ፊት ያላቸውን መብትና ግዴታ ጥምረቱም በእገራቱ ምን ዓይነት ዕውቅና እንደሚኖረው ከወንድ እና ሴት ጋብቻ ውጪ ወይም ከአንድ ለአንድ ጥምረት ውጪ ሌላ ዓይነት ጋጢያት በሕግ የተከለከለ ስለመሆኑ በሕግ ተደንግጓል።

* ዘጸ. 2-1-10

* ዘፍ. 2-23

ቤተሰብም ቅርጽ ይዞ በኃላፊነት የሚመራበት ሁኔታ ከሞላ ጉደል ቢታይም እያደር የዚህ ግዙፍ የኅብረተሰብ መሠረት መናጋት ለአገር ሥልጣንም ሆነ ለኑሮአችን ትልቅ ጉዳት ማስከተል ጀምሯል።

በባሕላዊው የትዳር አኗኗር ዘይቤ አባወራ ሚስቱን ከሚገባው በላይ የሚጫን ሲሆን፤ ዘመናዊው ደግሞ በአንድ ሚስት የማይረጋ ሆኖ ተገኝቷል። ሁለቱንም አካሄድ አስወግዶ ጤነኛ ቤተሰብ ለመቅረጽ የሚቻለው ግን ከቤተሰብ ጋር እርቅ በማድረግ ብቻ ነው።

ታማኝ አባወራና ታማኝ ሚስት የመጥፋቱ ውጤት በከፊል ምክንያት የሚሆነው የፍቺው ቁጥር እያሻቀበ በመምጣቱ ሲሆን ይህም የሚያሳየው በቤተሰብ ሕይወታችን ላይ ያለውን ችግር ነው።

ከሁሉ አስቀድመን የቀደመት የሕግጋት መጻሕፍት ስለቤተሰብ ሕይወት ምን ይላሉ? ብለን እንነጻጸር።

ጋብቻ ያስፈለገበት ምክንያት መጀመሪያ ነገር ልጅን ለመውለድ፤ ፍትወትን ለማራቅ፤ ለመረዳዳት እና አንድ ለመሆን ነው ይሉናል የሕግጋት መጻሕፍት።

ይህ ቢከበር ኖሮ ባለትዳር ሰው ልጆቹን እቤት አስቀምጦ ከሌላ ሴት ሌሎች ልጆች ከጋብቻ ውጭ አይወልድም ነበር። ሴቲቱም በትዳር ላይ የሚመጣን አለመታመን አጥብቃ በተከላከለች እና ታማኝ በሆነች ነበር። ሁለተኛ ፍትወትን ለማራቅ ነው ይላናል። ምንው ይህማ በባለትዳሮች ብሶ ከሚስት ውጭ ከባል ውጭ የሚማግጥ በበዛበት ዓለም ነውና የምንኖረው። ለመረዳዳትና አንድ ለመሆን ይላል ታዲያ እህቶቻችን ከባሎቻቸው የሚያገኙት እርዳታ ላይሆን ጥቃትና ጭቅጭቅ ስድብ ምንው ሆነ? ወንዶችም እንደዚሁ በሚስቶቻቸው ጭቅጭቅ ቤት መግባት ለምን አስጠላቸው?

ጋብቻ በእግዚአብሔር የተፈቀደ የተወደደ ስለመሆኑ ግን ሚስቱን ትቶ የሚያመነገርን እግዚአብሔር እንደሚፀየፈው በሚገባ ተጽፏል።

ወደ ዋናው ሐሳብ ከቤተሰብ ጋር መታረቅ ስናመራ በማኅበ ረሰባችን መካከል የትዳር መላላት፤ የቤተሰብ መፈታትን እያስከተለ ትዳር ለስድስት ወር የሚል ፈሊጥ ውስጥ ገብተናል።

ከዚህም የሚብስ አለ። በሠለጠኑት ዓለማት ከዚህ ጊዜ አስከዚህ ጊዜ ብቻ አብሬህ አብሬሽ እኖራለሁ እየተባባሉ የጋብቻ ኮንትራት ሲፈራ ረመ መታየታቸው አዲስ አይደለም። ይህ ዞሮ ዞሮ ውል አይፈረምበት አንጂ በስድስት ወር የሚፋቱ ባልና ሚስቶችን ስናይ እኛስ ምን እንሻላለን? እንድንል ይገፋፋናል።

አብረው እስከ እርጅና የደረሱ በመጨረሻው ዕድሜያቸው ወጣት ለማግባት ሲፋቱ ማየት ኢ-ሃይማኖታዊ ብሎም ኢ-ሞራላዊም ነው።

ዘመናችን ግብረ ሰዶም የተንሠራፋበት ጊዜ ነው። በቅጣት የጠፋት የሰብአ ትካት፤ የሰዶምና ገሞራ ልምድ ዓለምን ከተቆጣጠራት ሰንብቷል።

ወንዶች ከግብራቸው ውጪ ከሚመስላቸው ያታ ጋር ጋብቻ ካልፈፀምን እያሉ ሲከራከሩ ይስተዋላሉ። ሴቶች ከሴቶች ጋር መጋባታችን በሕግ ይጽደቅልን ሲሉ ይሰማሉ። የሚደንቀው ደግሞ እነዚህ ልቆች በጉዲፈቻ (በማደግ) ሕፃናት ሲያሳድጉ መታየታቸው ነው። የማደጉቹ ልጆችም የሚወስዱት ኢትዮጵያን ከመሳሰሉ ድጋ አገራት ነው። ይህ አስጸያፊ ተግባር የሕግ ድጋፍ ያገኘባቸው የአውሮፓ እና የአሜሪካ ግዛቶች ቀላል አይደሉም። በዚህ ዘመን መፈጠራችን ያሳዝነናል።

የሥነ ተፈጥሮን ሕግ በሰው ሠራሽ ሕግ ሊለውጡ የሚጥሩትን ክፉዎች እግዚአብሔር ከሰህተታቸው ይመልሳቸው ዘንድ ዓለማችንንም በቁጣ እንዳያጠፋት ቅዱሳን ሁሉ ሊጸልዩ ይገባል። ይህ መጥፎ ሐሳብ ወደ አገራችን እንዳይገባ ጥንቃቄ ሊደረግም ይገባል በድህነትና በጉስቁልና ላይ ይህ እብደት ከተጨመረ አስፈሪ ሁኔታ ከፊታችን ይጠብቀናል።

ታዲያ የጥፋቱ ዋዜማ እኛም ጋ አልደረሰም ማለት አይቻልም የተከበረው ትዳር ከትዳር ውጪ በሚደረግ ውስልትና መኝታው ሲጉድፍ እኛ ከሌሎች እንሻላለን ብለን ልንመጸደቅ አይገባንም።

ለትዳሩ ታማኝ ያልሆነ ጎብረተሰብ ስናፈራ ሌሎችንም በዚህ ደረጃ ያደጉ ኃጢአቶች ናቸው ብለን ሳይቃጠል በቅጠል ማጥፋት ይኖርብናል።

ይህ በዚህ እንዳለ አንድ ኢትዮጵያዊ አባወራ ከመሠረተው ቤተሰብ ጋር ያለው ግንኙነት ምን ይመስላል? ብለን ስንጠይቅ ከልጆቻችን ከትዳር ጓደኞችን ጋር የምናሳልፈው ጊዜ የምናደርገው እንክብካቤ ምን ይመስላል? ብለን ብንጠይቅ የኢትዮጵያዊው አባወራ ስዕል ከዚህ እንደሚከተለው ይመስላል።

በአብዛኛው አባወራ ለልጆቹ ምግብ መጠለያና እንደነገሩ ልብዛ ለማድረጃት ይጥራል።

ለወደፊት ዕድገቱ ለፈጠራው ለዕድሜው ሊረዳው የሚችለውን የተመጣጠነ ምግብ አግኝቶ የሚያድግ ሕፃን ግን ጥቂት ነው። ይህ ከማጣት ብቻ የመነጨ ሳይሆን ከማስተዋል እጥረትም ነው።

አገራችን ውስጥ ያሉ ጥራጥራዎች በአግባቡ ከተዘጋጁ የሥጋውና ጥሉላት ምግቦች ሥርዓት ከያዙ፣ ከተፈጥሮ ምግብነታቸው ጋር (የኬሚካል ምግብ በሠለጠነው ዓለም አለ) ወተቱና ማሩ ዕቅድ ከወጣለት፣ ገበያውን ሞልቶ የተረፈው አትክልት ከታሰበበት፣ ወጣቶቻችንን የሚገነባ በአእምሮም በአካልም ብቃት እንዲኖራቸው የሚያደርግና ንቃት የሚሰጥ ምግብ አለን። ስለዚህ ቤተሰብን በጥሩ አመጋገብ መገንባቱ ለወደፊት የአገሪቱ የሰው ኃይል ብቃት ለዚህ ጉዞችን ረጅም ዕድሜ ታላቅ አስተዋፅዖ አለው። ይህም እርቅ ይፈልጋል። ግን ይህንን ስንል ምግብን ሥርዓት ለማስያዝ የምግብ አስተዳደር ብቃት ይኖረን ዘንድ ከመሐይምነት መላቀቅ ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል። ምግብን በዕቅድ ለማዘጋጀት ሰፊ ትምህርት በየመንገዱ በየቀየው ሊሰጥ ይገባል። ይህም በመገናኛ ብዙኃን በሰፊው በመታገዝ ሊፈፀም የሚችል ነው።

በነገራችን ላይ በአማካይ ሲሠላ የሕዝባችን ዕድሜ ከ45 ዓመት አይበልጥም። ይህ ከፍተኛ የጤንነት ችግር እንዳለና የአመጋገብ ጉስቀልና ያጠቃን ሕዝቦች መሆናችንን ያሳያል።

በቤተሰብ ደረጃ የንጽሕና አጠባበቃችን ካለማወላወል ደካማ እንደሆነ በግልጽ ልንነጋገርበት ይገባል። በአንድ ቤተሰብ ውስጥ ያለው ንጽሕና ምን ይመስላል በድህነት ምክንያት ሳንችል ከሚቀረው ውጭ በዚህ ረገድ የሥራ እንቅስቃሴ ለማድረግ የሚደረገውን ጨምሮ ንጽሕናችን ከግምት በታች ስለሆነ በጥንካሬ ልናስተካክለው ይገባል።

የተሰባ፣ የዓይን ማዝ እና ሌሎች በሽታዎች ሁሉ የሚፈለፉት ከቤተሰብ ንጽሕና ጉድለት ነው። ታዲያ የቤተሰቡ ጠባቂ አባወራ ቆሻሻውን ሁሉ ዝንቡን ሁሉ በማጥፋት የቤተሰቡን ጤንነት የመንከባከብ ኃላፊነት ይኖርበታል። ዝንቦችንና ቆሻሻዎችን ሁሉ ለማስወገድ መንግሥት ከተጠበቀ የማያዋጣ መንገድ ነው። ሁሉም ቤተሰቡን በንጽሕናና በጥንቃቄ ሊያስተዳድር ኃላፊነት አለበትና ይህም እርቅ ይፈልጋል።

የልጆቻችን ትምህርት ሁኔታ እንዴት ነው? ለዚህም ቤተሰብ ከፍተኛ አስተዋፅዖ ሊያበረክት ይችላል ኮስተር ብሎ የልጆችን የጨዋታ እና የጥናት ጊዜ ወስኖ ተቆጣጥሮ እምብዛም ነፃነት ሳይነፍጉ፣ ሥርዓትም እንዲያጡ ሳያደርጉ፣ ከመምህራን ጋር የጠበቀ ግንኙነት የሚያደርግ ወላጅ በቁጥር ጥቂት ነው። በሠለጠነው ዓለም ወላጆችና መምህራን በእያንዳንዱ ተማሪ ሁኔታ ላይ ውይይት ያደርጋሉ። የሕፃናቱን ችግር በጋራ ለመፍታት ይጣጣራሉ። ልጆች ክፍል ይግቡ አይግቡ ደብተር ይነራቸው አይነራቸው ሌላው ቀርቶ ምን ዓይነት ጓደኛ እንደሌላቸው እንኳን የማያውቅ ወላጅ ተፈልጎ አይገኝም። በእኛ ልምድ ፈጽሞ ይህ አይታሰብም።

ልጆች የተጣመሙ እመል ከመልመዳቸው በፊት ሥነ ልቦናቸውን ፈትሾ በማየት በቁጣ፣ በድብድብ ሳይሆን በፍቅር ጠንክር ባለ ግሳጺም መግራት ያስፈልጋል።

በዚህ ዘመን ሕፃናት እና ወጣቶች የመንፈሳዊው ጦርነት ሰለባዎች ሆነዋል። እንዴት ልንከላከል እንችላለን? ይህንን በተመለከተ በሕፃናት ከፃላችን በሰፊው እንነጋገርበታለን። በጥቅሉ የቤተሰብ ሕይወት በሕፃናቱ በወጣቱ በሚቀጥለው ትውልድ ላይ ሁሉ አሉታዊ ተፅዕኖ ማሳደሩ ሊተኮርበት ይገባል።

ቤተሰብ እራሱ መምህር ነው። «ተናካሽ ውሻህንና ባለጌ ልጅህን ተቆጣጠር» የሚለው ጥንታዊ ሕግ የሚገስጸው ያሳደገን ቤተሰብ እንጂ ባለጌውን ሕፃን አይደለም።

እንደውም የሕፃኑ ምስል ቤተሰቡን የሚያሳይ መስታወት ነው። የሥነ ልቦናችን ማገተም ቀልፉ፣ ድፍረትና ፍርሐት፣ በእራስ መተማመንና ደካማነት፣ ድንገተኝነትና ቆራጥነት የሚወረሰው ከቤተሰብ ነው።

መልካም አባት ከጥንካሬው ጥንካሬን፣ ከዕውቀቱ ዕውቀትን፣ ከተፈጥሮ ባሕሪው ጥሩውን ሁሉ አጋርቶ ልጁን ካሳደገ አባት የማንነት መሠረት መሆኑ አያጠራጥርም።

አባት ቤተሰቡን በፍቅር ሊያኖር ግዴታ አለበት ሚስቱንም ከእራሱ በላይ ሊወድ አምላካዊ ትዕዛዝ ግድ ይለዋል።

እግዚአብሔር ለእኛ ካለው ፍቅር የተነሣ ውብ ነሮ እንዲገኘውን በፈቃዳችን በሕሊናችን ቅርጽ የተመጠነች ሚስት ይሰጠናል። ሴቶችም ለተፈጥሮ ባሕሪያቸው የሚስማማ ባል ይሰጣቸዋል።

ታዲያ ሰው በገዛ ፈቃዱ ስጦታውን ሊያከብረው ወይም ሊያዋርደው ይችላል። ቢያከብረው ይከበራል፤ ቢያዋርደው ግን ከሁሉ በፊት አምላካዊ ጥያቄ አለበት። ከዚህ በኋላ ግን ምድራዊውንም የሰዎች ሥርዓት ስለሚያፋልስ በሁለት ወገን ተጠያቂ ይሆናል።

ሰው እንዴት ዓይነት ትዳር ይመሥርት? በመጽሐፍ ቅዱስ ተጽፎ ይገኛል።

«እግዚአብሔርን የሚፈሩ ሁሉ በመንገዱም የሚሄዱ ምሥገኖች ናቸው።

የድካምህን ፍሬ ትመገባለህ፤

ምሥገን ነህ መልካምም ይሆንልሃል፤

ሚስትህ በቤትህ እልፍኝ ውስጥ እንደሚያፈራ ወይን ናት፤

ልጆችህ በማዕድህ ዙሪያ እንደ ወይራ በቃያ ናቸው፤

እነሆ እግዚአብሔርን የሚፈሩ እንዲህ ይባረካል፤

እግዚአብሔር ከጽዮን ይባርክህ፤

በሕይወትህ ዘመን ሁሉ፤

የኢየሩሳሌምን መልካምነትህን ታያለህ፤

የልጆችህንም ልጆች ታያለህ፤

በእስራኤል ላይ ሰላም ይሁን።»*

ምን ይህ ብቻ ያዕቆብ የአባቱን የይስሐቅን ምክር «ከከነዓን ሴቶች ልጆች ሚስትን አታግባ» ብሎ እንዳለው ያዕቆብ የአባቱንና የእናቱን ምክር ሰምቶ ወደ እናቱ አገር ወደ አጎቱ ወደላባ በሁለቱ ወንዞች መካከል ወዳለችው አገር እንደሄደ የከነዓንም ሴቶች በአባቱ በይስሐቅ ፊት እንደተጠሉ ስላወቀ ሚስት ፍለጋ ሩቅ አገር እንደተጓዘ ተመልክተናል።

ከሁሉ የሚያስደንቀው የላባን ልጅ ራሔልን ባያት ጊዜ የወደፊት የሕይወት ጓደኛው በመሆንም ራሔልን ሳማት ቃሉንም ከፍ አድርጎ አለቀለ።

ምን አስለቀለው ወደፊት የሚመሠርተው ቤተሰብ እናት ራሔል መሆንም ሊያይ ሕሊናው ተነካ ስለዚህም እንባ አውጥቶ አለቀለ።

የሕይወት ነገር ጥልቅ ነው። አንድ ጊዜ በቃል ኪዳን ታገባት ዘንድ ወይም ታገቢው ዘንድ የተሰጠህ (የተሰጠሽ) አካልሽ (አካልህን) መፈለግ ሕሊናን እስኪያናወጥ ድረስ የሚያስጫንቅ ወይም በተገኘ ጊዜም የሚያስደስት ነገር ነው።

ብዙ ምሳሌ ማቅረብ ይቻላል። የእብርሃምና የሣራ፣ የይስሐቅና የርብቃ፣ የሳሙኤል እናት ሐና እና የሕልቃና እነዚህ ሁሉ የመልካም ቤተሰብ ምሳሌ ናቸው። በዚህ ዘመን ያለው የቤተሰብ አስተዳደር እንዴት ይታረቅ?።

* መዝ. 127(128)-1-6

ከሁሉ በፊት መሠረታዊ ነገሮች መሟላት ይኖርባቸዋል። ንግግር፣ ውይይት የጎብረተሰብ ችግር መፍቻ ነውና በግልጽ የመነጋገር ልምድን ማዳበር ይኖርብናል። በቤተሰባችን መካከል ታላቅም ሆነ ታናሽ ችግር ሊኖር በግልጽነት መነጋገር። ያለንትርክ ወደ መፍትሔ ሐሳብ ማምራት። ለበለጠ የማሳበራዊ ዕድገት የታላላቅ ሕዝቦችን ምሳሌ መከተል ያስፈልጋል። የእኛ ሕዝብ በምጣኔ ሀብት ሂሳብ ከሆነት ሕዝቦች አንዱ ነው። የነፍስ ወከፍ ገቢው በዓመት እጅግ ጥቂት ነው።

የቤተሰባችን ገቢ ሲሰላ ከሞቱት በላይ ከቆሙት በታች ነው። ስለዚህ ለዚህ የማህበረሰብ ውድቀት የዳረገንን የችግር ቁልፍ መፍታት ይኖርብናል።

የቤተሰብ አስተዳደራችን በአግባቡ ስላልተመራ ነው ለማሳበራዊ ቀውስ የተዳረገው። የወር ገቢያችንና የልጆቻችን ብዛት ማመጣጠን፣ የተወለዱትንም በአግባቡ መምራት ካልተቻለ ከድጡ ወደ ማጡ እያዘቀጥን መሄዳችንን መገንዘብ ይገባል።

የአባቴ ደመወዝ ከማንኛውም የተራ ሰው ደመወዝ በልጦ አያውቅም። ግን ምሥጢሩ አባቴ ቁጠባውንና በአግባቡ በሚገባው ቦታ ላይ የማዋልን ጥበብ ማወቁ ላይ ነበር ብሏል አንዱ ታላቅ ጸሐፊ።

ሕይወታችን የተጣበበ እንዳይሆን የአኗኗራችን ጥበብ ከዕለት ዕለት ማደግ ይኖርበታል። ተጨማሪ ገቢ ለማግኘት የፈጠራ ውጤቶቻችንን ለማዳበር ልጆቻችንን የተማሩ ለማድረግ ብልሆች ልንሆን ይገባል።

በስደት ያሉ ኢትዮጵያውያን ሕይወት እንደሚመስክረው ንብረተ ሰባችን ለመሥራት ፈቃደኛ፣ ለማደግ ዝግጁ ነው። ሌላው ቀርቶ ኑሮውን ለማሸነፍ በየቦታው የሚከፍታቸው ሱቆች የሞት ሽረት ትግሉን ያሳያሉ። በቡድን፣ በኅብረት፣ በቤተሰብ መሥራት መበረታታት ይኖርበታል፤ የሥራው ገጽታ ሊስተካከል ሊነደፍ ሊተኮርበትም ይገባዋል።

ታላላቅ መሪዎች ነገን ዛሬ ላይ ሆነው ይመለከቱታል። "Great leaders see the future first." Caralyn corbin ትልቁ አመራር ደግሞ ከቤተሰብ ነው የሚጀምረው።

ለዚህ ሁሉ ችግር ምላሽ የሚሰጠን የቤተሰብ ምጣኔ ነው። በሥነ ሕዝብ ጉዳይ ላይ ጥናት ያጠኑ ምሁራን አሉን የእነዚህ መያዊ አስተዋፅዖ ሥር ሰዶ በመላው ሕዝቡ ሕይወት ውስጥ ሊንቀረቀር ይገባል።

በ80 ሚሊዮን የሚቆጠር ትልቅ ቤተሰብ ያላት አገር በጥንቃቄ ቤተሰቧን ካልመራች፣ ከምትቆጣጠረው በላይ ጣሪያ እየነካ ያለው የሕዝብ ብዛት በአግባቡ ካልተመራ በራሱ አደጋ ነው።

ይህንን ለማስላት ብዙ መራቀቅ አያስፈልገንም፤ ብዙ ቤተሰብ ያለው እና ቤተሰቡን የመጠነውን አባወራ ሕይወት ብቻ ማመሳከር ይቻላል። እንዲህ ሲባል ቤተሰብን ለመመጠን ሳይንሳዊና ክፉ መንገዶችን እንጠቀም ማለት አይደለም፤ በዚህ ረገድ ሃይማኖታዊውንም ሆነ ባሕላዊውን ሥርዓት ሳያፋልሱ ቤተሰብን መመጠን ይቻላል።

የሕዝባችን ብዛት ከቁጥጥር ውጭ ሆኗል። ይህንን የሕዝብ ብዛት ይዘን እንዴት ልንበለጽግ እንችላለን? ብዙ ሕዝቦች ያሏቸው መንግሥታት የሕዝብ ብዛትን እንደ ሀብት ይቆጥሩታል። ለዚህም ሁለት አገራትን በምሳሌነት ልንጠቀስ እንችላለን። እነዚህም አገራት ቻይና እና ሕንድ ናቸው።

የቻይና የሕዝብ ብዛት ከዓለም አንደኛ ነው። 1.3 ቢሊዮን ሲሆን፤ ሕንድም እንደዚሁ በሕዝብ ብዛት ቻይናን ትከተላታለች። ካለጥርጥር ይህንን ሁሉ ሕዝብ ለመመገብ፣ ሥራ ለመስጠት በመንግሥት እቅም አይታሰብም።

ስለዚህ በጥበብ ይህንን ፈተና መወጣት ይኖርባቸዋል፤ ይኸውም የሥነ ሕዝብ ንድፍ ጥናት በመቀየስ ነው። ቻይና እንደሚታወቀው ርዕዮተ ግለሟ ኮሚኒዝም ነው የቻይና መሪዎችና ኢኮኖሚስቶች ድርቅ ብለው (Communism theroy) የኮሚኒስቶችን ንድፍ ብቻ አልተከተሉም።

ርዕዮተ ዓለሙ በአንድ ጉራ ሆኖ በምጣኔ ሀብቱ በኩል ከምዕራባውያኑ ጋር እንዴት እንደሚሠሩ ያሳዩት ነፃ የንግድ ልውውጥ ቻይናን በምጣኔ ሀብት በከፍተኛ ደረጃ እንድታድግ አድርጓታል። በነገራችን ላይ ቻይናን ምሳሌ ያደረግናት ከእርሷ የሚበልጡ የሉም ለማለት ሳይሆን የሕዝብ ብዛት ችግርን በዘዴ መፍትሔ ሰጥታ ለማድረግ በመቻልዋ ለእኛ ምሳሌ ትሆናለች በማለት ነው።

ይኸውም የሕዝቧን ብዛት እንደመዋዕለ ንዋይ መገበያያ በማድረግ ነው። የምዕራቡ ዓለም ሀብታሞች በገዛ አገሮቻቸው የሰው ጉልበት ተጠቅመው አጥፍ ድርብ ማትረፍ ስለተሳናቸው ማለትም የሰው ጉልበት በሰዓት ውድ ስለሆነ ቻይና ግን የበለፀገችው እርካሽ ጉልበት በማቅረቧ እና ፋብሪካዎችን በመትከል ነው። ሀብታሞችን እየጋበዘች በአንድ ጊዜ መላ ሕዝቧን ወደ ብልፅግና የላበችው። ይኸውም ቻይና (Massive public-works projects) ግዙፍ ሕዝብን ለሥራ የማሠማራት መርሐ ግብር በመዘርጋት በተጨማሪም (Strong manufacturing sector) ጠንካራ የማምረቻ ግዙፍ ፋብሪካዎችን በመገንባት ወይም በማስገንባት ዓለማችን ምክራው የማታውቀውን መጠነ ሰፊ የመዋዕለ ነዋይ ግስጋሌ አድርጋለች። ይህንን ስንል የቻይናን አጠቃላይ ርዕዮተ ዓለም፣ የአስረኞችን ጉልበት በግፍ መጠቀምን፣ በተለይ ሐልዎት እግዚአብሔርን መካድንና ሌሎችንም የግፍ ሥራዎችን ወደ አገራችን እናምጣ ማለት አይደለም፤ የዴሞክራሲ መንገድንም ቻይናዎች አይከተሉም። ይህ ሁሉ መጥፎ አርአያ ነው፤ ግን በልማት በኩል አርአያ ልናደርጋቸው እንችላለን።

ይህ ታዲያ በቤተሰብ አስተዳደር የመበልፀግ ውጤት ነው። ሥራዎችን ሁሉ በታለመላቸው አካሄድ መሠረት በመፈጸም በዕቅድ በመመራት የተገኘ ውጤት ነው።

በዚህም መሠረት አብዛኛው የቻይና ሕዝብ ቴሌቪዥን፣ በየቤቱ ልብስ ማጠቢያ ማሽኖችና የውጭው አየር በሚሞቅበት ጊዜ ሊያቀዘቅዝ የሚችል በአጠቃላይ ከተራው ኑሮ ከፍ ያለ የቅንጦት ኑሮ ጀምረዋል።

እንደውም ቻይናን ከ20 ዓመት በኋላ የሚያስፈራት የመኪናዎች ካለቅጥ መብዛት ነው ይባላል። እንዲህም ሆኖ በቻይናም እንኳን ከድህነት በታች የሚኖሩም አልፍ ናቸው።

ከሁሉ ከሁሉ የሚያስገርመው ግን ቻይና የተማረ ሙያተኛ የሃሳባት አገር ነች። በ2006 እኤአ በወጣው መረጃ መሠረት ቻይና 210,000 ኢንጂነሮች (መሐንዲሶች)፣ 150,000 የሕክምና ጠበብት፣ 250,000 በተለያዩ የሙያ ዓይነቶች የተካኑ ባለሙያዎች አሏት። ይህ ሁሉ የተማረ ኃይል ግን በተለምዶ የተገኘ አይደለም፤ የቻይና መንግሥት ከልብ የመሥራት ውጤት ሕዝቧም ስለቤተሰብ አስተዳደር ልጆቿን በምን ዓይነት ጥንካሬ ማስተማር እንዳለበት ስለተረዳ ነው።

ይህ እያስገረመን ሕንድ ቻይናን አስናቀችት የሚል ዜና ስንሰማ የአገሮች እኔ እበልጥ እኔ እበልጥ አሩጫ ትርጉም ሊሰጠን ይገባል። ለዚህ ውጤት ከፍተኛ አስተዋዕዮ ያደረጉት የሥራ ነፃነት የተሰጣቸው ምሁራን ጥናታቸው ዋጋ ኖሮት፣ ትምህርቱ የወደፊቱን የወጣቶች ሕይወት ይደግፍ ዘንድ ቀድመው ያሰቡ ኢኮኖሚስቶች የመሳሰሉ የኖቤል ተሸላሚ፣ በየሥልጣኑ ተዋረድ በጥናት ላይ የተመረከዘ የቤተሰብ አስተዳደር ወደ አጠቃላይ የአገር ዕድገት ብቃት እንዲሸጋገሩ አግዟቸዋል።

የሕንድ ጠበብት አንድ ነገር ተረዳ፤ የማምረቻ ፋብሪካዎች በቴክኖሎጂው መራቀቅ በዘመኑ የኮምፒውተር ጥበብ ምክንያት ዘላቂ ቋሚ እንዳልሆኑ በመገንዘባቸው በሌላ መንገድ ሕዝባቸውን ማሠልጠን ጀመሩ። ምክንያቱም ባለፉት ዓመታት ብቻ ከቻይና ፋብሪካዎች 15 ሚሊዮን አምራቾች ከሥራ ውጭ ሆነዋል። (ተራ ያልተማሩትንም ይጨምራል) ስለዚህ ወጣቶቻቸውን በዓለም የንግድ መድረክ የበለጠ ተፈላጊ ለማድረግ የትምህርት ጥራቱንና የተማሪውን ብዛት ከፍ አደረጉት። የሕንድ መዋዕለ ነዋይ ግማሹ (Service-sector) ለተባለው ለአገልግሎት ሰጪ የሙያ ዓይነት መፍለስ ጀመረ። እነዚህም የሕክምና፣ የቴክኖሎጂ እና የመዋዕለ ነዋይ ዘርፉን ባለሙያ በማሳደግ ነው።

ስለዚህ ሕንድ 200,000 (መሐንዲሶች) 180,000 (የሕክምና ጠበብት) ወደ 410,000 (የመዋዕለ ነዋይ ጠበብት) ወደ 1,000,000 የተለያዩ ምያ ያላቸው ጠቢባን እንደአሸን አፈላች። (India is not only producing more young professional; it is also producing better qualified ones, too) እንደዘገነው ሕንድ ብዙ ወጣት ምያተኞች ማፍራትዋ ብቻ አይደለም የሚያስደንቀው ጥራት ያላቸው መሆናቸውም ጭምር እንጂ።

በ2008 ሕንድ ከቻይና አጥፍ መያተኞችን ታስመርቃለች። ስለዚህ ዓለም ያረጀውን የማምረቻ መሣሪያ ለውጦ በኮምፒውተርና በተራቀቁ ቀላል መሣሪያዎች በትንሽ ሰው ማምረት ስለጀመረ ያሁሉ የቻይና መያተኛ በጥቂት ምሁራን ሊተካ ነው ማለት ነው። ይህ ከሆነ ሕንድ የተማረውን ወጣት ለዓለም ሰጥታ አንደኛ ሥራ አጥነትን ታጠፋለች፤ ሁለተኛ የሕንድን መዋዕለ ነዋይ ታላቋ ጋለች ማለት ነው። በዚህ ምዕራፍ በዚህ ርዕስ በጥቂቱ ተወያየን እንጂ በሕፃናት ዓምድ ደግመን በሰፊው ስለምናነሳው በአጭሩ እዚህ ላይ ይብቃን።

እኛ ከዚህ ምን እንማራለን? ለመሆኑ በቸልታ ሁሉን የምንመለከትበት ጊዜ ይሆን? እነ ሕንድ ከ40 እና 50 ዓመት በፊት ከእኛ በከፋ ሁኔታ የደሽዩ ሕዝቦች ነበሩ። አሁን ግን በጥቂት ዓመታት አንደሮኳት ተስፈንጥረዋል ያንን ሁሉ ሕዝብ ተሸክሞ ተኝቶ የሚያድር መንግሥትም ሕዝብም እርባና የለውም።

ዋናው የሕንድ ሕዝብ ዕድገት የተገኘው ሕዝቡ በንቃት በአገሩ ዕድገት ላይ ስለሚመክር ስለሚወስንም ነው። ይህ የቤተሰብ የማገበረሰብ አጠቃላይ እንቅስቃሴ እንጂ የጥቂት ግለሰቦች ብቻ ውጤት አይደለም።

የዓለም ኅብረተሰብ ዕድገት መሠረት ቤተሰብ መሆኑን ደጋግመን ለማብራራት ሞክረናል።

የሕንድ ወጣቶች በመንግሥታቸው አርቆ ማሰብ በተለያዩ መያየሰጠኑ ምሁራን ከመንግሥታቸው ተመካክረው እጅና ዓገት ሆነው

ምሁራዊ ራዕያቸውን ወደ ተግባር ስለለወጡት ነው። ይህም በቤተሰብ ላይ የተመሠረተ እርምጃ ስለሆነ መላውን ሕዝብ የሚያሳትፍ እና ከልብ የሚያሠራ ሆኖ በመገኘቱ ዕድገት ተገኝቷል።

የሕንድ መሪዎች ለመያ ሰዎች ሙሉ መብት በጽሕፈት በየመስኩ የሚደረጉ ጥናቶችን በተቻለ መጠን ካለመዘረክረክ ሥራ ላይ በማዋል ሌት ከቀን በመድከም በመሥራት፤ በዚህ ዘመን ሕንድ የሳይንስ ውጤቶች ተጠቃሚ ብቻ ሳትሆን የፈጠራ ባለቤት ልትሆን በቅታለች።

የሚያስደንቀው ነገር ከብዙ አገሮች ተሞክሮ እንደምንማረው ለማንኛውም የሳይንስ ጥበብ ኅብረተሰብ በዘመናት ውስጥ ያዳበረው ችግሮችን የመፍቻ የማቃለያ ዘዴ መሠረት ሆኖ ሲያገለግል እናገኝዋለን።

ይህ የሚጠቁመን ሕንድ ዓቢይ ነገር አለ። በየቤተሰቡ የሚከውኑ የነጭ ማሸነፊያ ዘይቤዎች ተጠራቅመው ነው ወደ ታላላቅ ኢንዱስትሪዎች የሚለወጡት።

በእጅ የሚሸመነው በማሸን ተለወጠ። ሌላ ትርጉም የለውም፤ ግን ይህንን ለመለወጥ የሸማኔው ቤተሰብ፤ ከባለእጁ (ከብረት ሠራተኛው) ቤተሰብ ጋር በኅብረት መሥራት ይኖርባቸዋል።

አንዱ ለሌላው ቤተሰብ መድኃኒት መሆን የሚኖርበት ለገዛ አራሱም ሲል ነው። አገሪቱን ከድህነት ማውጣት ማለት የእራሱን ነፃነት ማወጅ ነው። በግል መበልፅግ ከማገበረሰቡ በገዛ ገንዘብ መለየት ማለት ነው። ስለዚህ በቤተሰብ በኅብረት መበልጸግ ይገባናል።

ስለዚህ ነው ማርቲን ሉተር ኪንግ «ድንገት በዓለም ላይ እስካለ ድረስ ሀብታም መሆን አልቻልም ሌላው ቀርቶ ሚሊዮን ብር ቢኖረኝ እንኳን በሽታ በሚሊዮን የሚቆጠር ሕዝብ በዓለማችን ላይ እየገደለ ጤነኛ ነኝ ማለት አንዴት ይቻላል? የዓለማችን ማዕከላዊ ዕድሜ (አንድ ሰው በሕይወት የሚኖርበት ዘመን) 28 እና 30 በሆነበት ሁኔታ እኔ ሙሉ ለሙሉ ጤነኛ ነኝ ማለት አንዴት ይቻላል? በውድ ሆስፒታሎች በየጊዜው ጤንነቱ ቢጠበቅም እንኳን እኔ የምፈልገውን ደስታ ማግኘት

አልችልም፤ የሌላው ፍላጎት ካልተሟላ። ይህ ነው ዓለማችን የተሠራችበት ሁኔታ። ማንኛውም ሰው ወይም ፍጡር ለብቻዬ መኖር ሁሉን ማድረግ እችላለሁ ብሎ ሊታበይ አይችልም። እኛ በሌላው ላይ ጥገኞች ነን ብሏል።» የቤተሰብ ሕይወታችን ማደግ ያለበት ከቀዩ፤ ወደ መንደር፤ ወደ ወረዳ፤ ወደ አውራጃ፤ ወደ አገር፤ ወደ ዓለም ይህም በኅብረት በመወያየት በመሥራት የሚገለጽ ነው።

አንድ መምህር የሰጡት አስተያየት ዘወትር ሊታወሰኝ ይኖራል ይላል የዚህ ጽሑፍ አቅራቢ።

በሰተን ማራቶን ላይ የተሳተፉ ሴት ሯጮቻችን አሸንፈው የአሜሪካ ቴሌቪዥኖች እና ጋዜጦች ፊዲዮው ጭምር «ፋጡማ ሮባ» በሚለው ውድ አትሌታችን ስም አሸባርቆ ልባችን ከመጠን በላይ ተደስቶ ከርሞ ነበር። ታዲያ በዕለተ ሰንበት ቤተ ክርስቲያን መሄድ ስለነበረብን ሄድን። ቀኑ የቅዱስ ሚካኤል ክብረ በዓል ስለነበረ መምህሩ መጥተው ነበር። ታዲያ እኚህ መምህር «ለመሆኑ በሩጫ በማሸነፋችን ተደለታችሁ ወይ?» ብለው ጠየቁን። ምንም ጥርጥር የለውም ልባችን እስከሚነድ ድረስ ስንጮህ ነው የዋልነው። ኢትዮጵያዊቷ ሯጭ ቻይናዊቷን አስከንድታ ገብታ እንዴት አንደሰት አልን? መምህሩ ግን እኔ ብደሰትም እንኳን በውስጤም ሐዘን አለ አሉ። ደነገጥን። እንዴት ኢትዮጵያዊቷ ስታሸንፍ አይደሰቱም ብለን። «እኔ ሩጫ ቢያስደሰትም እንኳን እግር ኳስ የበለጠ ያስደስተኛል አሉን። ምክንያቱም እግር ኳስ አሥራ አንድ ሰዎች እንዲትን ኳስ ተጋርተው በሌሎች አሥራ አንድ ተጫዋቾች ላይ ግብ ለማግባት በኅብረት የሚያጠቁበት ጨዋታ ስለሆነ እግር ኳስን እወደዋለሁ አሉና። ለመሆኑ የእግር ኳስ አጨዋወት እንዴት በኅብረት እንደሚያምር ልብ ብላችሁ አይታችሁ ታውቃላችሁ። አንዱ ለአንዱ ሊያቀብል ሌላው ቦታውን ይዞ ሲጠብቅ በደቂቃዋ በሰከንዲ ኳሷ የታለመላት ቦታ ደርሳ ግብ ለማግባት የተመደበው ካላችግር ከመረብ ሊያሳርፋት ልብ ብላችሁ ታውቃላችሁ። ሌላው ቀርቶ ጉል ከደረሰ በኋላ ካልተመቸው ለንደኛው ያቀብላል እንዲ ተስገብግቦ አያበላሻትም። ስለዚህ በኅብረት በመጫወት የተካኑ እንግሊዝ፤ ጀርመን፤ ብራዚል፤ ኮሎምቢያ ካሜሮን፤ ግብጽና

ናይጀሪያ ድል በድል ሆነው ከሜዳ በደስታ ሲዘሉ ኢትዮጵያዊው ብቻውን ሊያገባ ሲጣጣር ከጉል እስከ ጉል አሥራ አንድ ተጫዋቾች ካላለፍኩ ብሎ ሲርበተበት በጉብዞቹ ይቀማና በገዛ ጀራፋ ሲገረፍ ይታያል። ግን የተናጠል ጥንካሬአችን ከሌላው ዓለም ከማንም አለማንሳችን የሚለካው በሩጫ ነው። ይህ ጥንካሬ የተናጠል ጥረት ተናቦ ተባብሮ ተያይቶ ስግብግብ ሳይሆኑ በእግር ኳስም ላይ ቢታይ ኖሮ በየኳስ ሜዳው አራት እና ስድስት ግብ እየቃምን መሳቂያ ባልሆነ ነበር።» ብለዋል። ከዚህ ጋር ግን የአካል ብቃታችንም ችሎታ ማነሱም ከግምት ሊገባ ይገባዋል። በነገራችን ላይ ሩጫውም ዘንድሮ በኅብረት መሮጥን ጠይቋል አትሌቶቻችን ተናበው በቡድን ስለሚረጡ ተከታትለው ሊገቡ ስናይ ይሄ በቡድን የመሥራት ውጤት መሆኑን መገንዘብ ይገባናል። ታዲያ እነጋይሌ እና ቀነኒሳ ሴቶቹ እነ ደራርቱ እነ ፋጡማ በኅብረት እየሮጡ የድልን መንገድ ሲያሳዩን በሌላውም መስክ ይህ የማይደገምበት ምክንያት ምን ይሆን? ደግመን ደጋግመን በኅብረታቸው ምሳሌ የሆኑንን ሯጮች ከልብ ልንከተል ልናደንቅ ይገባል።

አውነትም እግር ኳስ የኅብረት ሥራን የሚጠይቅ ነው። ይህ ደግሞ ከቤተሰብ ጀምሮ ተጠናክሮ የሚወጣ ነው። የእሳት አደጋ ሠራተኞች ተፋቅረው በኅብረት ለመኖር ካልተስማሙ በየተራ እሳቱ ይበላቸዋል። ከዚህ አደጋ ለመትረፍ በኅብረት ማሰብ፤ በፍቅር፤ በትብብር መኖርና መሥራት ወሳኝ ነው።

አገራችን ኢትዮጵያ ከእሳት አደጋ ጊዜ ያልተናነሰ የፈተና ጉድጓድ ውስጥ ያለችበት ጊዜ ላይ ነች። ቤተሰብ ለቤተሰብ እየተሳለበ አብሮ እየሠራ ካልተጓዘ በየተራ ሁሉም መጥፋቱ አይቀርም።

ወደ ቤተሰብ እርቅ ስንመለስ አባቶችም እናቶችም ልጆቻቸውን በተቻለ አቅም በሳል አድርገው ለማሳደግ መሞከር ይኖርባቸዋል። በእነዚህ ደቀው ካሉ ትምህርት ቤቶች ጋር በመሰባሰብ የትምህርት ጥራቱን ለማሳደግ ወጣቶች የሚውሉበትን የመዝናኛ ቦታ በማዘጋጀት በኅብረት መንቀሳቀስ አለባቸው።

ክፉና ደገን በእርጋታ ለማሳየት ቀዳሚውን ቦታ የሚይዙት ወላጆች ናቸው። ይህንን ለማድረግ ግን የዕለት ተዕለት ክትትል እና ትዕግሥት ያስፈልጋል።

ወጣቶች የፈጠራ ኃይላቸውን እንዲያወጡት አቅማችን የፈቀደውን ያህል በቁሳቁስ ልናግዛቸው ይገባል። ሲቆፍሩ፣ ብረት ሲቀጠቅጡ፣ ሲሰሉ፣ ሲያነቡ፣ ክራር እና ማሲንቅ ሲጫወቱ፣ ግጥም ሲጻፉ፣ ሲያነቡ፣ ብስክሌት ሲነፉ፣ ሲፎጡ፣ ኳስ ሚዳ ሲጻፉ፣ ብይ ሲጫወቱ፣ ቤተ ክርስቲያን ሲሄዱ የዝንባሌያቸውን ሀህ የሚያደናቅፍ የቃላት ጉሽምታ ተስፋ ማስቆረጥና የሚሠሩት ሥራ ዋጋ ቢስ እንደሆነ መናገር ሀገራችንን እጅግ ጉድጓድታል።

እርግጥ ነው ሲደባደቡ፣ ሲሠርቁ፣ ሲዋሹ በእርጋታ መመለስ ሊበዛም መገሰጽ ያስፈልጋል። ግን ዝንባሌያቸውን እየተቹ በአጭር ማስቀረት ሊቀር የሚገባው ጠባይ ነው።

ባልና ሚስት የሚፋቀሩ እና የሚተሳሰቡ ከሆነ ልጆችም ያንኑ ቅርጽ ይዘው ነው የሚያድጉ። ስለዚህ ምን ቢናደዱ በልጆች ፊት ክፉ ደግ መነጋገር አግባብ አይደለም።

ይህ ሁሉ በሚቀጥለው ትውልድ ላይ ክፉ ወይም ደግ ጠባሳ ጥሎ ያልፋል። ስንኳ ትውልድ ላለማፍራት ወላጆች በከፍተኛ ጥንካሬ ልጆችን ማሳደግ አለባቸው። ይህ ነው የቤተሰብ እርቅ።

እዚህ ላይ የአንድ ሕፃን ቤተሰቦች እነማን ናቸው? ከቅርብ ወላጆቹ ቀጥሎ ጎረቤቱ ሁሉ ቤተሰብ ነው። ስለዚህም ዘመድ አዝማዱ ጎረቤቱ ሳይቀር የቤተሰብ ሕይወትን በጎብረት ሊመሩ ይገባቸዋል። ሕፃናትንም ካለልዩነት ልናሳድግ ግዴታ አለብን። ነገ ቀበሌአችን ብሩህ ሕሊና ባላቸው ወጣቶች እንዲሞላ አንዱ የሌላውን ልጅ በፍቅር ሊያሳድግ ይገባል። እናም ከቤተሰባችን ጋር እንታረቅ።

ምዕራፍ አምስት

ከሴቶች ጋር እንታረቅ

ታላቁ ፈላስፋ ፕላቶ በእለጥ አገባ መልክ ባዘጋጀው (Plato's Republic) በተባለው መጽሐፉ፡ «የወንዶች የታ ከሴቶች የታ ያነሰ ነው? ብሎ ይጠይቅና ብዙ ሴቶች በብዙ ነገር ከወንዶች ሊያስንቁ ይችላሉ። ግን በአጠቃላይ ስናይ ወንዶች ከሴቶች ያንሳሉ» ይላል። አንደኛው ተከራካሪ «ሴቶች አራሳቸው በሁለት የተከፈሉ ናቸው ጠንካራና ደካማ» ሲል ይከራከራል። እንደሰማ ከሆነ ወንዶችም በጠንካራ እና ደካማ ይከፈላሉ። እንዲህ ከሆነ ደግሞ በሴቶችና በወንዶች መካከል ምን ልዩነት አለ? ይላል ሌላው ተሟጋች። ይኸውም በፕላቶ መምህር በሶቅራጥስ የተመለሰው ገፀ ባሕርይ መሆኑ ነው። ማብራሪያውን በመቀጠልም እርግጥ ነው ሴቶች በተፈጥሮ ከወንዶች ያንሳሉ። ስለዚህ ወንዶች ይበልጣሉ እንበላ ይላል ተከራካሪው።

በሶቅራጥስ የተመሠለው ገፀ ባሕርይ ሲመልስ «አንዷ ሴት ሐኪም ልትሆን ትችላለች! ሌላዋ ግን አይደለችም። አንዷ ደግሞ ስፖርተኛ ወይም ጦርነት ወዳድ ልትሆን ትችላለች። ነገር ግን ሌላዋ ጦርነት የማትወድ ለስፖርትም ፍቅር የሌላት ትሆን ይሆናል።»

አንዷ ከፍተኛ የሞቀ የጥበብ መንፈስ ሊኖራት ይችላል። ሌላዋ ደግሞ መንፈሷ የሞተ ልትሆን ትችላለች።

ከሴቶች መካከል የመሪነት ተፈጥሮ ያላቸው ሊመረጡ ይችላሉ ከወንዶች መካከል እንደምንመርጠው ሁሉ። ስለዚህ ለሚስቶቻችን የመሪነትን ወይም የአማካሪነትን ወይም የወታደርነትን መያመድ ከተፈጥሮ ጋር መጣላት አይደለም የሚል ማጠቃለያ ላይ መድረስ ይቻላል።

የእነዚህን ፈላስፎች በየታ የበላይነትና የበታችነት ጉዳይ ላይ መፈላለፍን ስናይ ይህ ርዕስ ጥልቅ እሳቤን እንደሚጠይቅ ጥንታዊ

ጥያቄዎ እንደሆነ እንረዳለን። እነዚህ ፈላስፎች የነበሩበት ዘመን ጌታ ከመወለዱ ከ469 ዓመተ ዓለም በፊት ሊሆን ዘመኑም ግሪክ በፕሮጂያ ነገሥታት በተወረረችበት ወቅት ነበር።

የወንዶች የበላይነት ባየለበት በዚያ ዘመን እነዚህ የጥበብ ሰዎች በሰሌዳቸው ድርሻ ሲመራመሩ ተገኝተዋል። የምንመሠርተው ሕገ መንግሥት በተቻለ መጠን የተሻለ እንዲሆን «ሴቶች ከተማዋን ለመጠበቅ በጦርነት፣ ከአማካሪነት ጀምሮ እስከተለያዩ ሥራዎች ድርሻ ይነራቸው» እስኪሉ ድረስ ጥንታዊ ሥልጣኔያቸውን አርቆ አሳዲነታቸውን የጥንቶቹ የግሪክ ፈላስፎች አሳይተዋል።

ሌላው ቀርቶ በቀደሙት ዘመናት በግብጽ ነገሥታት መካከል ንግሥቶቹ በግርግዳ ሪሊፍ ስዕሎች ውስጥ ከፍተኛ ቦታ ይዘው መገኘታቸው በተለያዩ ሥራዎች ላይ ሁሉ ሲሳተፉ የሚያሳየን ከጥንት ጀምሮ ሴቶች በእኩልነት ከወንዶች ጋር መታየታቸውን ነው።

ርዕሳችን ከሴቶች ጋር መታረቅ ነውና ከጥንታዊያኑ ፈላስፎች ቅንጣት ሐሳብ ተነሥተን ወደ ዋናው ርዕስ ጉዳያችን እንደርሳለን።

ሁላችንም ከሴቶች ማገፀን የወጣን፣ የምንወዳቸው እሴቶች ያሉን የምናፈራረሙ ሴት ልጆች የተለጠንና የትዳር ጓደኛ ያገኘን ቢሆንም አየል ብሎ የሚሰማውን የፍቺ ቁጥር፣ የሴቶች እርሮ፣ ከረጅሙ የትዳር ሕይወት ተለናክለው በክፉ ሕይወት ውስጥ ያሉትን ሴቶች እሴቶቻችንን ስናይ ለመሆኑ ይህ ሁሉ ጥቃት የሚደርስባቸው ለምንድነው? ብለን እንድንጠይቅ ይገፋፋናል። የሴቶች አቅም እነስተኛ መሆኑ በአብዛኛው በወንዶች ጥቃት ውስጥ እንዲወድቁ አድርጓቸዋል። ከጥንት የተጻፉ መጻሕፍትን፣ ወይም በትውፊት፣ በተረት የተላለፉ ታሪኮችን ስንመለከት ከወንዶች ይልቅ ሴቶች የሕሊና እና የአካል ጥቃት ሊደርስባቸው ቆይቷል።

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ ቅዱሳት አንስት (ሴቶች) በሁለት የተከፈሉ ናቸው። አንደኛ በመልካም ትዳር በቅድስና ሕይወት የኖሩ ሲሆኑ፣ ሁለተኛዎቹ ደግሞ ጥቃት የደረሰባቸው ናቸው። ከሁሉ በፊት ግን ስለሰው ሥነ ፍጥረታዊ ሕግ በአጭሩ መመልከት ይገባል።

ስለዚህም «ከዚህ በኋላ እግዚአብሔር አምላክ አዳምን ከባድ አንቅልፍ እንዲወስደው አደረገ። አንቀላፍቶም ሳለ ከጐኑ አጥንቶች አንዱን ወሰደና ባደውን ቦታ በሥጋ ሞላው። እግዚአብሔር አምላክ ከአዳም ጐን የወሰዳትን አጥንት ሴት አድርጎ ሠራት። አዳምም ከአጥንቶቹ የተገኘች አጥንት ናት፤ ከሥጋዬም የተገኘች ሥጋ ናት» ብሎ «ሴት ትባል አለ»*

በድሮ ዘመን ሴቶች በኅብረተሰቡ ውስጥ ክብር ነበራቸው ወይስ ይዋረዱ ነበር የሚለውን ጥያቄ ደግሞ ቀጥሎ እንፈትሽ።

እናታችን ሔዋን በአዳም ትከበር ነበር። በአብርሃም ሣራ፤ በይስሐቅ ዘመን ርብቃ፤ በያዕቆብ ራሔልና ልያ የከበሩ ታላላቅ እናቶች ነበሩ። እነአስቴርን የመሳሰሉ ሕዝባቸውን ሲታደጉ ተገኝተዋል። የሩት፣ የሐና፣ የሙሴ እህት ማርያም ታሪክ የሚያስረዳን መጽሐፍ ቅዱስ ለሴቶች ምን ያህል ቦታ እንደሰጠ ነው። በተለይ ነቢይት ዲቦራ አገር አስተዳድራም ነበር፤ ባርቅን በቆራጥነት ለነፃነት አስነስታዋለች።

ይህ ታሪካቸው ተመዝግቦ ከወንዶቹ እኩል ባለታሪክ ሆነው የተገኙትን የሚጠቁም ሲሆን፤ በአዲስ ኪዳን ዘመን ደግሞ እመቤታችን ትድስት ድንግል ማርያም የሰው ልጅ ታሪክ በሚደነቅ መልኩ የሚለወጥበት ምዕራፍ በመሆኗ ከጌታ ቀጥሎ ተጠቃሽ እናደርጋታለን። የዘካርያስ ሚስት ኤልሣቤጥ፣ ነቢይት ሐና የተባለች በዕድሜ ያረጀች፣ እነ አርሴማ እና እነ ማርያም መግደላዊት፣ ማርታና የዮሐንስ እናት ማርያም፣ ሣምራዊቷ ሴትና የምጽዋት ምሣሌ የሆነችው አንዲት መሐለቅ ዘሰብታ ያወጣችው ድጋ ሴት እነዚህ ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ የተመሠገኑ እና በእጅጉ የተከበሩ አንስት ናቸው።

እንደውም ጌታ የመሠረተው አንድ መቶ ሃያው ቤተሰብ ለሦስት የተከፈለ ሲሆን፤ አሥራ ሁለቱ ሐዋርያት፣ ሰባ ሁለቱ አርድዕት ይልና ሰላሣ ስድስቱ ቅዱሳት አንስት ብሎ ሴቶችን ከመጀመሪያ የወንጌል ገጠሬ ሦች ውስጥ ይቆጥራቸዋል።*

* ዘፍ. 2-20-23

* ማር. 12-41-44

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ምድር ከመጣባቸው ርዕሶች ሁለተኛ ደረጃ የሰዎችን ማኅበራዊ ሕይወት ለማደላደል ሲሆን፤ ይህንን ማኅበራዊ ቀውስ ለማቃናት ደግሞ በእጅጉ የተገደቡትን የሴቶችን ሕይወት ማስተካከል ከታላላቅ ሥራዎቹ አንዱ ነበር።

ስለዚህም በትምክህተኛ ወንዶች በድንጋይ እየተወገረች እና እየተሰደበች የነበረችውን ዘማዊት ሴት ጌታ ይፈርድባት ዘንድ ይዘዋት ሲመጡ እርሷ የሠራችውን ኃጢአት ያልሠራ ሰው ይወገራት ብሎ ትክክለኛ ፍርድ ፈርዶ ነጻ አውጥቷታል።*

ለብዙ ዘመናት ጀርባዋ ጉብጦ የነበረችውን የድካም መንፈስ የተጫወተባትን ሴት ጀርባዋን እንደ አንጨት አንቋቋቶ የተልፈሰፈሉትን አጥንቶች ሲያበረታ፤* አሥራ ሁለት ዓመት ደም ሲፈሳት የነበረችው ሴት ጨርቁን ነክታ ስትፈወስ፤* ይህ ሁሉ የሚያሳየን ከጌታችን ዐበይት ሥራዎች መካከል ጥቂቶቹን ነው።

«የጌታ የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ላይ ነው፤ ለድሆች የምሥራችን አሰብክ ዘንድ እግዚአብሔር ቀብቶኛልና ልባቸው የተሠበረውን አጠግን ዘንድ ለተማረኩትም ነፃነትን፤ ለታሠሩትም መፈታትን እናገር ዘንድ ልኮኛል።» በማለት ስለጌታ በትንቢተ ኢሳይያስ እንደተጻፈው ሁሉ ከሴቶች መካከል የተመረጠችውን አናታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን አክብሮ በእርሷ ማደሩ። ሌላም ምሳሌ በያስፈልገን በሰው ሁሉ ዘንድ የተናቀችውን ሴተኛ አዳሪ በርህራሄና በፍቅር ከመቀበሉም በላይ ከፍቅሩ ጽናት የተነሣ ለብዙዎች የተሠወረውን ትንሣኤውን ታውጆ ዘንድ ማርያም መግደላዊትን መምረጡ በእውነት አናቶቻችን፤ እህቶቻችን፤ ሚስቶቻችን ምን ዓይነት የተባረኩ የተቀደሱ ፍጥረታት ናቸው ብለን እንድናስብ ያደርገናል።

* የሐዋ.ሥራ. 1-15
* ዮሐ. 8-1-11
* ማቴ. 9-20-23
* ሉቃ. 4-17-19

ስለዚህ ነው ከእነዚህ በእመቤታችን ምክንያት ከከበሩ ሴቶች ጋር እንታረቅ የሚለው ርዕስ ጉላ ብሎ የሚነገረው። ሴቶች በአናትነታቸው ተፈጥሮ የመውለድ ጸጋን ያደላቸው ከመሆኑም ባሻገር በአዲሱ የክርስትና ዘመን ልብ ብሎ ላስተዋለ ስለነፃነታቸው፤ በዘመናት ውስጥ ስለተፈራረቀባቸው የመገለል፤ እንደ እርኩስ የመታየት ከባድ ሸክም፤ የበታች ሆኖ የመገመት፤ የባርነት እና የድቀት ኑሮ ተላቀው በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ እስከ መስቀል በደረሰ ሞት ነፃነት የታወጀላቸው ባለድህረት ሆነዋል።

ከዚህ በኋላ አምኖንን የመሳሰሉ ልባቸው የታወረ ወንዶች ያስነውሯቸው ዘንድ አይቻልም። ሴቶች የሚደርስባቸውን ክፉ ጥቃትን ለማሳየት የያዕቆብን ልጅ ከልያ የተወለደችውን ዲናን ማስታወስ ብቻ ይበቃል። ሴኬም የተባለው ወጣት ከሕግ ውጭ አስነውሯት ነበርና።*

ከእነዚህ ከሁለቱ ታሪኮች ግን አምኖን በገዛ እህቱ በትእማር ላይ ያደረገው ግፍ የቀደመት እና የጊዜአችንን ግፍች ስለሚወክል በጥቂቱ ልንተነትነው ይገባል። ትእማር እና አቤሌም ከአንድ እናት እና አባት የተወለዱ ወንድምና እህት ናቸው። አባታቸው ንጉሠ ጃዊት ነው፤ በድሮ ዘመን ብዙ ሴቶች ማግባት እንደነውር አይቆጠርም ነበርና ዳዊት ከሌላ ሴት የወለዳቸው ሌሎች ልጆችም ነበሩት። ከእነሱ መካከል አምኖን የተባለ ልጅም ነበረው።

ይህ ወጣት የአባቱን ልጅ እህቱ ትእማርን ያፈቅራታል። በዚህም ምክንያት ይጨነቃል፤ ይቆዝማል፤ ይከሳል፤ ይጠቁራል በዚህ ጊዜ የአጉቱ ልጅ ኢዮናታስ የተባለው የቅርብ ጓደኛው መጥፎ ምክር ይመክረዋል። «ለምን አስገድደህ አትደፍራትም» አለው። በዚህ ምክር አምኖን ይስማማና ዘሐለት ታምሚአለሁ ብሎ ይታኛል፤ ታስታምመው ዘንድ እህቱ ትእማር ትላክለት ዘንድ ይጠይቃል፤ ዳዊት ምንም ሳይጠራጠር ይልካታል። ከዚህ በኋላ በሥርዓቱ አባቱን ጠይቀህ ልታገባኝ ስትቸል ለምን ይህንን ነውር ትፈጽማለህ ብላ ብትከላከለውም እንኳን ሊሰማት አልቻለም።

* ዘፍ. 34-1-8

እዚህ ላይ ትእማር አምኖንን እንዲህ ስትል ነግራው ነበር። «ወንድሜ ሆይ አይሆንም እንዲህ ያለ ነገር በእስራኤል ዘንድ አይገባምና አታሳፍረኝ ይህንንም ነውረኝ ሥራ አታድርግ፤ እኔም ነውራን ወዴት ልሽከም? አንተም በእስራኤል ዘንድ ከምናምንቱዎች አንድ አንዱ ትሆናለህ እንግዲህስ ለንጉሡ ንገረው እኔንም አይነሳህም» አላችው እርሱ ግን ቃልዋን አልሰማትም። ከእርሱም ምክር ይልቅ የራስ ወዳድነት ፍላጎት ብርቱ ነበረና በግድ አስነወራት ከእርሷም ጋር ተኛ።

ከዚህም በኋላ አምኖን ፈጽሞ ጠላት አስቀድሞም ከወደዳት ይልቅ በኋላ የጠላት ጥል በለጠ። አምኖንም ተነስተሽ ሂጂ አላት። እርሷም አይሆንም ቀድሞ ከሠራሽው ክፋት ይልቅ እኔን በማስወጣትህ የበለጠ ክፋት ትሠራለህ አላችው። እርሱ ግን አልሰማትም። የሚያገለግለውንም ብላቴና ጠርቶ ይህችን ሴት ከፊቱ አስወጥተህ በሩን ዝጋባት አለው። ብዙ ኅብር ያለውንም ልብስ ለብሳ ነበር። እንዲህ ያለውን ልብስ የንጉሡ ልጆች ደናግል ይለብሱ ነበረና አገልጋዩም አስወጥቶ በሩን ዘጋባት። ትእማርም በራስዋ ላይ አመድ ነስገሳ፤ ብዙ ኅብር ያለውን ልብሷን ተርትራ እጅዋን በእራስዋ ላይ ጭና እየጮሽች ሄደች። በመጨረሻም ወንድሟ እቤቱም ይህንን ነውረኝ ልጅ አምኖንን ተበቀለው (ገደለው)።*

ይህ በጥቂቱ መጽሐፍ ቅዱስ በሴቶች ላይ የደረሰውን ግፍ የሚያስረዳ ሲሆን፤ ጌታችን ግን ይህንን ፈጽሞ ለውጦታል፤ እዚህ ላይ በፈሪሳውያንና በጌታ መካከል የተደረገውን ክርክር በማየት ብቻ ጌታ ምን ያህል የባልና ሚስትን ሁኔታ ወይም የሴቶችን ስብራት ሲጠግን እንደነበረ መረዳት እንችላለን።

ጌታ በይሁዳ አውራጃ ወደ ዮርዳኖስ ማዶ በመጣ ጊዜ ፈሪሳውያን ወደ እርሱ ቀርበው ጥያቄ ይጠይቁታል። ሰው በሆነው ምክንያት ሁሉ ሚስቱን ሊፈታ ተፈቅዶለታልን? አሉት። እርሱ መልሶ እንዲህ አለ «ፈጣሪ በመጀመሪያ ወንድና ሴት አደረጋቸው፤ ስለዚህ ሰው አባትና

* ሳሙ. ካል. 13-1-19

እናቱን ይተዋል፤ ከሚስቱም ጋር ይተባበራል ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ የሚለውን ቃል አላነበባችሁምን? ስለዚህ አንድ ሥጋ ናቸው እንጂ ወደፊት ሁለት አይደሉም። እግዚአብሔር ያጣመረውን እንግዲህ ሰው አይለየው።» እንዚያስ ሙሴ የፍቺዋን ጽሕፈት ሰጥተው እንዲፈቷት ስለምን አዘዘ አሉት። እርሱም መልሶ ሙሴ ስለልባችሁ ጥንካሬ ሚስቶቻችሁን ትፈቱ ዘንድ ፈቀደላችሁ ከጥንት ግን እንዲህ አልነበረም። እኔ ግን አላችኋለሁ ያለዝሙት ምክንያት ሚስቱን ፈትቶ ሌላዬን የሚያገባ ሁሉ ያመነዝራል፤ የተፈታቸውንም የሚያገባ ያመነዝራል አላቸው።

ደቀ መዛሙርቱም የባልና ሚስት ሥርዓት እንዲህ ከሆነ መጋባት አይጠቅምም አሉ።* በዚህ ጥያቄ መልስ ውስጥ በድሮ ዘመን ወንዶች እንደፈለጋቸው ሴቶችን እየፈቱ ሌሎች ሴቶችን ማግባት ባሕላቸው አድርገውት እንደነበር እና ሙሴ ይህንን ችግር በጥቂቱ መፍትሔ ለመስጠት ቢያንስ ቢያንስ የተፈቱ ሴቶች ሌላ ሰው በነውር ምክንያት የተፈቱ ሆኖ እንዳይሰማው ታሥረውም እንዳይኖሩ የፍች ደብዳቤ ከባሎቻቸው እንዲሰጣቸው ፈቅዶ ነበር።

ጌታችን ግን የትዳር ሕይወትን ሠርግ ቤት ሄዶ ከቀደሰ በኋላ የቀደመውን አዳማዊ ሥርዓት ተከትለው ይሄዱ ዘንድ የሴቶችን ሕይወት ለማስተካከል አንድ ወንድ ለአንድ ሴት የሚለውን እውነተኛና ብቸኛ ሥርዓት ደነገገ።

ለዚህም ከሁሉ በፊት ባሎቻቸው ትተዋቸው እየሄዱ ሕፃናቱን ብቻቸውን የሚያሳድጉ እናቶች ዕረፍት አገኙ አባቶቻቸውን የማያውቁ ወይም የአባት የቅርብ ክትትል የሌላቸው ሕፃናትም የረጋ የፍቅር ቤተሰብ ጡስጥ ማደግ ጀመሩ። ይህም በዚህ ዘመን ያለውን የማኅበረሰብ ኑሮ ግንባታ መሠረት በመሆን በእጅጉ ረዳ።

ከዚህ በላይ ያለው የቅዱሳት መጻሕፍት ሐሳብ ከሴቶች ጋር እንዴት መታረቅ እንዳለብን፤ በአምላካችን በመድኃኒታችን ሊየሱስ ማቴ. 19-3-11

ክርስቶስ በተሰጠው ጥንታዊ ሥርዓት መሠረት ለቤተሰባችን ምን ዓይነት እክብርት ማድረግ እንደሚገባን የሚያስረዳ ሲሆን፤ ከዚህ በኋላ በዚህ ዘመን ስለአለው የሴቶች በደል በመተንተን እንዴት መታረቅ እንዳለብን ለማየት እንሞክራለን።

አገራችን ኢትዮጵያ በሕሊና ሥልጣኔ ከሚታወቁት ከነግሪክና ከሮም ከሌሎችም ሥልጣን ሕዝቦች አንዷ ናት። ይህ የሕሊና ሥልጣኔ ደግሞ ለሁሉም ዕድገት የመግቢያ በር ነው። ይህ ታላቅነት ከሚለካባቸው ዐበይት ርዕሶች አንዱ የቤተሰብ ሕይወት ሲሆን፤ አንድ ሰው ለልጆቹ፣ ለሚሰቱ የሚያስተምረው ሥርዓትና ነፃነት የግለሰብን ማንነት በአብዛኛው ያሳያል።

ስለዚህም በአብዛኛው የማንበራዊ ሕይወታችን ሥርዓት ያጣ ሳይሆን አንድ አባወራ የአንዲት ሴት ባል ሆኖ ልጆች ኖረውት የረጋ የትዳር ሕይወት ሲመራ የሚታይባት አገር ኢትዮጵያ ነች። እንዲህ ሲባል ጉድለታችንን እና አንዳንድ የጎጂ ልምዶቻችንን ለመሸፋፈን ሳይሆን ከብዙ አገራት ጋር በማነጻጸር ሲታይ ያለውን ሚዛን ለማሳየት ብቻ ነው።

ኢትዮጵያ በቀደመው ዘመን በሽማግሌና በቤተ ክርስቲያን በሚፈፀም ሥርዓተ ተክሏል፤ በአዋጅ፣ በሠርግ ወጣቶችን የምታጋባ ሲሆን፤ ፍችም በማጎበረሰቡ ዘንድ ነውር ሆኖ ቆይቷል። ይህ ሁሉም ኢትዮጵያዊ ይከተለው ነበር ባይባልም ሁሉም ኅብረተሰብ በጋብቻ የሚያምን በአብዛኛው አንድ ለአንድ ጋብቻ የተወሰነ ነበር። ግን በጥቂቱ ከዚህ ውጪ መኖሩም አይካድም።

ከ1953 ዓ.ም. ጀምሮ ደግሞ (Family code) የቤተሰብ ሕግ ተቀርጾለት አንድ ቤተሰብ ሊመሠረት የመንግሥት ሕጋዊ ዕውቅና ይኖረው ዘንድ ተደርጓል። ይህም ቀደም ብሎ በነበረው ፍትሐ ነገሥት አንቀጽ 24 ላይ በተደነገገው መሠረት የጋብቻን ሕግ የበለጠ ለማጽናት ነው።

የኢትዮጵያ ሕገ መንግሥት በአጽንዖት ከሚፈቅዳቸው የጋብቻ ዓይነቶች (monogamous) አንድ ሴት ለአንድ ወንድ የሚለውን ብቻ ሲሆን፤ (polygamous unions) አንድ ወንድ ለብዙ ሴት ተቀባይነት የለውም። ነውር ሆኖም ይቆጠራል፤ የኢትዮጵያ የጋብቻ ሕግ ሦስት ዓይነት ስምምነቶችን ይቀበላል። በማዘጋጃ የሚካሄደውን (civil marriage) ሃይማኖታዊ እንዲሁም ባሕላዊ ጋብቻን እንደትከክለኛ ጥምረት ይቀበላል።

ሕጋችን የጋብቻ ዕድሜ ሳይቀር ያስታርቃል። ለወንዱ 18 ዓመት ለሴቲቱ 15 ዓመት። እስከዚህ ዘመን ድረስ የጊዜ ገደብ ተሰጥቶ ጋብቻ በኮንትራት አይፈጸምም የማገፀን ውሰት፤ የብልቃጥ ሕፃናት ሁሉ ከእርግማን ይቆጠራሉ። እርግጥ ነው ሌላ ሚስት ማግባት በአንዳንድ ቦታዎች ይዘወተራል። ከሕግ እና ከሥልጣኔ ከሰበሰባችን ጋር ግን ይጻረራል።

የተመሳሳይ የታ ጋብቻ ግብረ ሰዶም ከሕግም አልፎ የሕዝባችንን ቁጣ የሚያነሳ እጅግ አፀያፊ ተግባር በመሆኑ መንግሥትም ሆነ የሃይማኖት ሰዎች ይህ ርዕስ እንዲነሳ እንኳን ፍቃድ አይሰጡም። ድንገት ይህንን በምዕራቡ ዓለም እየተስፋፋ ያለ ነውረኛ የተረገመ ባሕል እናስፋፋ የሚሉ የፋሽን ሰዎች ቢኖሩም እንኳን ከኢትዮጵያ ሕዝብ የሚያጋጥማቸው የከፋ ቅጣት ነው።

ስለዚህ ሕጋችን አንድ ወንድ ለአንድ ሴት የሚለውን ሕግ በሃይማኖት፣ በባሕል ከዚያ አልፎ ተርፎም በሕግ መወሰኑ ሕዝቡም ሕጉን ተቀብሎ በተግባር ማዋሉን ስናይ ኢትዮጵያ ውስጣዊ የሕሊና ሥልጣኔ ባለቤት መሆንዋን እንረዳለን። ይህ በአጠቃላይ ሲታይ ነው።

ይህም በጋብቻ በኩል መልካም መሠረት እንደአለን ለማሳየት የተተነተነ ሲሆን፤ ከዚህ በኋላ ግን ሴቶች በሕዝባችን መሀል የሚደርስባቸውን በደል በመተንተን ወደተቀደለው ሥልጣን ሥነ ምግባር እንዴት ልንጓዝ እንደምንችል ከሌቶቻችን ጋር እንታረቅ ለማለት ዘመናችንን እንዋጃለን።

ዘመናዊዎ ኢትዮጵያ ሴቶችን በተመለከተ ምን ትመስላለች? የሴቶች መብት የሚከበርባት አገር ናትን? የሕዝባችንን ሥልጣንን በዚህ ዘርፍ ምን ይመስላል?

ሴቶች ከቤታቸው ወጥተው እስኪመለሱ ምን ያጋጥማቸዋል? ከዚህ እንጀምራለን። በዋልጌ ወንዶች መስደባቸውና መጉንተላቸው ሊሸሸግ አይገባውም። ክፉ አጋጣሚ ተጠቅሞ ለሚደፍራቸው ጨካኝም የተጻፈው ሕግ በቂ ዋስትና አይሰጥም። ከሕፃንነታቸው ጀምሮ በጉረቤት ከመንደር በሚያደባ ሽለምጥማጥ ወንድ፤ ሕፃናት በትምህርት ቤት ካደጉም በኋላ በየሕይወታቸው ምዕራፍ ሊተናኮላቸው የሚሯሯጠውን ነውረኛ እና አውሬ መከላከሉን ሕዝባችን ከቁብ ሲቆጥረው አይታይም። ከዚህ ነው እርቅ መጀመር ያለበት።

በትክክል ሴቶችን በተመለከተ ብዙ አገራት የተለየ ሕግ ይቀርጻሉ። ሕጉ በሴቶችና በሕፃናት ላይ ፍፁም የሚሆንበት ምክንያት እነዚህ የጎብረተሰብ ክፍሎች በቀላሉ ሊቀጠፉ የሚችሉ አበቦች በመሆናቸው ነው።

የሴቶች ነፃነት ከመደላደሉ የተነሳ ከምዕራቡ ዓለም ወደተቀዱ ወደ ጥፋት የሚወስዱ መንገዶች ውስጥ እንዳንገባ ጥንቃቄ እየተደረገ የመሥራት፣ የመማር፣ በፖለቲካውም ሆነ በዕደ ጥበብና ሥነ ጥበብ መቶ ሦቶ ካለገደብ ይላተፋ ዘንድ ሊፈቀድላቸው ይገባል።

ሣራ ግርሚካ ስለሴቶች መብት የምትታገል ሴት ትምህርት ለእኔ ስቃይ ነበር። እኔ በጎብረተሰቤ ውስጥ ጥቅም የምለጥ አባል መሆን ለምን አልችልም? ሌላው ቀርቶ ንብረቱን ለመቆጣጠር ሕይወቴን ለመምራት እንኳን አልቻልኩም ስትል በምሬት የተናገረችበት የትግል ውጤት ተቀጣ ጥሉ በዚህ ዘመን በምዕራቡ ዓለም ሴቶች ነፃነት አላቸው። ስለዚህም «እኮ ማነው? ሴቶችን በታላቅ የምርምር ሥራዎች እንዳይላተፉ የሚያግዳቸው እንደ ወንዶች ነፍስ የላቸውም ይሆን? እኮ ለምንድነው ሴቶች የጥበብ ብርሃን ተጠቃሚዎች የማይሆኑት? ምን ዓይነቱ ሃይማኖት፣ የትኛው የክርስትና ሕግ ነው? በየትኛው አላማኝ ሕግ ነው እንዲህ ዓይነት አስቃቂ

ሕግ ለሴቶች የተሰጠው? እኔ ጥበብን የማጥናት ዝንባሌ ሕግንና ሳይንስን የማወቅ ዝንባሌ አለኝ ማንም ሳይጣናዊ ነው በሌላም እንኳን አደርገዋለሁ። ማንም በዚህ ሕግ ውስጥ አልፍ ዘንድ አያስገድደኝም። ለዚህ ዓላማ ተወልጃለሁ፤ ለዚህ ዓላማም ልሞት ዝግጁ ነኝ» እያለች ሣራ ግርሚካ በጥንካሬ ተናግራለች ይህ ከፍተኛ አልህ አስጨራሽ ትግል ተካሂዶ በዚህ ዘመን ሴቶች ከወንዶቹ ጋር በአንድ ክፍል ይማራሉ በአንድ የሥራ ዝቦታም ተቀምጠዋል። ግን እስከአሁን ድረስ ሆሰጠነች በምትባለዋ አሜሪካ እንኳን ሴቶችን ለአገር መሪነት መምረጥ አስቸጋሪ ሆነዋል።

ለምሳሌ በቅርቡ ለፕሬዝዳንትነት ዕጩ ሆነው የቀረቡት ወይዘሮ ሒላሪ ክሊንተንን ለመምረጥ በሴትነታቸው ሥልጣኑ ዓለም ሲቸገር እናየዋለን። «አሜሪካ ሴት ፕሬዝዳንት ለመምረጥ ገና ነች የሕሊና ዝግጅት አላደረገችም ሲባል» እንዳይደንቀን ገና ዓለም ሴቶችን የበታች አድርጎ እያሰበ ነው።

ይህ ሁኔታ በእኛ ሕዝብ ውስጥ ምን ዓይነት አንድምታ አለው? ብለን ስንጠይቅ በዚህ በሃያኛው ክፍለ ዘመን በገጠራቱ ኢትዮጵያ ሴት ወጣቶች ት/ቤት አይሄዱም። (ከማጀት አይወጡም) ከ9 እስከ 15 ዓመታቸው ስለሚዳሩ ለከፍተኛ አደጋ ተጋልጠዋል። ውሃ ለመቅዳት ረጅም ቦታ እንስራ ተሸክመው መጓዝ አለባቸው። 90 በመቶው የሴቶች ሕይወት በወንዶች ቁጥጥር ሥር ነው። እንዲህ ሲባል አንዳንድ ሴቶች ካለወንድ እርዳታ ብቻችንን መኖር አለብን ብለው ከተፈጥሮ ሕግ እና ከማንበራዊው ክብር ውጪ እንደሚያስበት እናስብ ሳይሆን መሠረታዊ የሰብአዊ መብቶችን ድንጋጌ እና አግባብ የሆነውን ጥቅም በተመለከተ ብቻ ለማመልከት ነው። እንደ ጀሊስ በርናርድ ዓይነቶቹ ሴቶች ብቻቸውን መኖር አለባቸው ብላ እንደምታምነዋ አምርረው የትዳርን ሕይወት መጥላት እና እንደሽንፈት መቁጠር ወደ ሌላ ኃጢአትም ማምራት ክፉ መንገድ መሆኑን እየጠቀምን። ግን እጅግ የተጉሳቆለችውን የኢትዮጵያ ሴት ደግሞ የተሻለ ሕይወት እንድትኖር መቀስቀስና ማነቃቃት ይገባል።

ከሴቶች ጋር እንታረቅ ስንል ምን ማለት ነው? እስከዚህ ዘመን ድረስ ሀገራችን ኢትዮጵያ የሴቶችን የሕሊና ብቃት በብዛት ተጠቅማ አታውቅም። እንዲያውም በቤተሰብ ሕይወት ውስጥ ሴት ምን ታውቂያለች? ነው የምትባለው። ሴቶች ተምረው የኃላፊነት ቦታ ለመያዝ ከሁሉ በፊት የመማር ፍቃድ አለማግኘት ከዚያም በኋላ የወንዶች ማንቆ ሕሊናቸውን ያቆስለዋል።

ስለዚህ በቤተሰብ ውስጥ እኩል ድርሻ ይኖራቸው ዘንድ በሥራ ቦታም እንደወንዶቹ አለቆች ቃላቸው ሊሰማ ሊከበሩ ይገባል ይህም እርቅ ይፈልጋል።

የማጀቱ ሥራ ለሴቶች ብቻ በመተውና ከዚህ በተጨማሪም ሕፃናትን መጉዳቱ እህል ማስፈጨቱ፣ ወይም መፍጨቱ፣ ውኃ መቅዳቱ እና የቤት ንጽሕናው ሁሉ ለሴት አህቶቻችን ብቻ ነው የተተወው።

የሠለጠነ ሕዝብ ግን ይህንን አያደርግም። ክርስትናን የሚያውቅ የሰውን ክቡርነት የተረዳ ግን ሚስቱን በተቻለው ሁሉ ሲያግዝ ነው የሚታየው። ወንዶች ለምሳሌ ማጀት ቢገቡ ምን ጥፋት አለው? ሕፃናትን ቢያጥቡ፣ የሽንት ጨርቅ ቢቀይሩ፣ ጡጦ ቢያጠቡ እና አባብለው ቢያስተኙ ክብራቸው ይነካ ይሆን? በእውነቱ ይህ እርቅ የሚፈልግ ጉዳይ ነው።

በምድራችን አንቱ የተባሉ የምግብ አዘጋጆች ወንዶች መሆናቸውን አልተረዳን ይሆን? በምዕራቡ ዓለም ልጆች እናቶቻቸውን እንደሚቀርቡ ሁሉ አባቶቻቸውን የሚወዱት በምንም ሳይሆን ከሕፃንነት ጀምሮ የፍቅር እንክብካቤያቸውን ስለተረዱ ነው። ከዚህ አልፎ ተርፎም የሕፃናት መጸሕፍት ጸሐፊዎች፣ የካርቱን ፊልም ደራሲዎችና ተዋናዮች፣ ስለሕፃናት አስተዳደግ በባል ዕውቀት ያላቸው ወንዶች በብዛት ይታያሉ። እንዲህ ብናደርግ በአህቶቻችን ላይ የተጫነውን የኑሮ ክብደት ማቅለል እንችላለን።

ብዙ ትዳሮች የሚጨናገፉት ካለመረዳዳት ነው። ኑሮው ሁሉ እጅ እጅ የሚለው ሴቶች ሳያቋርጡ በማጀት ጭስ ሲጨናበሱ፣ ሲወጡ ሲወርዱ አንድ ቀን የማይታረፍበት ሕይወት ነው ትዳራችንን የፈታው።

ከዓመት እስከ ዓመት የማይለወጠው የተርመመመጠ ኑሮ ሊያበቃ ይገባዋል። ወንዶች በአንድ እጅ እስከመቼ ያጨበጭባሉ። ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የሴቶችን ተሳትፎ በማበልጸግ የቤተሰብ ሕይወታችን ማደግ ይኖርበታል። ነገር ግን ከዕለት ወደ ዕለት አመለካከታችን እየጫጨ አባቶቻችን እንኳ ንቀው ያለፉትን ሕይወት መድገም የለብንም። ልብ ብለን ታሪክን ስናስተውል የኢትዮጵያ ታሪክ ቀደም ብሎ የሴቶችን ልዕልና ክፍ ያደረገ እንደነበር እንረዳለን እያደር ግን እያሸቆለቆለ መጥቷል።

(Every Napoleon has his waterloo) እያንዳንዱ ወንድ በአንዲት ሴት ይሸነፋል ድል ይሆናል። የእኛም ቴዎድሮስ በተዋበች የጀግና ሽንፈት ተሸንፎ ማንኛውንም የፖለቲካ አመራሩን ለመወሰን በሚስቱ ይመከር እንደነበር ይነገራል። ለዚህም ይመስላል ተዋበች ከሞተች በኋላ የሕሊና ውድቀት የተሰማው እና ብስጩ የሆነው።

«በሐሳብ የማልገናኛትን ሐሳቧ የማያስደስተኝን ሚስት ማግባት አልፈልግም። ግን ሚስቱ እኔ ለዓለማዬ ከተመሰገኩት የበለጠ ጠንካራ ስሜት ነበራት» ብሎ ማርቲን ሉተር ኪንግ ኮራቲን ኮሪ ስለተባለችው ሚስቱ ሲመለከር የመከራውን ጊዜ ሁሉ አብረን ተጓዝን ሲል ተሰማ እንጂ ሚስቱን ትቼ እንዲህ አደረግሁ ብሎ አያውቅም።

የዛሬ 150 ዓመት እና ከዚያ በፊት የነበረው ቴዎድሮስ ለሚስቱ አክብሮት ነበረው ስንል ንግሥት ተዋበች ለባልዋ ቆራጥ አመራር እንደ ሕሊና ታገለግል እንደነበረ መረዳት ይቻላል።

በ19ኛው ክፍለ ዘመን የነበረችው ሴት ደግሞ ከዚህችኛዋ ክፍ ብላ ተገኝታለች። በዓለማቀፋዊው ጦርነት ከዓፄ ምኒልክ ጉን ሆና የጦርነት አመራር ከመስጠት ጀምሮ ረቂቅ የጦር ብልሃት በመንደፍ የጣሊያን ምሽጎችን ስታስለቅቅ የተገኘችው ጣይቱ በዚህ ዘመን ብትኖር ኖሮ ምን ታውቂያለች? ምድብ ሥራሽ ጓዳ ነው ሳትባል አትቀርም ነበር ያለኛል። ምክንያቱም በእያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ ቤት ጓዳ ገና ያልታወቁ ብዙ ጣይቶዎች አሉና።

በዚህ ዓፄ ቴዎድሮስም ሆኑ ዓፄ ምኒልክ ይህንን ዘመን ሳይቀር ተራምደው አልፈዋል ለማለት ያስደፍራል። ብዙ ባለድል ወንዶች ከጋላቸው ብልህ ሴቶች ስለአሏቸው ነው የተሳካቸው የሚል አባባል አለ። ይህንንም በሚስቱ ብርታት በእጅጉ የታዘዘው እና የጥሩ ባለትዳር ምሳሌ የሚሆነው ጥቁር አፍሪካዊ የነፃነት ታጋይ ማርቲን ሉተር ኪንግ የሚከተለውን ተናግሯል።

«በዚህ ትግል ውስጥ ምናልባት የሠራሁት እና ያከናወንኩት ማንኛውም ነገር ቢኖር ከጋላዬና ከጎኔ ሆኖ በትጋት የምትረዳኝ በተመስጦ የምትከታተለኝ ትዕግሥተኛ ጓደኛዬ በሆነችው በባለቤቱ ምክንያት ብቻ ነው» ብሎ በጨዋነት የሠራውን ክቡር ሥራ ከአካሉ ከሚስቱ ጋር እንዲህ ተጋርቶ ስናይ እኛ እንዴት ነን ብለን እንድንጠይቅ ይገፋፋል።

ታላላቅ ሰዎችን ንግግር ሲያደርጉ ሊሸለሙ እና ሊከበሩ ሚስቶቻቸው በአዳራሹ ውስጥ አለመኖራቸውን ስናይ ምናልባት ማዕድቤት ውስጥ ወጥ እየሠሩ ይሆናል ብለን ብንገምት መዳረር አይሆንብንም። የትኛውም መሪ ሚስቱን ሲያሞግስ ታይቶ አይታወቅም ይሄ በነምኒሊክ ጊዜ ቀረ። የሠለጠነው ዓለም ግን ሥራውን ከማስመረቁ በፊት ከሕይወትዋ ከፍላ ለባልዋ ስኬት ጊዜ የሰጠችውን ሚስቱን ሲያቆላምጥ ይታያል።

ይህም ይቅር ገጠር ያለው አባወራ ሚስቱ እንሥራ ተሸከማ የአንድ ሰዓት መንገድ ከምትጓዝ ከደጁ ተባብሮ የውኃ ጉድጓድ እንዲቆፍር ሌላው ቢቀር በሲሚንቱ የተለሰኑ ጉድጓዶች አሰናድቶ በከረምት የሚንዝቀዝቀውን ዝናብ አጠራቅሞ በጋውን ለመጠቀም ቢጥር፤ እግሩ መንገዱን በውኃው ከብቶቹን ቢያረካ የጓሮ ተክሎችን ቢያፀድቅበት ቃሪ ያውን፤ ጉመኑን፤ ሽንኩርቱን፤ ቆስጣውን፤ ካሮቱን፤ ድንቹን፤ ቀይሥሩንና ቲማቲሙን ለማምረት እኩ ብዙም ብልሃት ሳያስፈልግ ይችላል። በአራት እና አምስት ሜትር እስኩዌር ተቆፍሮ የተጠራቀመ ውሃ በጋውን ሲያወጣው ይችላልና። ይህን የሚያደርግ ገበሬ አጅሬ ሚስቱ እንሥራ ይዛ እንዳትንከለክል ውኃ አቋረላት ተብሎ ይመሰግናል እንጂ

ይወነጀል ይሆን? በእርግጥ ይህም ትምህርት አውቀት ከሚጠይቁ ነገሮች አንዱ ነው።

በየገጠሩ የተከፈቱት የአረቂ ቤቶች የገበሬውን ገንዘብ እና ጊዜ ጤንነትና አልፎ አልፎ ዕድሜ እየቆማመጡ መሆናቸውን ያስተዋለ ይኖር ይሆን? ባላገሩን ካቴካው ፈጀው ሲባል ያልሰማ አለ? ታዲያ ሚስት በአረቂ ተነክሮ የሚመጣውን አባወራ በሐዘን እስከ እኩለ ሌሊት ስትጠብቅ ምን ገጠመው? ብላ በር በሩን ስታይ ማንጋት ይኖርባታል? ወዴት እያመራን ነው? ከሴቶቻችን ጋር እንታረቅ።

ምን የገጠሩ ብቻ ከተሜውም ከሥራ በጎሳ ድራፍት ቤት አይደል የሚያመሸው ልጆቹ ማታ የቤት ሥራ ይኑራቸው አይኑራቸው ለእሱ እያስጨንቀውም። ሚስቱ ምግብ እየሠራች ሕፃኑ ሲያለቅስ እያባበለች እያፀዳች ስትባክን አባወራው ከጓደኞቹ ጋር የዓለምን ፖለቲካ ሲፈታ ሲቋጥር ማምሸቱ ሊስተዋል ይገባዋል። መቼ ነው ከልጆቻችን ጋር የምንጫወተው? ልክ እንደ እንግዳ ካመሸንበት መጥተን ልጆቻችንን ሳንሰም! ሳናቅፍ! ሳናጫወት! ሳናስበርቅ እስከመቼ። ከነተረቱ የኢትዮጵያ ሕፃን ለአባቱ ግድ የለውም ለእናቱ እንጂ ይባላል። አባቱን አያውቅም ቢባል አይሻልም?

ለሚስቶቻችን ጊዜ መስጠት ይገባናል! የውይይት ጊዜ! የጨዋታ ጊዜ! የሳቅና የፈንጠዚያ ጊዜ ለቤተሰባችን የደስታ ምንጭ ሊሆን ይገባል።

ከልጅነት ጀምሮ የለመድነው አባቶቻችን ሲመጡ ርጠን ቤት መግባት፤ ጥግ ያለ ወንበር ላይ ተሸማቆ መቀመጥ፤ በምን እንገረፍ ይሆን? ብለን ማሰብ፤ መሥጋት ነበር። አሁን የልጆቻችን ሁኔታ መለወጥ አለበት። ኳስ አብረናቸው ልንጫወት፤ አብረን መጽሐፍ ልናነብ፤ ጣፋጭ ታሪኮችን እየተጫወትን ልንስቅ ልንዝናና ያስፈልጋል። የተሸማቀቀው የቤተሰብ ሕይወት መለወጥ አለበት። ከሚስቱ ጋር ነፋስ ለመቀበል የእግር ጉዞ የሚያደርግ አባወራ እምብዛም በአገራችን አይታይም። ባልና ሚስት ለረጅም ሰዓት ሲያወሩ፤ ሲስቁ፤ ሲቀላለዱ ማየት ብርቅ ነው፤ ይህ ሁሉ ሊታረቅ ይገባዋል።

አርማጥ ነው የኑሮው ውጣ ውረድ ጊዜ ሰጥቶን የሕሊና ዕረፍት ያገኘንበት ጊዜ እጅግም ላይሆን ይችላል፤ ግን በምሬት ላይ ምሬት እንዳይሆን በተቻለ መጠን የኑሮን ውጣ ውረድ በዋዛ ልናጣፍጠው ይገባል።

የሴቶች ሕይወት በአፍሪካ ውስጥ ምን ይመስላል? ኢትዮጵያ ሥልጣን በነበረችበት ጊዜ በፖለቲካው ሕይወት ውስጥ እንደነጣይቱ ብጡል፤ ንግሥት ዘውዲቱን የመሳሰሉ ሴቶች ብቅ ብቅ ማለት ጀምረው ነበር። ከዚያ ወዲህ ግን ብዙም የሚታዩ ሴቶች የሉም። በሥነ ጥበብም፤ በፖለቲካውም፤ በሰብዓዊውም መስክ ሁሉ ስመጥር ሴቶች ለማፍራት ኖረውም እንዲን አጉልተን ልናሳያቸው አልቻልንም። ለምን? በዚህ ሁሉ ከሴቶች ጋር መታረቅ አለብን። በእርጫው የሴቶች ጥንካሬ ምን ያህል እንደሆነ እየተረዳን ይሆናል።

ገደመ ታሪክ በኢትዮጵያ ውስጥ ከታወቁት ታላላቅ የታሪክ ትውስታ ሴት ነገሥታት ብቅ ጥልቅ እያሉ መታየታቸው፤ እነ ንግሥት ማክዳና ንግሥት ሕንደኬ ሌሎችም ጥበብን ፍለጋ አገር አቋርጠው የሚሄዱ፤ ሕዝባቸውንም የሚያስተምሩ፤ አስተዋይ ሴቶች በነበሩበት አገር ዘንድሮ የተማሩ ሴት ባለሥልጣናት እምብዛም አለመታየታቸው፤ በየሥራ መስኩ የጋላፊነት ቦታ ሲመሩ አለመገኘታቸው እርቅ ከሚፈልጉ ዐበይት ጉዳዮች ውስጥ አንዱ ነው።

ሴቶችን ዕድሉን ካገኙ ካለጥርጥር ሥራ መሥራት ይችላሉ። እኛ ግን በአንድ አጃችን እያጨበጨብን የሴቶችን ተሳትፎ ገደብን በድህነት እየማቀቅን እንገኛለን።

ለምሳሌ የሥራ ብቃታቸውን ለማረጋገጥ ወደ ውጭ አገር የሄዱ እህቶችን በሥራው መስክ ሁለት ሥራ እየሠሩ በቀን 16:00 ሰዓት ቤተ ሰባቸውን አገራቸውንና እራሳቸውን ሲረዱ ሰናይ ይህ ዕድል ምነው አገር ቤት በተገኘ ማለታችን አይቀርም።

ይህችው አገር ቤት ምን ታውቂያለች? አርፈሽ ተቀመጪ የተባለች ሴት ት/ቤት ገብታ በሕሊና ብቃትዋ አንቱ ስትባል ሲታይ፤

ጊዜዋንና የኑሮዋን መጠን ከፈጣኑ ዓለም ጋር በፍጥነት ስታጣጥም ላያት የኛዋ ሴት እንዲህ ነበረች እንዴ? ብለን እንድንገረም ይገፋፋናል። እስቲ ከሴቶችን ጋር እንታረቅ፤ ሥልጣኔም እኮ ሩቅ አልነበረም። ከቤታችን ውስጥ ያሉ በተለያዩ ጥበባት እራሳቸውን ከትውልድ ትውልድ ያሠለጠኑ እናቶችን መስማት ቤተ መ-ከራ ማዕድ ቤታቸውንም ማክበር ብቻ ይበቃል።

ከዚያ ማዕድ ቤት ፈረንጆች (ferment) የሚሉት ባክቲሪያው (በረቂቅ ተሕዋስያኑ) እርሾ የሚጣካ ኮምጦጥ ያለው እርሾ ይወጣል ይህም ዳቦውን አፋፍቶ ኮምጦጥ ያለ ጣዕም ይሰጠዋል። ሲያፈሉት ደግሞ አረቄ ይሆናል። ይህ ነው ሳይንሱ ዛሬ ዓለም ወደ etanol (E85) የለወጠው መኪና የሚነዳበት ጥበብ የእነ biogas መሠረት የእናቶች ማዕድ ቤት ነች። የጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካው መሠረት እኛ ሁልጊዜ የምንዘላት የምንገታት የእናቶች ባልትና ነች።

የመድኃኒት ቅመማው፤ ማዋለዱ እና ወጪኝነቱ በተፈጥሮ ዶክተር ከሆኑት እናቶች ልምድ ተመዘ ነው ሳይንስ የሆነው። የዕለት ተዕለት ኑሮ የሚያስተምራቸውን ተመርኩዘው ሴቶች የብዙ ፈጠራ ውጤቶች ባለቤት ሳይንቲስት ሆነዋል።

ሒለን ኬለር የተባለችው ማየት፤ መናገር የማትችል እና መስማት የተሳናት ታላቅ ሴት «እኔን የሚገርሙኝ መስማት እየቻሉ የማይለሙ ማየት እየቻሉ የማያዩ ሰዎች ናቸው» ስትል የማትናገረውን ሴት የሠለጠነው ዓለም ሰማት። እኛ ግን እየተናገሩ እንሰማቸውም የሠሩትንም አናደንቅም ይህም እርቅ ይፈልጋል።

ሒለን ኬለር እንዳለችው ዓይኖችንን ልንገልጥ ያስፈልጋል። (The rising of Egypt) የግብፅ መነሳሳት የተሰኘውን ሐውልት የቀረፀው ቀራጺ በዚህ ጥበብ ውስጥ ያካተተው አስገራሚ ሐሳብ አለ። ይኸውም አንዲት ወጣት ዓይነ ርግቧን በእጃቸዋ ገለጥ አድርጋ የምትታይበት እና በአንበሣ ምስል የተሳለው ከጥንታዊው የፒራሚድ ምስል የተቀዳው ከመጻፉ ቀና

ብሉኑ የሚታየው ሐውልት በወጣትዋ የተመሰለችው ግብጽ ዓይነ ርግቧን መግለጧ ተሸፍኖ የነበረው ተከድኖ የነበረው ሥልጣኔ እንደገና ትንሣኤ ያግኝ የሚል ምኞት የያዘ ሊሆን፤ ከሁሉ በላይ ግን የሥልጣኔ ሁሉ ምንጭ ሴቶች በመሆናቸው ዓይነ ርግባቸው ይገለጥ የሚል አንድምታ የያዘ ነው።

ይህም የግብጽ ሥልጣኔ መሠረት ክሊዮፓትራን የመሠለ ብልህ ሴት መሪዎችን ማስታወሱም ሊሆን ይችላል። «የክሊዮፓትራ አፍንጫ ጥቂት ብታጥር ኖሮ የዓለም የፖለቲካ አቅጣጫ ሌላ ገጽታ ይኖረው ነበር።» የተባለላት ግብጻዊት ሴት የጥንቱን ሥልጣኔ መልሶ ለማምጣት ወሳኝ ነች የሚል አንድምታ ያለው ይመስላል።

በሴቶች ሕይወት ላይ ያለን ራዕይ ምን ይመስላል? ምንስ ሊሆን ይገባዋል? ይህ ቢሆን አይሻልም?

ከሕፃንነት እስከ ዕውቀት ሙሉ የመተማመን መንፈስ ያላቸው ከወንድ አቻዎቻቸው እኩል ትምህርት ቤት የሚሄዱ፤ የቤት ውስጥ ሥራ ከወንድሞቻቸው ጋር አብረው የሚጋሩ፤ የጥናት ሰዓታቸው የተመጣጠነ፤ ምግብ ማብሰልና ሌላውም የዕለት ተዕለት ሥራቸው የማንበቢያ ጊዜ ያቸውን እንዳይሻማ ሁሉ የሚያስብላቸው ስለነገ ሕይወታቸው በቤተሰብ ውስጥ የሚታሰብ ሆነው ቢያድጉ አይሻልም?

ማንም ጉረምላ ባለጌ የማይሰድባቸው፤ የማያንጓጥጣቸው፤ የማይደፍሩቸው፤ የማይቀማቸው፤ በሁሉም ኅብረተሰብ ዘንድ በዓይነ ምሕረት የሚታዩ ቢሆኑ ቀና ብለው የሚሄዱ በማንኛውም ስጉ ተግባር ሁሉ የሚሳተፉ ሴቶችን ለመፍጠር ምን ያህል ተዘጋጅተናል? ካደጉም በኋላ በትጋት የምናስተምራቸው፤ በሥራው መስክ ተወዳድረው የሚፈልጉት ደረጃ መድረስ የሚችሉ ቢሆኑ አይሻልም? ይህ ሁሉ እርቅ ያስፈልገዋል።

እንዴት ያስፀይፋል፤ እኛ ኢትዮጵያውያን ሴቶቻችንን የሴተኛ አዳሪነት ሥራ ብቻ ነው ክፍት ቦታ ብለን በየቡና ቤቱ በየዳንስ ቤቱ እህቶቻችንን ዕቃ ማድረጋችን። ሕሊናቸው የደኸየ፤ የዘመኑት ፈረስ በሆኑ ነውረኞች የራባቸው እህቶቻችን የጣርና የባርነት ሕይወት ሲገፉ ዝም

ብለን እኛ ብቻ ይድላን ብለን ማየታችን ንስሐም ይቅርታም የሚጠይቅ ጉዳይ ነው። ምን አልባት ሁላችንም አውራነቱን አልተጋራን ይሆናል፤ ግን ውይይቶች ሰላማዊ ሰልፎች ጥያቄዎች ይሹጉደጉዳሉ። በኢትዮጵያ ምድር ይህ ሲፈፀም አለመጮህም ከተጠያቂነት አያድነንም በብዙ ዓለማት ይህ ዓይነት ጥቃት ሲፈፀም ከመንግሥት ጀምሮ መንደሩ ሁሉ ሳይቀር ለመፍትሔ በትጋት ይሠራል።

ሳይንቲስቷ ነች የዘመኑት ሰለባ የኤድስ መፈንጫ የሆነችው። አገር የምታስተዳድረዋ ጣይቱን የምትመስለው፤ እንደተዋበች ብልሃት የተሞላችው ኢትዮጵያዊት ነች ግራ ገብቷት በ-ና ቤት የገባችው። ምን ዓይነት ግግድ ነው? ዳንስ ቤትና በ-ና ቤት ከፍቶ የዜጎችን አካል እፍረት እየቸረቸሩ መክበር ሌላ ሥራ ጠፋ? ገንዘብ የተሸከመው ሁሉ የሴተኛ አዳሪ ቤት የሚከፍተው? እነእሪ በከንቱ፤ ካዛንችሰና አባሬ እነ ደሴና ነቀምት፤ ባሕርዳር፤ ሀዋሳ፤ ዝዋይና ናዝሬት ሌሎች ጥቃቅን ከተሞች በሴተኛ አዳሪ ቤት የተጥለቀለቁባት አገራችን ኢትዮጵያ መሆንዋ ሊያስለቅሰን ይገባል።

ከዚህ አልፎ ተርፎ የአሥራ አምስት ዓመት ሕፃናት ሳይቀሩ በየጥጉ ቆመው በእርኩስት የሰከረ አውራ ሊጠብቁ የአካልና የሕሊና ቁስለኞች ሊሆኑ ማየት አገራ ኢትዮጵያን ኤሎሄ አሰኝቶ ሱባኤ ሊያስገባ ሊያወያይ ሊያከራክር የመፍትሔ ሐሳብም ሊያገኝ የሚገባው ጉዳይ ነው። በእነዚህ ነገሮች ሁሉ ነው ሴቶች የተጠቁት እርቅ እርቅ እርቅ ያስፈልጋል።

ይህ ኢትዮጵያን ብቻ ሳይሆን አፍሪካን የወረራት ነቀርሳ ነው። ስለዚህም የአፍሪካ ሴቶች በዓለም አቀፍ ደረጃ ድምጻቸውን ከፍ አድርገው እያለቀሱ ይገኛሉ። ስለዚህም ከእኛ ጋላ የተነሡ የእኛው አባቶች እርአያ ሆነዋቸው ወይም ሄደው ተዋግተውላቸው ከኩራኒያሊዝም ነጻ የወጡ አገራት የሴቶችን መብት አክብረው ወንዶች የሚሳተፉበትን የሥራ መስክ እንዲጋሩ አድርገዋቸዋል።

መጋቢት 26 ቀን 1999 ዓ.ም. የወጣው ኒውስዊክ የተሰኘው መጽሐት (Africa Healing Powers) የአፍሪካ የፈውስ ኃይሎች ብሎ ባወጣው ጽሑፉ ሴቶች የአፍሪካ ተስፋዎች ይሆኑ ይሆን? ብሎ ይጠይቅና (Ellen Johnson-Sirleaf) (ኢላን ጆህንሰን ሰርሊፍ) የተባሉትን የ60 ዓመትዋ አያት በቅርቡ የላይቤሪያ ርዕሰ ብሔርነትን 60 በመቶ ድምፅ ተቀዳጅተው ሥልጣን መያዛቸውን ያበስራል።

የአፍሪካ ሴቶች አዲሱን ሕግ በማዘጋጀት ኃላፊነት ወስደዋል። ሌሎችም አመራራቸውን እየተከተሉት ነው። ያለፈውን ያረጀውን ገጽታ ለመለወጥ የተሰበረውንም የአህጉሩን ሁኔታ ለመጠገን ማነው ከጉናቸው የሚቆመው? የሚል ጥያቄ አቅርቧል።

የቀድሞዋን የደም ውቅያኖስ ላይቤሪያን ለማስተዳደር በትረ ሥልጣኑን የተረከቡት የ67 ዓመትዋ አያት ከታወቀው በስተን ከተማ በሚገኘው የሀርቫርድ ዩኒቨርሲቲ በመዋዕለ ነዋይ ጥናት የማስተርስ ዲግሪያቸውን ይዘው በዓለም ባንክ ያገለገሉት አላን ጆህንሰን ሰርሊፍ ናቸው።

ሰድሣ በመቶውን ድምፅ አግኝተው በእውነተኛ ውድድር በትረ መንግሥቱን የጨበጡት። ይህም ከርዕሱ እንደተረዳነው ቀስልን የሚጠግኑ ኃይላት ወይም የፈውስ የመድኃኒት ኃይላት አሰኝቷቸዋል።

በመድፍ፣ በታንዝያና በመትረየስ የተበላሉ ሕንፃዎችን የተዘበራረቀውን የላይቤሪያን ሕይወት ያክሙታል የተባላቸው ተጂሚዎች ለመጀመሪያ ጊዜ ከፍተኛ ድምፅ አግኝተው የተሾሙ የተመረጡ ሴቶች መሆናቸው እውነትም አፍሪካ ከተዘፈቀችበት የድህነት እዘቅት ለመውጣት መቁረጥዋን አመለክቷል።

ባለፉት የእርስ በእርስ ጦርነቶች ምክንያት ላይቤሪያ 150,000 ወጣቶችዋን አጥታለች። ሦስት ሚሊዮን ዜጎችዋ በስደት ዓለምን አጥለቅልቀዋል። ሞኖርቪያ የተባለችዋ ዋና ከተማ ከ1991 እስከአሁን የኢ ሌክትሪክ መብራት የላትም፤ በእኛ አቆጣጠር 1984 ዓ.ም. መሆኑ ነው።

የሥራ እጡ ቁጥር 80 በመቶ ከሆነ ቆይቷል። ከአንድ ሺህ እዲስ የሚወለዱ ሕፃናት በድህነት ምክንያት ደግሞ 129 ይሞታሉ። ከሁሉ በላይ አስገዳጅ መድፈር ልማድ ሆኖ ነበር፤ በዚህ መካከል ነበር እኛህ አዛውንት የላይቤሪያ መድሀን እኔ ነኝ በማለት ወደ አስተዳደር መድረክ የወጡት።

በዓለም ባንክ ሲሠሩ አርቆ አሳቢነታቸው የተፈተነው የሕሊና ብቃታቸውን የተረዳው ዓለም በታላቅ እክብሮት ነበር የተቀበላቸው። የላይቤሪያ ሕዝብ ገጽ ላይም የእፎይታ ምንባብ ታይቷል። አንዲት ቀን ጠብመንጃ ጨብጠው የማያውቁት ወይዘሮ በሕሊና እና በሰብአዊ ብቃት ብቻ አገራቸውን ሊያስተዳድሩ ተዘጋጅተዋል።

«እኛ» ይላሉ አዲስዋ ተጂሚ «እኛ በሕዝባችን ፍላጎት ነው የተ ሾምነው። በላይቤሪያ የሰቆቃ ጊዜ የዘር ማጥፋት ዘመቻ ላይ የተሳተፉ ነፍስ ገዳዮችን ይቅርታ ወይም ፍርድ የሚወስነው ሕዝቡ ነው።» ብለዋል።

ዞሮ ዞሮ ጊዜ ይፍጅ እንጂ ሕፃናትን ለጦርነት የዳረገ፣ አዛውንቱን ያሳረደው ትምክህተኛውና ጨካኝ ጆዋል ሀዋርድ ቴለርን ጨምሮ በየዘርፉ ያሉ ደም አፍሳሾች ዛሬ በዓለም ዳኝነት ሸንጎ ፊት ቆመዋል የጦር ወንጀለኞች ስማቸው እየተመነጠረ በሥራቸው እየተዳኙ ነው።

እነዚህ ሰዎች የዓለምን ምሕረት ይቅርታ ያግኙ ወይም እያግኙ የሚለው ጥያቄ እራሱ አጠያያቂ ነው። የዚህ መጽሐፍ ሐሳብ ይቅርታ በመሆኑ አንዲት አገርን ያመሱ ጃዊላዎች በሕግ የበላይነት ጥላ ሥር በእውነት ካለአድልዎ ካለማጭበርበር ከበደል በነጹ ዳኛ ቢዳኙ የእርቅ እሳቤን ያጠፋው ይሆን? ወይስ ለማንኛውም ወንጀል ማንም ዋጋ ሳይከፍልበት ማለፍ የለበትም ብለን እንለፈው። ግራ ያጋባል።

በአንድ በኩል ዓለምን ያመሱ ጨካኞች መቀጣታቸው የሚገባ ነው ስንል የይቅርታ ሐሳብ ደግሞ ጥልቅ በመሆኑ ደፍሮ እንዲህ ይሁንባቸው ለማለት ያስቸግራል። ስለዚህ ሕግና ርህራሄ ከፋቅ ሲተያዩ ይኖራሉ ከማለት በስተቀር ሌላ የምንለው የለም።

ወደ ቀደመ ርዕሳችን ስንመለስ አዲሶቹ ሴት መሪዎች «የሴቶች በፖለቲካው መስክ መሰለፍ በወንዶች የበላይነት ተደፍቶ ኖሯል። ለምሳሌ ሴት መሪዎች እንኳን በአፍሪካ በዓለምም ላይ የነበሩበት ዘመን በጣም ጥቂት ነው። ሌላው ቀርቶ ብዙ የአመራር ቦታዎች በወንዶች ነው የተያዙት። ስለዚህ ሚዛኑ ወደ ወንዶች ሐሳብ አድልቷል። በቤተሰብ አስተዳደር ከወንዶች የበለጠ በቂ ልምድ ያላት እናት እና ሚስት ማስተዳደርዋ ጦርነት ላስቀቀው፣ በመዋዕለ ነዋይ ለደቀቀው አፍሪካ መድኃኒት ነው» ይላሉ። እንደውም የአፍሪካ ሙስና ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተገለበጠ የመጣው የእርስ በእርስ ጦርነት ምክንያት በወንዶች ብቻ ተጠፍሮ ተቆልፎ የተያዘው ኢ-ዴሞክራቲክ አስተዳደር ውጤት ነው» ይላሉ።

ባለፉት ጥቂት ዓመታት የአፍሪካ እናቶች ለዓለም ድምጻቸውን ከፍ አድርገው እያሰሙ ያሉት። «ከምዕራባውያን የሚለገሰውም ሆነ አገር ያፈራውን ሀብት እኛ ሴቶች ብናገኘው ኖሮ የጦር መሣሪያ በጭራሽ አንገዛበትም ነበር። ጓጃችንን ለማሸነፍ አብቃቅተን እንጠቀምበት ነበር እንጂ» እያሉ ነው። ሴቶች ቢመሩ ጦርነት ይጠፋ ይሆናል የሚለው ግምት ግን ከብዙ የታሪክ መረጃዎች አንጻር አሻሚም ነው።

በሩዋንዳ የቱሪዝም ሚኒስትር ሆነው የተሾሙት ሮጋምባ የአገራቸውን የቱሪዝም መስክ ለማስፋፋት አዲስ ዕቅድ አውጥተዋል። ይኸውም ከሚሸጠው አንድ ኪሎ በ-5 አንድ ብሩን በሩዋንዳ ጫካ ውስጥ ለሚገማለለው ጉራላ ዝንጀሮ ጥበቃ እናውለዋለን ያሉት። (ይህ ትልቅ ዝንጀሮ በዓለማችን የብዙ ቱሪስቶችን ዓይን የላበ ፍጡር ነው) ይህ ሐሳብ በዓለም የቱሪዝም ኢንዱስትሪ ምን አንድምታ አንዳለው በሙያው የተሠማራ ብቻ ነው የሚያውቀው። ታዲያ ከዚህም የበለጠ አገር የሚገነቡ ኃይላት የሚመነጩት ልዩ የፈጠራ ኃይል ከተሰጣቸው ሴቶች ነው።

በገጠርም በከተማም ያለን ኢትዮጵያውያን ዘወር ብለን በአብዛኛው የአካል ብቃት የሌላትን ሴት ግን የሕሊና ብሩህነት አንደማዕድን ተቆፍሮ ያልተደረሰበትን ሴት እናይ ዘንድ ያስፈልጋል። ከማደት በጭስ

እየተሰቃየች ያለችውን ሴት ከአመድ ውስጥ ልናነሳት ይገባል። ብናዋያት አንገቷን ከደፋችበት ቀና ሳትል ብዙ ቀም ነገር ታጫውተናለች።

ብልህ አባወራ የሚስቱን ሕሊና ያከብራል፤ ይጠቀምበታል። ሠርግ ቤት ሲሄድም ሆነ ሲንሸራሸር ከሚስቱ አይለይም። የክት ልብሷን አልብሶ እሱም ሽክ ብሎ በሚስቱ ይከበራል።

ብልህ አባወራ ሚስቱን ያከብራል፤ ጮክ ብሎም አይቆጣት ቤቱም ፀጥታ የተሞላ ነው። ልጆቹም ሥርዓት አላቸው። ብልህ አባወራ ሚስቱ ስትደክም ያውቃል፤ ስትታመም ያመዋል፤ ስታዝን ያበረታታታል፤ በቀልድና በፈገግታ ሐዘኗን ያስረሳታል። በዚህ ሁሉ ከሴቶቻችን ልንታረቅ ያስፈልጋል።

እናቶቻችን ውቦች ናቸው፤ ልጆቻችንን ተንከባክበን ከያዝናቸው ጣፋጭና ብሩህ ሕሊና የታደሉ ናቸው። ካከበርናቸው ያስከብሩናል።

ግን እንዴት እህቶቻችን ልጆቻችን እየተሸጡ በየዐረቡ ዓለም ይንከራተቱ ከፎቅ በውበታቸው ምክንያት ይወርወሩ? የፈላ ውኃ ይከለስባቸው? ይህንን እያዳመጥን ጥቃት እንዴት አይሰማንም?

ለመሆኑ በየከተማው በምሽት የሚኮለኮሉት ሕፃናት የዝሙት ስለባ ሴቶቻችን የወደፊት ሕይወት ምን ይሆን ይሆን? ለምን ያህል ጊዜ በዚህ ሁኔታ ይቀጥላሉ። እመነኝ ለኤድስ ጭዳ ሊሆኑ የተመለመሉ ናቸው። ታዲያ እንዴት ወደ ጤነኛ ሕይወት እንመልሳቸው።

እባካችሁ ከሴቶች ጋር እንታረቅ። ሀገረ እግዚአብሔር ኢትዮጵያ እንዴት በሴተኛ አዳሪነት ትጥለቅለቅ? እንዴት በኤድስ አንደኛ እንውጣ? ጥቃቱ ይሰማን።

የግል ውሣኔ እንወስን መንገድ ላይ የቆመችይቱን ሕፃን ሕይወት ለመለወጥ። ሌላው ቢቀር እራሳችንን ተቆጣጥረን አልፈናት ለመሄድ ሊርባት ብናገርላት ሥራ ብንፈጥርላት። በእውነት ከሴቶቻችን ጋር እንታረቅ።